

“Bare litt kjedelig for postmannen,
som ender opp med å være
drugdealeren”

Netthandel av rusmidler på Silk Road

Hanne Bosnes

Masteroppgave i sosiologi
ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

30. juni 2015

“Bare litt kjedelig for postmannen, som ender opp med å være drugdealeren”

Netthandel av rusmidler på Silk Road

© Hanne Bosnes

2015

“Bare litt kjedelig for postmannen, som ender opp med å være drugdealeren”. Netthandel av rusmidler på Silk Road

Hanne Bosnes

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Under internetts overflate eksisterer det såkalte mørke nettet, hvor det blant annet foregår kjøp og salg av illegale rusmidler. Disse nettstedene er ikke tilgjengelige via vanlige nettlesere, men gjennom programvare som skjuler brukernes identitet og muliggjør anonym nettaktivitet. Silk Road er en av de mest kjente markedsplassene på det mørke nettet. Her kan selgere tilby illegale rusmidler på linje med lovlige varer i konvensjonelle nettbutikker, og kundene får varene rett hjem i postkassen.

Nettmarkedene som Silk Road utgjør et fenomen som det hittil er forsket lite på. For å forstå hvordan disse nettmarkedene kan eksistere, er det nødvendig å undersøke hvilke motivasjoner brukerne har for handelen. Masteroppgavens overordnede problemstilling lyder som følger: *Hvilken mening legger Silk Road-brukere i å handle illegale rusmidler på internett?* Innenfor denne problemstillingen har de tre analysekapitlene hvert sitt forskningsspørsmål: 1) Hvilke motivasjoner har brukere av Silk Road for å handle rusmidler på internett? 2) Hvordan konstruerer Silk Road-brukere sin identitet som rusmiddelbrukere gjennom symbolsk grensedragning? 3) På hvilken måte kan subkulturbegrepet anvendes om det nettbaserte fellesskapet på Silk Road?

Masteroppgaven bygger på åtte kvalitative intervjuer med personer som har handlet illegale rusmidler på Silk Road. Jeg valgte en empiribasert metode, med en fleksibel tilnærming til Grounded Theory. Intervjuene styrte i retning av den teoretiske debatten knyttet til hvorvidt lovbrøtere har konvensjonell tilknytning eller subkulturell tilhørighet. Det er teorier om nøytraliseringsteknikker, post-subkulturer, identitet og symbolsk grensedragning som anvendes i denne masteroppgaven.

Det første forskningsspørsmålet omhandler informantenes motivasjoner for netthandel av illegale rusmidler. Alle informantene hadde sterk konvensjonell tilknytning, gjennom jobb, utdanning og andre ikke-rusrelaterte roller og relasjoner. De hadde til felles en interesse for internett og datateknologi, men også en nøye gjennomtenkt og planlagt rusmiddelbruk. I datamaterialet identifiserte jeg tre mønstre av kjøpere på Silk Road: *forbrukerne*, *idealistene* og *selvmedisineringene*. Forbrukerne handlet hovedsakelig på Silk Road for å få tilgang til rusmidler av god kvalitet til lavest mulig pris. De hadde samtidig et ønske om anonymitet og å unngå kontakt med kriminelle miljøer. Forbrukernes rusmiddelbruk var forbeholdt festlige anledninger, adskilt fra resten av livet. Idealistene begrunnet handelen på Silk Road med en jakt på sære og sjeldne rusmidler. Bruken av rusmidler var mer en livsstil, som de knyttet til

spirituelle opplevelser og indre reiser. Idealistene hadde sterkere subkulturell tilhørighet enn forbrukerne. Selvmedisinerernes hovedmotivasjon for handel på Silk Road var den enkle tilgangen til reseptbelagte legemidler, som for eksempel valium. Handelen ble begrunnet med at det var mer praktisk enn å gå til legen.

Det andre forskningsspørsmålet belyser informantenes selvpresentasjon og identitetskonstruksjon gjennom symbolsk grensedragning. Informantene knyttet ulike typer rusmiddelbrukere til ulike typer markeder. De konstruerte et bilde av en skitten og impulsstyrt narkoman på gatemarkedet, med verken kunnskap eller kontroll over egen rusmiddelbruk. Dette bildet stod i sterk kontrast til deres egen selvpresentasjon som ressurssterke rusmiddelbrukere med et høyt kunnskapsnivå, moral og en svært kontrollert bruk av rusmidler. Ved å trekke symbolske grenser presenterte informantene seg som *riktige* rusmiddelbrukere, en identitet de knyttet til Silk Road.

Det tredje forskningsspørsmålet handler om den individorienterte subkulturen på internett. Informantene nevnte ikke eksplisitt tilhørighet til en subkultur, men ga stadig uttrykk for en fellesskapsfølelse på Silk Road. Fellesskapet minnet om det post-subkulturelle synet på subkulturer som fragmenterte med flytende grenser og individualitet i fokus. Den nettbaserte subkulturen kretset rundt verdier om frihet til individet og motstand mot myndigheters kontroll, hvor netthandelen fungerte som et slags opprør. Informantenes grad av forpliktelse til subkulturen varierte, og de ga uttrykk for å besitte ulik mengde subkulturell kapital. Silk Road var dermed mer enn bare et marked for rusmidler. Det var også et nettbasert rom for fellesskap basert på individualitet.

Forord

Plutselig var det på tide å skrive forordet. Tiden med masteroppgaven har gått fort, men samtidig føltes som en evighet. Det har vært en krevende og utfordrende prosess, og jeg skylder mange en stor takk, for at prosjektet nå er ferdig. Først og fremst vil jeg takke informantene, for at dere ga meg tid, tillit og positivt delte deres tanker og erfaringer. Uten dere hadde det ikke vært noen masteroppgave. Tusen takk! Jeg vil også si tusen takk til alle som hjalp meg å rekruttere informanter til prosjektet.

Tusen takk til veilederne mine, Heidi Grundetjern og Ola Røed Bilgrei. Deres konkrete tilbakemeldinger har hjulpet meg på rett vei igjen, da jeg til tider var på vei ut mot grøftkanten. Heidi, tusen takk for ditt engasjement og raske svar! Du har gitt meg motivasjon og selvtillit gjennom hele prosessen. Ola, tusen takk for at du inkluderte meg på SIRUS og alltid lot kontordøren stå åpen for meg. Tusen takk til SIRUS for kontorplassen jeg hadde hos dere det siste semesteret. Jeg vil også takke Silje for engasjerte diskusjoner og gode samtaler.

Ellers vil jeg takke den tålmodige familien min, for støtte underveis og endeløs korrekturlesning. Takk til medstudenter for tilbakemeldinger på oppgaven og hyggelige stunder på pauserommet. Til slutt vil jeg takke Linn, Tænnaz og Emilia, for at dere minnet meg på livet utenfor masterboblen. Dere har vært uvurderlige i denne prosessen, tusen takk!

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Silk Road og det mørke nettet	1
1.2	Tidligere forskning	4
1.3	Problemstilling og forskningsspørsmål	8
2	Teoretiske perspektiver	9
2.1	Nøytraliseringsteknikker	9
2.2	Subkulturteori	11
2.2.1	Chicagoskolen	12
2.2.2	Birminghamskolen	12
2.2.3	Post-subkulturteori	14
2.3	Subkultur, identitet og symbolske grenser	15
2.4	Oppsummering av teoretiske perspektiver	17
3	Metode.....	19
3.1	Valg av metode.....	19
3.1.1	Empiribasert tilnærming.....	20
3.2	Rekruttering av informanter	21
3.2.1	Utvalget.....	23
3.3	Min egen posisjon.....	24
3.4	Intervjuene	27
3.5	Koding og analyse	29
3.6	Etiske betraktninger.....	30
4	Silk Road og motivasjoner for netthandel.....	33
4.1	Møtet med det mørke nettet og Silk Road.....	33
4.1.1	Tilgang til Silk Road	34
4.1.2	Kunnskap og planlegging.....	37
4.2	Tre typer Silk Road-brukere	41
4.2.1	Forbrukerne	42
4.2.2	Idealistene.....	47
4.2.3	Selvmedisinereren	53
4.3	Silk Road og motivasjoner for netthandel	54
5	Den ressurssterke Silk Road-brukeren	57

5.1	Å være ressurssterk.....	57
5.2	Å være kunnskapsrik	61
5.3	Å være moralsk.....	66
5.4	Å ha en kontrollert rusmiddelbruk.....	68
5.5	Den ressurssterke Silk Road-brukeren	73
6	En individorientert subkultur på internett	75
6.1	Et “vi” på internett	75
6.2	Individets frihet.....	78
6.3	Ulike stoffer, ulik mening.....	82
6.4	Ulik grad av forpliktelse til subkulturen.....	84
6.5	Subkulturell kapital.....	87
6.6	En individorientert subkultur på internett.....	89
7	Avslutning	91
	Litteraturliste	95

1 Innledning

I den mørkere delen av internett finnes det en skjult verden, hvor illegale rusmidler kjøpes og selges. Med noen få tastetrykk kan man enkelt kjøpe rusmidler hjemmefra, og få varene levert rett i postkassen. Et av disse nettmarkedene kalles Silk Road. Lars, en av Silk Road-brukerne jeg intervjuet, fortalte: *“Du har utvalget som hele verden kan tilby, og du kan bestille det fra hjemme i stua. Det er veldig behagelig”*. Nettbaserte rusmiddelmarkeder åpner for helt nye muligheter til å skjule sin rusmiddelbruk, og på denne måten unnsnippe avvikerstempelet og stigmaet som ofte følger med. Gjennom nettmarkedene unngår man også direktekontakt med kriminelle miljøer, som man ellers måtte ha oppsøkt for å få tak i rusmidlene, enten handelen hadde foregått gjennom bekjente eller ukjente på gata (Martin, 2013). I denne masteroppgaven undersøker jeg hvilken mening brukere av det nettbaserte rusmiddelmarkedet Silk Road legger i sin netthandel av illegale rusmidler.

1.1 Silk Road og det mørke nettet

Internett kan deles i tre områder. I internetts overflate foregår den vanlige nettaktiviteten, med nettsider som Google, Gmail, Facebook, eBay, nettaviser og lignende. Under overflaten finner man det dype nettet, hvor alle nettsidene som ikke kan finnes av søkemotorer, som for eksempel Google, befinner seg. Det dype nettet har også et “mørkere” område. Dette omtales som det mørke nettet, og det er ikke tilgjengelig via vanlige nettlesere, men må kobles til gjennom spesiell programvare. Slik programvare tilbyr brukerne anonymitet ved å forhindre sporing. I det mørke nettet finnes markedsplassen Silk Road, hvor brukere anonymt distribuerer rusmidler (Martin, 2014: 2). I tillegg til markedene for rusmidler, eksisterer det også markeder for våpen, leiemordtjenester og annen illegal aktivitet¹.

Silk Road ble opprettet i 2011 og var hovedsakelig en markedsplass for rusmidler. Det ble også solgt andre produkter der, slik som bøker, kunst, stjalne kredittkortopplysninger og hackingtjenester, men det var ikke utelukkende illegale produkter til salgs (Christin, 2012). Tidligere var det mulig å kjøpe våpen på Silk Road, men dette ble fjernet etter pådriv fra brukerne (Power, 2013: 214). Silk Road fungerte som en slags plattform, hvor uavhengige

¹ I diktatoriske land, hvor internett ikke er tillatt, brukes det mørke nettet også av politiske aktivister, menneskerettighetsforkjempere og lignende (Bartlett, 2014: 3-5).

selgere lokalisert hvor som helst i verden, kunne registrere seg og selge sine produkter. På denne måten fungerte Silk Road som en slags tilrettelegger eller narkotikaforhandler i storskala (Martin, 2014: 3).

Man kan ikke få tilgang til Silk Road gjennom vanlige nettlesere, men må logge inn via “The Onion Router”, også kjent som TOR-nettverket. Dette er en programvare som muliggjør anonym kommunikasjon og nettsurfing, hvor brukere kan kommunisere med hverandre uten at deres identitet avsløres (Martin, 2014: 3). Ved å beskytte mot overvåkning av nettverkstrafikk, bidrar TOR-nettverket til økt sikkerhet og personvern. Programvaren var opprinnelig utviklet for å beskytte mot overvåkning av kommunikasjon i den amerikanske marinen (TOR-Project, 2014). Teknologien kan enkelt forklares med at dataene krypteres² i flere lag, slik som alle lagene i en løk, derav navnet “The Onion Router” (Power, 2013: 216-218). TOR kan imidlertid ikke garantere fullstendig anonymitet; det er mulig å lokalisere brukerne geografisk eller avsløre deres identitet, men det er svært vanskelig. Brukernes identitet skjules ved at alle blandes sammen. Det vil si at anonymiteten øker jo flere brukere som er pålogget samtidig. TOR-nettverket er i utgangspunktet ikke ulovlig. Det brukes også av personer med lovlige hensikter, som ikke ønsker at nettverkstrafikken overvåkes. Likevel tiltrekker teknologien seg personer med lovbrytende intensjoner, på grunn av anonymiteten som muliggjøres (Power, 2013: 218).

Som en hvilken som helst nettbutikk

Silk Roads estetiske utforming minner om konvensjonelle nettbutikker, med et søkefelt, produktkategorier og en handlekurv. Kjøpsprosessen fungerer også tilsvarende prosessen i typiske nettbutikker, ved at man legger produktene i handlekurven og betaler. Silk Road er bygget opp på samme måte som lovlige markedsplasser på internett, med fri konkurranse, hvor de ulike selgerne er avhengige av kundenes vurderinger. Selgerne yter kundeservice og mange tilbyr refusjon hvis varene ikke kommer fram. De opererer med tilbudsperioder og

² Kryptering er en metode for å skjule innholdet i informasjonen som sendes over internett, ved å omforme eller forvrengte det, slik at det kun kan leses av parter som har krypteringsnøkkelen for å dekode innholdet (Eilertsen, 2009). Denne metoden brukes også når man for eksempel handler i konvensjonelle nettbutikker og oppgir kortinformasjon ved betaling, for at betalingsinformasjonen ikke skal komme på avveie (Power, 2013: 233).

salgskampanjer. Varene vakuumpakkes og sendes i profesjonelle konvolutter, for ikke å fremstå som mistenkelige. På denne måten reduseres risikoen for at varene blir oppdaget under sending. Erfaringer med selgere, rusmidler og sending av varer deles på ulike nettfora (Martin, 2013: 8-12). Selgerne på Silk Road vurderes av kundene gjennom et feedback-system, hvor kundene kan rangere selgerne i forhold til produkt og generell kundeservice. De avhenger dermed av å ha et godt rykte for å få kunder (Martin, 2014: 40-45). Silk Roads funksjonelle utforming minner slik i stor grad om eBay, og markedsplassen har blitt omtalt som “eBay for drugs” (Barratt, 2012: 683).

På Silk Road er den digitale valutaen Bitcoin eneste mulige betalingsmiddel. Dette er “kryptovaluta”, som muliggjør anonyme og ikke-sporbare transaksjoner (Martin, 2014: 2). Kombinasjonen av TOR-nettverket og betalingen med Bitcoin, gjør at Silk Road-brukerne ikke er sporbare. Også eierne av Silk Road er anonyme, og serverens geografiske posisjon holdes skjult gjennom krypteringsteknologi (Power, 2013).

Det særegne ved slike nettbaserte rusmiddelmarkeder er anonymiteten de tilbyr. De ulike partene i handelen slipper å avsløre sin identitet. De kan til og med befinne seg i totalt forskjellige verdensdeler, så lenge de har internetttilgang. Ved at handelen ikke foregår ansikt-til-ansikt, reduseres risiko for vold, som har større sannsynlighet for å forekomme på de mer tradisjonelle rusmiddelmarkedene. Silk Road muliggjør dermed mer fredelige transaksjoner (Martin, 2013: 3).

Markedsplassen ble stengt av amerikanske myndigheter i 2013 (Aune, 2013), men det oppstod raskt et nytt marked; Silk Road 2.0 (Templeton, 2014). Selv om navnet var likt, var det originale Silk Road og Silk Road 2.0 to ulike markeder, som ble drevet av ulike personer (Dolliver, 2015). Silk Road er imidlertid ikke den eneste rusrelaterte markedsplassen på internett. Det finnes mange tilsvarende markedsplasser, men da prosjektet med masteroppgaven startet, var Silk Road 2.0 klart dominerende (Templeton, 2014). Det ble derfor det naturlige valget for studien, men slike nettmarkeder forandrer seg hele tiden. Silk Road 2.0 ble stengt i november 2014 (Johansen, 2014), og raskt erstattet av Silk Road 3.0 Reloaded (Nelson, 2014). Det er nødvendig å spesifisere at denne masteroppgaven omhandler Silk Road 2.0.

1.2 Tidligere forskning

Det er gjort lite forskning på nettbaserte rusmiddelmarkeder som Silk Road, men det finnes noen studier. Noen av studiene tar for seg Silk Road-markedet generelt (Aldridge og Décary-Héту, 2014; Christin, 2012; Dolliver, 2015; Martin, 2013; 2014), mens andre har sett på kjøpere og selgere på Silk Road spesielt (Barratt, Ferris og Winstock, 2014; Van Hout og Bingham, 2013a; 2013b; 2014). Alle studiene er gjort internasjonalt, med unntak av en norsk studie av åpne nettmarkeder, som selger det som kalles for “legal highs” og syntetiske cannabinoider (Bilgrei og Bretteville-Jensen, 2013).

Studier av nettmarkedet Silk Road

Nicolas Christin (2012) utførte en omfattende kvantitativ analyse av det originale Silk Road. Han fant at Silk Road hovedsakelig tilbød illegale rusmidler og reseptbelagte stoffer, selv om det også ble solgt andre produkter. Undersøkelsen bidrar til å danne et godt grunnlag for å forstå hvordan Silk Road fungerer. Christins analyse er imidlertid fra 2012. Etersom Silk Road ble stengt av amerikanske myndigheter i oktober 2013, og senere erstattet av Silk Road 2.0, kan mye ha endret seg (Aune, 2013). Diana S. Dolliver (2015) bygget videre på Christins kvantitative studie, for å gjøre en sammenligning med Silk Road 2.0. Hennes funn skiller seg mye fra Christins, da hun fant at Silk Road 2.0 i hovedsak ikke var et marked for rusmidler. Dolliver (2015: 5) fant at den største kategorien på Silk Road var “other”, som inneholdt klokker, klær og lignende, deretter kategorien for bøker og guider, etterfulgt av rusmidler. Av de 1834 varene som lå ute for salg, var kun 19% rusmidler, på tross av at 73% av selgerne på nettmarkedet annonserte rusmidler.

James Martin (2013) gjennomførte en casestudie av Silk Road, hvor han undersøkte hvilke virkninger utviklingen av nettmarkedet hadde for kjøp og bruk av rusmidler, sammenlignet med tradisjonelle rusmiddelmarkeder. Han fant at kjøperne på Silk Road fikk tak i varer av høyere kvalitet til en lavere pris enn hos gateselgerne. Dette var fordi tradisjonelle distribusjonsnettverk for rusmidler ofte er store og komplekse. De består av mange fordyrende mellomledd, med blant annet produsenter, smuglere, storselgere og selgere på gatenivå. Etersom alle de involverte skal betales, blir rusmidlene kostbare. Nettverkernes kompleksitet kan også påvirke stoffets kvalitet og renhet, ved at stoffene ofte blandes ut for å øke profitten. På Silk Road forsvinner alle de fordyrende mellomleddene, fordi nettmarkedet

skaper en direkte kobling mellom produsent og konsument, noe som bidrar til å holde prisene nede (Martin, 2013: 13-14).

Judith Aldridge og David Décary-Héту (2014) gjennomførte en kvantitativ studie av Silk Road, med hensikt å undersøke hvorvidt “eBay for drugs” (Barratt, 2012: 683) var en passende beskrivelse av nettmarkedet. Den bygget videre på Christins (2012) kvantitative studie, for å undersøke hvordan Silk Road hadde utviklet seg på 15 måneder. På tross av metodologiske forskjeller, fant de at omsetningen hadde økt med 600% (Aldridge og Décary-Héту, 2014). De argumenterte videre for at Silk Road ikke kunne forstås som “eBay for drugs” (Barratt, 2012: 683), slik som tidligere forskning hadde fremstilt det (Christin, 2012; Martin, 2013). Dette begrunnet de med at resultatene antydte at en stor del av transaksjonene på Silk Road ble gjort av personer med formål om videresalg til sine lokale kunder. Deres funn står slik i kontrast til Martins (2013) og Christins (2012) fremstilling av Silk Road som et marked hvor privatpersoner kjøpte rusmidler til personlig bruk. Aldridge og Décary-Héту (2014) fant at mellom 31% og 45% av omsetningen på Silk Road i datainnsamlingsperioden var siktet mot kunder som trolig planla videresalg. Den eksakte prosenten varierte med ulike typer rusmidler. Derfor kunne transaksjonene kalles “business-to-business”, snarere enn “business-to-customer” (Aldridge og Décary-Héту, 2014: 16-17).

James Martin (2014) ga i fjor ut en bok om narkotikahandel på internett, hvor han nyanserte fremstillingen av transaksjonene på Silk Road, med utgangspunkt i kritikken fra Aldridge og Décary-Héту (2014). Han beskrev hvordan markedet fungerte fra et kommersielt perspektiv, med fokus på kjøpsprosessen. Ifølge Martin (2014: 38-46) lignet salg av rusmidler på Silk Road mer på handel innen legitime og konvensjonelle markeder enn på tradisjonelle rusmiddelmarkeder. På Silk Road ble rusmidler kjøpt og solgt som hvilke som helst varer i den legitime økonomien.

De nevnte studiene bidrar til å danne en grunnleggende forståelse av Silk Road fra et markedspektiv. Det som imidlertid ikke besvares er kjøpernes *begrunnelser* for å velge internett som marked for kjøp av rusmidler. Kunnskapen om nettbaserte rusmiddelmarkeder må utvides videre med studier av Silk Roads brukere.

Studier av kjøpere og selgere på Silk Road

Det er gjort både kvantitative og kvalitative studier av Silk Roads brukere. Det er nettopp studier av kjøperne som kan besvare hvordan slike nettmarkeder kan eksistere i det hele tatt

(Christin, 2014). Monica Barratt, Jason Ferris og Adam Winstock (2014) utførte den første kvantitative undersøkelsen av kjøpere på Silk Road. De brukte nettbaserte spørreskjemaer til å stille spørsmål vedrørende kjennskap til og handel på Silk Road. Undersøkelsen ble utført i 2012, så den refererer derfor til det originale nettmarkedet og ikke Silk Road 2.0. Omtrent halvparten av respondentene oppgav at de hadde kjennskap til Silk Road, men ikke nødvendigvis at de hadde handlet der. I undersøkelsen fant de at de vanligste grunnene til å handle på nettmarkedet var at det var mer praktisk, tilbød et større utvalg av produkter med bedre kvalitet, samt at det hadde et system for å vurdere og rangere selgerne. De vanligste grunnene til å avstå fra bruk av Silk Road var tilstrekkelig tilgang til rusmidler på andre måter og frykt for å bli tatt (Barratt et al., 2014).

Marie Claire Van Hout og Tim Bingham (2013a) har gjort flere undersøkelser av Silk Road, deriblant en kvalitativ casestudie av én Silk Road-brukers erfaringer med nettmarkedet. I undersøkelsen ble det spurt om erfaringer med kjøpsprosessen, de ulike rusmidlene og motivasjoner for bruk av nettmarkedet. Informanten, en 25 år gammel mann, beskrev sin rekreasjonelle rusmiddelbruk som et “life enhancing tool” (Van Hout og Bingham, 2013a: 387). Kjøpsituasjonen på Silk Road ble omtalt som profesjonell, og informanten kontrasterte Silk Road opp mot kjøp av rusmidler på gatemarkedet. Han beskrev Silk Road som pålitelig, og som det eneste stedet han både kunne få informasjon og kjøpe rusmidler av god kvalitet (Van Hout og Bingham, 2013a: 388). Informanten fortalte om hvordan fellesskapet i rusrelaterte fora på internett ga en følelse av trygghet og samtidig legitimerte både kjøp og bruk av rusmidler. Anonymiteten Silk Road tilbød ble trukket fram som viktig for informanten, fordi hans rusmiddelbruk var skjult og separert fra hans daglige liv, og fordi han i stor grad tok rusmidler alene. Selv om han opplevde et fellesskap i nettbaserte fora, understreket han at rusmiddelbruken var en personlig reise, og derfor noe han ikke delte med andre (Van Hout og Bingham, 2013a: 389). Van Hout og Bingham (2013a) erkjente selv studiens begrensninger, med tanke på at den kun bygget på én informant.

Van Hout og Bingham (2013b) gjennomførte samtidig en studie av flere Silk Road-brukeres erfaringer og motiver. Studien bygget på observasjoner i diskusjonstråder og anonyme intervjuer utført over et privat kommunikasjonssystem på Silk Road. Utvalget som bestod av tjue personer, var for det meste menn i profesjonsyrker eller under høyere utdanning, med hovedsakelig rekreasjonell bruk av rusmidler. Det var kun tre kvinner i utvalget (Van Hout og Bingham, 2013b: 525-526). Informantene begrunnet sin bruk av nettmarkedet med nysgjerrighet, bredt utvalg av rusmidler, anonyme transaksjoner og lett vint

levering av produktene. De uttrykte også bekymringer for kjøp av rusmidler på gata, både i forhold til personlig trygghet og rusmidlenes kvalitet. Silk Road-brukerne fortalte at de som kunder opplevde å ha flere rettigheter der enn på mer tradisjonelle rusmiddelmarkeder. De opplevde at risikoen for svindel var lavere på Silk Road enn på gatemarkedet (Van Hout og Bingham, 2013b: 526).

I tillegg til å undersøke brukeres motivasjoner for å kjøpe rusmidler på Silk Road, gjorde Van Hout og Bingham (2014) også en undersøkelse av ti selgeres erfaringer med salg på nettmarkedet, gjennom nettbaserte intervjuer på Silk Roads eget forum. Selgerne begrunnet sin virksomhet med at det var lettjente penger. Ifølge dem var Silk Road overlegent alle andre markeder, med sin enorme kundegruppe bestående av kunnskapsrike og velstående kjøpere (Van Hout og Bingham, 2014: 186). De understreket også at “*intelligent and responsible*’ use of drugs” (Van Hout og Bingham, 2014: 185) var viktig for dem, og de gjorde omfattende “research” om de ulike rusmidlene på internett.

Her i Norge har Ola Røed Bilgrei og Anne Line Bretteville-Jensen (2013) skrevet en rapport om syntetiske cannabinoider, hvor de også analyserte nettbaserte rusmiddelmarkeder. De fant at deltakelse i nettbaserte fora hadde betydning for bruk av syntetiske cannabinoider. Deltakere i undersøkelsen fortalte at de gjennom søk på internett satte seg inn i informasjon om de ulike rusmidlene før de kjøpte og prøvde de selv. Slik sett hadde rusrelaterte fora en innvirkning på deltakernes vurdering av risiko knyttet til de ulike narkotiske stoffene (Bilgrei og Bretteville-Jensen, 2013: 63). De fant videre at nettbaserte markeds plasser for narkotiske stoffer gjorde rusmidler tilgjengelige for flere, da man ikke lenger var avhengig av å ha kontakter innen et rusmiljø. Ved at man kunne være anonym og kun trengte internettilgang og en postkasse, ble kjøpsprosessen svært enkel og attraktiv (Bilgrei og Bretteville-Jensen, 2013: 49-51).

Europeisk overvåkings senter for narkotika og narkotikamisbruk (EMCDDA) (2014: 28-29; 2015a; 2015b: 34) har trukket frem internett som en ny og stor plattform for distribusjon av rusmidler, og slike nettbaserte markeder beskrives som spesielt utfordrende å kontrollere. Det er forsket lite på Silk Road og tilsvarende nettbaserte rusmiddelmarkeder, og det oppfordres til mer forskning på feltet (Aldridge og Décary-Hétu, 2014; Christin, 2014; Martin, 2013; 2014; Van Hout og Bingham, 2013a; 2013b). Jeg kunne valgt å gjøre en kvantitativ undersøkelse av nettmarkedet, men det har vært gjort tidligere (Aldridge og Décary-Hétu, 2014; Christin, 2012; Dolliver, 2015). Dette ville resultert i en mer deskriptiv kartlegging av markedet, framfor innblikk i brukernes mening og motiver. Selv om det

tidligere også er gjort noen kvalitative studier, trengs det fortsatt dybdeforståelse fra brukernes perspektiv. Nettmarkedene er i stadig endring, og det vil derfor være nødvendig med ny og oppdatert forskning. For å forstå hvordan nettmarkeder som Silk Road kan eksistere, er det avgjørende å utforske brukeres erfaringer og motiver for kjøp av illegale rusmidler over internett. Dette er utgangspunktet for masteroppgavens problemstilling. Formålet er å bidra til den eksisterende forskningen ved å undersøke hvordan norske brukere av Silk Road beskriver sine erfaringer og motivasjoner for netthandel, og hvordan de kombinerer deltakelse i en nettbasert subkultur med sterk konvensjonell tilknytning til majoritetskulturen. Det er kun kvalitative studier som kan gi en slik dybdeforståelse.

1.3 Problemstilling og forskningsspørsmål

Masteroppgavens mål har vært å få innsikt i Silk Road-brukeres sosiale virkelighet, gjennom å betrakte kjøp av rusmidler på internett fra deres eget perspektiv. Oppgavens overordnede problemstilling lyder som følger: *Hvilken mening legger Silk Roads brukere i å handle illegale rusmidler på internett?* I tråd med Grounded Theory, er problemstillingen åpen og eksplorativ. Innenfor denne har imidlertid tre konkrete spørsmål blitt aktuelle underveis i prosjektet. Disse besvares i hvert sitt analysekapittel. I kapittel 4 besvares spørsmålet: Hvilke motivasjoner har brukere av Silk Road for å handle rusmidler på nett? Gjennom teorier om nøytraliserings teknikker og post-subkulturer, undersøkes det hvordan informantene begrunner sin netthandel. Det blir også undersøkt om det finnes noen mønstre i informantenes motivasjoner for handelen på Silk Road. I kapittel 5 besvares spørsmålet: Hvordan konstruerer Silk Road-brukere sin identitet som rusmiddelbrukere gjennom symbolsk grensedragning? Med teorier om identitetskonstruksjon og symbolske grenser, analyseres informantenes selvpresentasjon som rusmiddelbrukere, og hvordan de knytter visse rusmiddelbrukere til visse typer rusmiddelmarkeder. I kapittel 6 besvares spørsmålet: På hvilken måte kan subkulturbegrepet anvendes om det nettbaserte fellesskapet på Silk Road? Informantenes fortellinger om internettfellesskapet analyseres i lys av teorier om post-subkulturer og subkulturell kapital. Til sammen utgjør de tre forskningsspørsmålene en tilnærming til å forstå hvilken mening brukere av Silk Road legger i sin handel av rusmidler på internett.

2 Teoretiske perspektiver

Innenfor studier av lovbrudd og avvik, har det pågått en debatt om forholdet mellom kultur og kriminalitet. Det har blant annet vært uenighet om hvorvidt lovbrøyttere har tilhørighet til en kriminell subkultur eller om de er tilknyttet den konvensjonelle majoritetskulturen. I dette kapittelet vil jeg redegjøre for de teoretiske perspektivene som ligger til grunn for analysen. Jeg vil først gjøre rede for teori om nøytraliseringsteknikker, før jeg går inn på subkulturteori. Deretter vil jeg beskrive teori om identitetskonstruksjon og symbolske grenser.

2.1 Nøytraliseringsteknikker

I 1957 presenterte Gresham M. Sykes og David Matza (1957) sin teori om ungdomskriminalitet og nøytraliseringsteknikker. Teorien bygget på idéen om at kriminell atferd var lært gjennom interaksjon, til forskjell fra idéen om at kriminaliteten skyldtes noe avvikende ved individet. Tidligere forskning og teori om kriminalitet som lært gjennom interaksjon, tok for seg selve læringsprosessen. En teori om det spesifikke innholdet i hva som faktisk ble lært manglet. Det typiske synet var at unge lovbrøyttere var en del av en kriminell subkultur og hadde et avvikende verdisystem. Lovbrøytternes verden var dermed bare de lovlydiges verden snudd på hodet. Sykes og Matza (1957: 664-665) var kritiske til idéen om det avvikende verdisystemet.

Lovbrøyttere levde ikke i et vakuum, helt upåvirket av storsamfunnet rundt. De kunne derfor ikke ignorere samfunnets krav til konformitet. For å forstå lovbrøytende atferd, var det kritisk å forstå hvordan interne og eksterne krav om konformitet nøytraliseres i øyeblikket (Sykes og Matza, 1957: 666). Sykes og Matza så på verdier og normer som guider for handling, hvor anvendbarheten var begrenset av tid, sted, sosiale omgivelser og personer involvert, snarere enn statiske regler. Det var dermed en fleksibilitet i lovene og normene, som muliggjorde at lovbrøytteren kunne unngå moralsk skyld, dersom den kunne bevise at handlingen manglet en kriminell hensikt. Slik rettferdiggjøring og rasjonalisering av kriminell atferd, nøytraliserte den sosiale kontrollen i øyeblikket og nøytraliserte på samme tid lovbruddet. På denne måten kunne lovbrøytteren slippe unna sosiale sanksjoner, og samtidig være fri til å utføre lovbrudd uten at selvbildet tok særlig skade.

Sykes og Matza (1957: 667-669) beskrev fem slike nøytraliseringsteknikker; benektelse av ansvar, benektelse av skade, benektelse av offeret, fordømme de som fordømmer og appell til høyere lojaliteter. Den første nøytraliseringsteknikken, hvor lovbyteren benekter ansvar, fremstilles lovbruddet som et uhell eller at det skyldes faktorer utenfor lovbyterens kontroll. Benektelse av skade går ut på at lovbyteren nekter for at noen har tatt skade av handlingen. Lovbyteren kan også nekte for at det eksisterer et offer, eller hevde at offeret fikk som fortjent, hvilket utgjør den tredje nøytraliseringsteknikken. Den fjerde går ut på å fordømme de som fordømmer lovbyteren. Den lovbytende skifter fokus fra eget avvik til motivene og atferden til de som sanksjonerer avviket. På denne måten nøytraliseres lovbruddet. Den femte og siste teknikken innebærer en appell til høyere lojaliteter. Avviket nøytraliseres ved at den lovbytende ofrer kravene fra storsamfunnet til fordel for kravene fra gjengen, eller ved å hevde at den ble presset inn i lovbruddet av samfunnet. Det er ved å lære disse teknikkene at kriminalitet læres, og ikke gjennom et avvikende verdisystem. Et viktig poeng hos Sykes og Matza er at nøytralisering ikke determinerer, men muliggjør kriminalitet. Den sosiale kontrollens effektivitet reduseres gjennom slike rasjonaliseringer og rettferdiggjøringer.

Sykes' og Matzas teori om nøytraliseringsteknikker har fått mye støtte av senere forskning og er ofte blitt brukt for å forklare avvikende atferd. Nøytraliseringsteorien er bredt anerkjent, men likevel underutviklet ifølge Shadd Maruna og Heith Copes (2005: 223-227). De mente imidlertid at teorien fortsatt er relevant for forståelse av kriminalitet, men den må oppdateres, gjøres mer fleksibel, innrømme begrensninger og akseptere at den ikke kan forklare alle former for avvik. Maruna og Copes (2005) ga en bred redegjørelse både for de tidligere teoriene som dannet et bakteppe for nøytraliseringsteorien, og for teoriens innflytelse på senere forskning. De kritiserte Sykes og Matza for å henvise lite til tidligere relevante teorier i sin artikkel. Teorien manglet også empiriske bevis for poenget om at nøytraliseringen skjer i forkant av den kriminelle handlingen, noe som vanskelig lar seg bevise (Maruna og Copes, 2005: 226-234). Kritikere mente heller at nøytraliseringer er rasjonaliseringer som skjer i etterkant av lovbruddet. Det ble foreslått en mellomposisjon mellom disse ytterpunktene; nemlig at nøytraliseringer kan starte som rasjonaliseringer i etterkant, og senere bli en slags moralsk frigjøringsmekanisme som tilrettelegger for framtidige lovbrudd. Nøytraliseringsteori kan dermed heller bidra til en forklaring på hvorfor aktører enten fortsetter med eller avstår fra kriminell aktivitet, heller enn en forklaring på hvordan det hele startet (Maruna og Copes, 2005: 271).

Studier av nøytraliseringsteknikker kritiseres videre for å ha et overdrevent fokus på de fem nøytraliseringsteknikkene Sykes og Matza identifiserte. Det finnes mange flere, og dette er ikke nødvendigvis den beste kategoriseringen. Det som heller burde være fokus er, ifølge Maruna og Copes (2005: 282-284), nøytraliseringens *funksjon*. Aktørens bruk av nøytralisering må forstås i en bredere kontekst av identitetskonstruksjon og selvpresentasjon. Nøytraliseringsteknikkene er en del av en identitetskonstruksjonsprosess, og kan si mye om hvilke begrunnelser som er kulturelt aksepterte. Teknikkene kan forstås som strategier for å opprettholde et ikke-kriminelt selvbilde, på tross av kriminell aktivitet (Maruna og Copes, 2005: 268).

Sykes og Matza (1957: 670) oppfordret til videre forskning på sammenhenger mellom typer av kriminelle handlinger og typer av nøytraliseringsteknikker. Nøytraliseringer er situasjons- og kontekstavhengige. De avhenger også av hva slags type lovbrudd som er begått. Studier viser at lovbrutere aksepterer nøytralisering av deres eget lovbrudd, men ikke av all type kriminalitet. Nøytraliseringsteorien er dermed bedre egnet til å forklare visse typer lovbrudd enn andre (Maruna og Copes, 2005: 295-296).

En annen som har pekt på nøytraliseringsteoriens begrensninger er Volkan Topalli (2005: 798). Han kritiserte Sykes og Matzas teori for kun å være gjeldende for en smal gruppe lovbrutere, bestående av middelklassens ungdommer. På denne måten er teorien begrenset til å kun forklare lovbrudd begått av personer med sterk konvensjonell tilknytning. Topalli (2005: 806-807) undersøkte i stedet "hardcore" kriminelle på gata, og fant at disse nøytraliserte det å være *lovlydig*, snarere enn det å være lovbrytende. Han fant dermed, i motsetning til Sykes og Matza, at visse typer lovbrutere har et avvikende verdisystem.

2.2 Subkulturteori

En subkultur kan defineres som en gruppe av individer, som gjennom sine felles interesser, praksiser eller verdier, skiller seg fra majoritetskulturen. Subkulturen må alltid sees i relasjon til storsamfunnet rundt. Medlemmene av en subkultur både forstår og markerer seg selv som annerledes, i tillegg til å stemples som annerledes av andre. En subkultur assosieres ofte med motkultur og avvikende praksis (Gelder, 2005: 1-15). Det er ulike retninger innenfor den tradisjonelle subkulturorienterte forskningen, og i denne oppgaven vil jeg presentere Chicagoskolen og Birminghamskolen, før jeg gjør rede for den post-subkulturelle retningen.

2.2.1 Chicagoskolen

Det var med Chicagoskolen på starten av 1900-tallet at studier av subkulturer formelt sett startet (Gelder, 2005: 19). Byen Chicago utviklet seg på 1800-tallet. Mye immigrasjon førte til en enorm befolkningsvekst, som kombinert med dårlig økonomi, skapte endringer og sosiale problemer. Sosiologien hadde et teoretisk skifte, og det dukket opp et nytt perspektiv på kriminalitet og avvik. Blikket ble flyttet fra individet til samfunnet. Avvik ble sett på som et sosialt produkt, framfor et problem med individet (Lilly, Cullen og Ball, 2011).

De subkulturelle studiene ble utført som etnografiske feltarbeid. Interessen for avvikende og marginale grupper økte, ofte med et fokus på ungdomsgjenger og unge lovbrytere. Forskeren gikk aktivt ut og deltok i byen eller den subkulturen som skulle studeres. Lyset ble rettet mot hvordan unge mennesker skapte sosiale grupper med normer innad, som brøt med storsamfunnet rundt. Avvik ble ikke sett på som noe individuelt, men som noe aktører gjorde sammen med likesinnede, innad i for eksempel subkulturer. Albert K. Cohen var den første som formulerte en generell teori om subkulturell identitet. Han forstod subkulturer som resultatet av et behov for å finne løsninger på sosiale problemer. Fokuset var på de lavere klassene, og lovbrytende subkulturer ble forstått som et resultat av gutter fra lavere klasser, som ikke klarte å leve opp til forventningene i et middelklasseorientert samfunn (Gelder, 2005: 19-24). Chicagoskolen representerte et tydelig teoretisk skifte og har fått stor betydning for senere subkulturell forskning.

2.2.2 Birminghamskolen

Da Center for Contemporary Cultural Studies ble etablert på Birmingham University i 1964, ble den subkulturelle forskningen videreutviklet til et sterkere klasseperspektiv. Nytt for Birminghamskolen var idéen om at subkulturer alltid hadde sitt opphav i arbeiderklassen. Den var alltid underordnet og representerte en slags "history from below" (Gelder, 2005: 82). Subkulturer oppstod i konflikten mellom ungdommens forhold til foreldregenerasjonens kultur og det nye konsumorienterte samfunnet. Ungdom ble medlem av subkulturer for å skille seg fra foreldregenerasjonen. Subkulturene fungerte dermed som en slags overgangsfase. En av Birminghamskolens forskere, Phil Cohen, hevdet at subkulturer måtte forstås som symbolske strukturer, og ikke som de faktiske ungdommene i den spesifikke subkulturen. Subkulturens medlemmer var bare bærere av subkulturens mening. Dette synet

skilte seg fra Chicagoskolen, som heller undersøkte hvordan medlemmene skapte sosiale grupper som brøt med majoritetskulturen (Gelder, 2005: 81-82).

I senere studier ble subkulturens motstand enda viktigere. Subkulturen var fortsatt underordnet, bestående av arbeiderklassens ungdom, men fokuset ble flyttet til hvordan subkulturen representerte en motkultur. Stil og uttrykk, slik som klær og musikk, ble sentrale forskningstemaer for Birminghamskolens forskere. Interessen for meningen bak den subkulturelle stilen vokste. Dermed ble Chicagoskolens urbane sosiologi med feltarbeid i byene erstattet av semiotiske studier av subkulturelle tegn og uttrykk. Forskere leste tegn på avstand, mer som en tekstlig analyse, til forskjell fra den svært empiriske og etnografiske metoden som dominerte hos Chicagoskolens tilhengere (Gelder, 2005: 83).

Sarah Thornton (1995) studerte klubbkulturer i Storbritannia, og hun plasserte sitt perspektiv sammen med Birminghamskolen. På samme måte som Birminghamskolen, hadde hun et nokså statisk syn på subkulturer. Likevel hadde hun en forståelse av subkulturer som mer fragmenterte; en forståelse som minner mer om post-subkulturteori enn Birminghamskolen. Hun omtalte sin tilnærming til subkulturer for post-Birmingham (Thornton, 2005: 184). Dette begrunnet hun blant annet med at hun ikke brukte Birminghamskolens teoretiske definisjon av subkulturer, men heller definerte subkulturer som smakskulturer, som stemples som subkulturer av media. I motsetning til Birminghamskolen inkluderte hun media i sin teori. Hennes studie var en analyse av sosial endring, heller enn en studie av subkulturens tegn og stil. Til forskjell fra Birminghamskolen omhandlet ikke studien hennes spenningen mellom dominerende og underlegne ideologier i opposisjon, men den handlet snarere om subkulturelle ideologier (Thornton, 1995: 8-10).

I Thorntons (1995) studie av klubbkulturer, fant hun ikke en enhetlig kultur, men tvert imot en fragmentert kultur bestående av ulike subkulturer med flytende grenser, hvor medlemmene beholdt egen klesstil, musikksmak, ritualer og lignende. Medlemmene samlet seg rundt felles interesser og felles smak (Thornton, 2005: 184). Klubbkulturene krevde det hun introduserte som en subkulturell kapital, et begrep hun utviklet basert på blant annet Pierre Bourdieu. Subkulturell kapital innebærer kort beskrevet en form for internalisert kunnskap om det rette og å være "in the know" (Thornton, 1995: 11). Det handler om å bruke de rette ordene og tegnene, uten å prøve for hardt. I klubbkulturene var dette knyttet til det å være "hip". Subkulturell kapital kan være objektivert gjennom stil og uttrykk. Det er en hårfin balanse, og den subkulturelle kapitalen gir kun status blant andre personer knyttet til

subkulturen, ettersom det kun er disse som kjenner tegnene. I tråd med Bourdieu skal den enten direkte eller indirekte være konverterbar til økonomisk kapital (Thornton, 1995: 12).

2.2.3 Post-subkulturteori

Både Chicagoskolens og Birminghamskolens forståelse av subkultur har fått kritikk for å fokusere på ekstreme og homogene subkulturer. Birminghamskolen kritiseres for et overdrevent fokus på autenticitet og rene subkulturer, uten å studere motivene og erfaringene til subkulturens medlemmer. Ved å ignorere de individuelle forskjellene og overdrive likheten innad i subkulturen, fremstilles subkulturen som en mer homogen gruppe enn den faktisk er (Muggleton 2000: 20-21; Sandberg og Pedersen, 2010: 47-49).

David Muggleton (2000: 11-13) kritiserte Birminghamskolens tilnærming til subkulturer for å være for teoretisk. Den manglet empiri som underbygget teoriene, og han kritiserte retningen for å være mangelfull i forhold til de subjektive erfaringene knyttet til subkulturelle praksiser. Subkulturene ble presentert på måter som subkulturenes medlemmer ikke kunne forstå, og denne akademiske elitismen var Muggleton (2000: 13) kritisk til.

Muggleton har det han kalte en neo-Weberiansk tilnærming til subkulturer, som går ut på å studere subkulturen empirisk fra medlemmenes perspektiv. Subkulturbegrepet må forstås mer som idealtyper, hvor individer kategoriseres vilkårlig basert på spesifikke kjennetegn, som forskeren selv har valgt ut. Subkulturene kan ikke forstås som kollektive enheter, ettersom de ikke eksisterer uten medlemmene (Muggleton, 2000: 9-31). Dette skiller seg fra Phil Cohens forståelse av subkulturer som symbolske strukturer, hvor medlemmene kun var meningsbærere (Gelder, 2005: 82; Muggleton, 2000: 23). Synet på subkulturer som statiske og homogene enheter erstattes av en mer flytende og fragmentert forståelse på individnivå. Han skrev at subkulturer kan forstås som både kollektive uttrykk og dyrking av individualitet samtidig (Muggleton, 2000: 79). Idéen om det unike individet står sterkt, sammen med fokuset på individets frihet fra regler, strukturer og kontroll (Muggleton, 2000: 157-167).

Muggleton (2000: 30) tok også avstand fra Birminghamskolens fokus på klasse, og han mente at kultur og konsum ikke kan forstås som en ren refleksjon av klasseposisjon. Klasse, etnisitet, kjønn og lignende faktorer har fremdeles en viktig innvirkning på tilgangen til de ulike subkulturene. Personer uten internetttilgang vil for eksempel ikke ha tilgang til den samme informasjonen (Muggleton og Weinzierl, 2003: 19).

David Muggleton og Rupert Weinzierl (2003: 7) skrev at dikotomien om en enhetlig majoritetskultur og en opprørsk subkultur er en for enkel fremstilling, da subkulturer er mye mer komplekse og differensierte. Med økt globalisering og internett, må også subkulturene forstås innenfor en global kontekst. Subkulturelle idéer og praksiser begrenses ikke lenger av landegrenser, men kan spres umiddelbart gjennom internett (Muggleton og Weinzierl, 2003: 3-19). Utviklingen av internett vil derfor ha konsekvenser for subkulturer. Med internett har det blitt mulig å danne nettbaserte samfunn knyttet til ulike temaer eller subkulturelle praksiser (Bury, 2003; Hodkinson, 2003). Den umiddelbare og brede informasjonsflyten som muliggjøres gjennom internett, tiltrekker seg naturlig personer og subkulturelle grupper som ønsker informasjon utover den som tilbys av den dominerende majoritetskulturen. Internett har dermed blitt et verktøy som åpner for muligheten til å konstruere identiteter og praksiser som bryter med majoritetskulturen. På denne måten utgjør internett en utfordring for dominerende kultur og politikk (Kahn og Kellner, 2003).

Sveinung Sandberg og Willy Pedersen (2010: 47-49) kritiserte også tidligere subkulturteori for å overdrive likheter innad i subkulturen i sin studie av unge cannabisbrukere. Medlemmer av subkulturer har ikke nødvendigvis så mange andre likhetstrekk utover rusmiddelbruken. Slike subkulturer kan ikke forstås som en homogen gruppe av mennesker, ettersom rusmiddelbruk ikke nødvendigvis er så definerende for personens identitet. Medlemmer av subkulturer knyttet til rusmidler har ofte en sterk konvensjonell tilknytning til storsamfunnet, selv om noen har en livsstil helt i tråd med subkulturen. Cannabisbrukerne i Sandbergs og Pedersens studie (2010) var ikke en homogen gruppe, likevel fant de en særskilt *cannabiskultur*, som preget den rekreasjonelle bruken av cannabis. Denne bestod av et sett spesifikke ritualer og symboler knyttet til cannabis, som cannabisbrukerne hadde til felles.

2.3 Subkultur, identitet og symbolske grenser

Richard Jenkins (2008: 104) skrev at medlemmers tilhørighet til en gruppe, som for eksempel en subkultur, kan forstås på to måter. De kan identifisere seg selv som medlemmer i subkulturen, eller de kan være uvitende om sin tilhørighet, og til og med uvitende om at subkulturen eksisterer. I det første tilfellet, er medlemmene med på å definere subkulturen, mens i det andre tilfellet, kategoriseres individene som medlemmer av subkulturen fra en

observatør utenfra. En kategorisering av individer innebærer en forenkling, heller enn å representere et speilbilde av virkeligheten. Slike grupper må imidlertid ikke forstås som selvstendige, handlende enheter. De må forstås ut ifra de aktive, individuelle medlemmene (Jenkins, 2008: 10). Denne forståelsen av grupper samsvarer med Muggletons (2000) neo-Weberianske tilnærming til subkulturer, som ikke eksisterer uten de handlende aktørene.

Identiteter er sosiale konstruksjoner i stadig endring. Identitetsbegrepet må forstås som en prosess, framfor noe statisk og “ferdig”. Identitetskonstruksjon omhandler klassifisering av verden og ens egen plass i den, både som individ og som medlemmer av ulike grupper. Denne klassifiseringsprosessen er ikke nøytral, men preges av egne erfaringer og perspektiver. Ens identitet er tett knyttet til interesser, både ved at identiteten påvirker interessene, og ved at interessene preger identiteten. Identitetsbegrepet må forstås relasjonelt, da det ikke gir mening alene (Jenkins, 2008: 5-7). Slike identifikasjonsprosesser er grunnleggende kognitive mekanismer hos mennesker, for å ordne verden individuelt og kollektivt (Jenkins, 2008: 13).

Identitetskonstruksjon handler kort beskrevet om likheter og forskjeller. Individet klassifiserer andre personer eller ting som forskjellige fra seg, og assosierer seg med personer, grupper eller ideologier som de finner like seg selv (Jenkins, 2008: 17). Ens identitetskonstruksjon skjer i relasjon til andre. Det man har til felles, er forskjellen fra de andre (Jenkins, 2008: 102). På denne måten konstrueres identiteten gjennom symbolsk grensedragning. Symbolske grenser er konseptuelle distinksjoner for å kategorisere mennesker, grupper, praksiser, objekter og lignende. Grensene produserer indirekte et kategoriseringssystem basert på likheter og forskjeller. De oppstår i prosessen hvor man definerer hvem man er (Lamont, 1992: 9-12). Grensedragningen kan sees på som et verktøy for å definere og “ordne” virkeligheten. Det konstrueres inn- og utgrupper, basert på hvem individer identifiserer seg med. Innad i inngruppen oppstår det gruppetilhørighet og fellesskapsfølelse (Lamont og Molnár, 2002).

Michèle Lamont (1992) er kjent for sine studier av symbolsk grensedragning. Hun gjorde en komparativ studie av menn i den hvite middelklassen i USA og Frankrike. Lamont (1992: 4) opererte med ulike typer grenser; sosioøkonomiske, kulturelle og moralske. Sosioøkonomiske grenser er knyttet til økonomi, karriere og makt. Grensedragning basert på kultur omhandler utdanning, intelligens, manerer og smak, mens de moralske grensene trekkes på bakgrunn av egenskaper som ærlighet, personlig integritet og omtanke for andre.

Når det er bred enighet om de symbolske grensene, kan de oversettes til identifiserbare mønstre for sosial eksklusjon og bli til sosiale grenser. Både de symbolske og de sosiale

grensene er imidlertid like virkelige. De symbolske grensenene eksisterer på et intersubjektivt nivå, mens sosiale grenser eksisterer som grupper av individer (Lamont og Molnár, 2002). Man kan dermed undersøke hvordan sosiale aktører konstruerer grupper gjennom å trekke grenser til andre.

Både Heith Copes og J. Patrick Williams har forsket mye på symbolsk grensedragning i forhold til identitetskonstruksjon og hvordan man gjennom grenser konstruerer egen identitet. Sammen med Andy Hochstetler (2008), undersøkte de konstruksjonen av “hustler”- og “crackhead”-identitet blant dealere i USA. Selvet formes gjennom grensene som trekkes til ‘de andre’. Identiteten fremforhandles i relasjon til en relevant utgruppe og hva det ikke er. Det er ved å forstå ‘de andre’ som aktøren definerer seg forskjellig fra, at man får innblikk i hvordan aktøren definerer seg selv. Identiteten er flytende og konstrueres aktivt gjennom interaksjon. Copes og kolleger (2008) fant fem viktige symbolske grenser som aktørene brukte for å skille seg selv fra “crackheads”; å være ren, å ha ting, å være kald, å være i stand til å utføre kriminalitet, samt å være modig. Ved å studere identitetskonstruksjon gjennom grensedragning, får man tilgang til aktørenes forståelse av seg selv og sin rolle i deres sosiale virkelighet. Det er en slik bruk av grensedragningsbegrepet som er relevant for mitt prosjekt.

2.4 Oppsummering av teoretiske perspektiver

I dette kapitlet har jeg presentert de teoretiske perspektivene jeg vil benytte i den videre analysen av Silk Road-brukeres sosiale virkelighet. Sykes’ og Matzas teori om konvensjonell tilknytning og nøytralisering av lovbrudd, sammen med den post-subkulturelle forståelsen av subkulturer som fragmenterte med flytende grenser og teorier om selvpresentasjon og grensedragning, utgjør det teoretiske fundamentet. Subkulturer kan ikke lenger forstås som en statisk og enhetlig gruppe, men heller noe medlemmene kan flyte inn og ut av ved siden av sitt konvensjonelle liv, hvor de sammen kan dyrke sin individualitet gjennom symbolske grenser og identitetskonstruksjon.

3 Metode

Valg av metode må alltid tas i forhold til hvilke forskningsspørsmål som skal besvares (Silverman, 2011: 7). En metode fungerer som et verktøy i arbeidet med å undersøke og besvare en problemstilling, og det kan godt beskrives som “veien til målet” (Kvale og Brinkmann, 2009: 199). I dette kapittelet vil jeg redegjøre for hvilke veier jeg har tatt i arbeidet med masteroppgaven. Jeg vil beskrive metodiske valg og utfordringer jeg har møtt på underveis og de ulike forskningsetiske hensyn som måtte tas.

3.1 Valg av metode

Denne studien er basert på åtte kvalitative intervjuer med personer som har handlet illegale rusmidler på Silk Road. Intervjuene ble gjennomført i perioden fra september til november i 2014. Kvalitative intervjuers styrke er at de åpner for innsikt i informantenes erfaringer og refleksjoner (Thagaard, 2009: 87). Med bakgrunn i dette anså jeg kvalitative intervjuer som den beste metoden for å besvare problemstillingen om hvilken mening brukere av Silk Road legger i sin handel av illegale rusmidler over nett. Som David Silverman (2011: 17) skrev er styrken til kvalitativ forskning nettopp muligheten til å studere et felt som ikke er tilgjengelig på annen måte. Informasjon om hvilke erfaringer og motivasjoner brukere av Silk Road har for kjøp av rusmidler over nett, vil man ikke få tilgang til uten å snakke med personer som har handlet der. Intervjuer er derfor en god metode for å gripe Silk Road-brukernes egne beskrivelser av nettbasert rusmiddelhandel.

Målet for masteroppgaven er ikke å kartlegge den representative Silk Road-bruker, som andre har gjort (Barratt et al., 2014), men heller å gå i dybden av informantenes rike beskrivelser og erfaringer. Jeg kunne alternativt ha utført deltakende observasjon på Silk Roads nettforum og analysert trådene som ligger der, men uten å snakke med informantene, ville jeg ikke kunne besvare problemstillingen på denne måten. Med min masteroppgave ønsker jeg å bidra til en økt forståelse av nettbasert handel av illegale rusmidler, og gjennom kvalitative intervjuer fikk jeg tilgang til informasjon om handel på Silk Road fra informantenes eget perspektiv.

3.1.1 Empiribasert tilnærming

Ettersom rusmiddelmarkeder på internett er et nokså understudert tema, valgte jeg å ha en eksplorativ og åpen tilnærming til feltet. Jeg har derfor jobbet induktivt og bevisst valgt å ikke binde meg til teoretiske perspektiver på forhånd. Jeg har med andre ord hatt en empiribasert framgangsmåte, som minner om Grounded Theory. I tråd med sosiologen Kathy Charmaz (2014: 16), valgte jeg en fleksibel tilnærming til Grounded Theory. Dette innebærer at jeg brukte deler av perspektivet fritt som retningslinjer og tilpasset det til mitt prosjekt, heller enn som rigide regler og krav.

I samsvar med Grounded Theory, stilte jeg meg åpen i møtet med informantene og lot de være med på å forme intervjuene. Jeg måtte likevel ha en viss idé om hvilke temaer jeg ønsket å ta opp (Charmaz, 2014: 3). Jeg leste tidligere forskning på feltet og forberedte meg til intervjuene, selv om klassisk Grounded Theory mener man skal lese litteratur om tidligere forskning og teori i etterkant. Dette er idealet for å kunne jobbe fullstendig induktivt, og med et blankt sinn la empirien lede uten føringer. I de fleste tilfeller vil det imidlertid være umulig å møte feltet med et helt blankt sinn (Charmaz, 2014: 59). Jeg ville ikke hatt kjennskap til Silk Road, hvis jeg ikke hadde lest om det i media. Dersom jeg ikke hadde lest meg opp på tidligere forskning om feltet i forkant av intervjuene, kunne jeg risikere å møte informantene med ubevisste antakelser preget av medias vinkling. Det er også nødvendig å ha kunnskap om temaet det intervjues om, for å kunne stille de rette spørsmålene (Kvale og Brinkmann, 2009: 122).

Selv om jeg ikke møtte feltet som et “blankt ark”, var det naturlig å ha et åpent sinn. Jeg kjente kun til Silk Road gjennom tidligere forskning og artikler i media. Dette gjorde meg mer åpen for informantenes perspektiver. I tråd med Grounded Theory var jeg åpen for hvilke retninger samtalen tok under de ulike intervjuene (Charmaz, 2014: 90). Semi-strukturerte intervjuer var et naturlig valg for å la informantene være med å forme intervjuene. Jeg skrev ned de temaene jeg ville dekke, men jeg stilte meg friere til rekkefølgen og i hvilken grad de ulike temaene ble vektlagt. I alle intervjuene snakket vi om informantenes konkrete erfaringer med Silk Road, hvilke motivasjoner de hadde for å handle rusmidler på internett, tillitsaspektet ved slik handel, valg av selgere, hvordan nettmarkeder skilte seg fra mer tradisjonelle rusmiddelmarkeder, samt deres personlige ruserfaringer.

Innenfor Grounded Theory starter analysen samtidig med datainnsamling. Man skriver notater om foreløpige tanker, analytiske idéer og sammenligninger av de ulike intervjuene etter hvert som man gjør flere (Charmaz, 2014: 4). På denne måten oppdager man eventuelle

hull i intervjuene, slik at man kan sørge for å utfylle disse i de neste intervjuene. Det er også vanlig å gjøre stopp tidlig i datainnsamlingen for å vurdere intervjuene man har gjort, analysere dataene og eventuelt revidere intervjuguiden. I mitt tilfelle ble det et naturlig stopp etter fire intervjuer, da ingen av de neste informantene hadde mulighet til å møte meg før etter noen uker.

I samsvar med Grounded Theory-tilnærmingen ble intervjuguiden formet og endret underveis i hele datainnsamlingsprosessen (Charmaz, 2014: 90). I startfasen inneholdt intervjuguiden for det meste generelle spørsmål om hvilke erfaringer og tanker informantene hadde med og om Silk Road. Hovedfokuset for intervjuene var erfaringer med handel og grunner til å handle på nettet istedenfor på andre måter. Etter de tre første intervjuene ble intervjuguiden spisset til å inneholde mer konkrete spørsmål. Jeg fjernet ingenting fra intervjuguiden, da jeg anså det som viktig å stille tilsvarende spørsmål, for å få rike beskrivelser og for å øke studiens validitet (Kvale og Brinkmann, 2009: 250).

3.2 Rekruttering av informanter

Netthandel av illegale rusmidler foregår hjemmefra i det skjulte, noe som gjorde det utfordrende å rekruttere informanter. Jeg valgte derfor å rekruttere med kun ett kriterium; at personene hadde erfaringer med handel av illegale rusmidler på Silk Road. Jeg valgte å inkludere alle personer med slik erfaring, uavhengig av hvor mange ganger de hadde handlet der. Ved at utvalget ble rekruttert kun basert på det ene kriteriet om erfaringer med Silk Road, kan det kalles strategisk (Thagaard, 2009: 55). Jeg vurderte først å rekruttere gjennom diverse rusrelaterte nettfora, men anså dette som utfordrende, hovedsakelig i forhold til tillit. Det ville være vanskeligere å oppnå tillit gjennom nettfora. Silje Louise Dahl (2012) forsøkte å rekruttere informanter gjennom nettfora til sitt doktorgradsprosjekt om cannabisrøykere. Dette viste seg å fungere dårlig, da personene var skeptiske til om hun hadde en skjult agenda om å fordømme cannabis. Basert på tillitsaspektet og at tilgangen til feltet var vanskelig, vurderte jeg derfor rekruttering gjennom utvidet bekjentskapskrets og personlig nettverk som en bedre strategi. Gjennom denne rekrutteringsmetoden vil en viss grad av tillit allerede være oppnådd før intervjuet starter, noe som kan føre til at informantene tør å åpne seg mer om de sensitive temaene.

Jeg valgte snøballmetoden, som går ut på at man med utgangspunkt i noen kontakter, ber de videreformidle informasjon om prosjektet til potensielle informanter i deres nettverk igjen. Snøballmetoden er en form for rekruttering av tilgjengelighetsutvalg, hvor utvalget rekrutteres basert på hvorvidt informantene er tilgjengelige (Thagaard, 2009: 56). Dette ble i mitt tilfelle helt nødvendig, da tilgangen til informanter i utgangspunktet var utfordrende. Denne formen for rekruttering er vanlig i studier av skjulte, avvikende eller lovbrytende grupper (Andrews og Vassenden, 2007: 151).

Å rekruttere gjennom personlig nettverk ga meg innpass i et lukket og skjult miljø, men det var likevel ikke en enkel prosess. De bekjente fra mitt personlige nettverk fungerte som portvakter. Selv om jeg kjente dem fra før, måtte jeg jobbe for å oppnå tillit. Det ble viktig å være helt åpen om hva jeg ønsket å undersøke i masteroppgaven. Etter å ha understreket min konfidensialitet, sa de fleste seg villige til å spørre sine bekjente som brukte Silk Road. Randi Wærdahl (2010: 237) har beskrevet denne prosessen som en utvikling fra portvakt til portåpner. Prosessen videre gikk heller ikke smertefritt. Selv om tilliten var etablert, måtte jeg gjentatte ganger purre på portvaktene, for at de skulle kontakte sine bekjente. Dette følte i utgangspunktet ubehagelig, da jeg ikke ønsket å sette dem i en posisjon hvor de måtte presse seg på de potensielle informantene, og risikere å trå over noen grenser i forhold til hva de følte det var greit å spørre sine bekjente om. Jeg ønsket ikke potensielt å ødelegge relasjonene dem imellom. Ved flere anledninger fikk jeg e-postadresser til personer som sa de var interesserte i å delta, men som jeg aldri hørte noe mer fra etter å ha sendt informasjon om prosjektet. Det var både krevende og frustrerende å føle at jeg stadig mistet informanter.

Rekruttering ved hjelp av snøballmetoden kan by på problemer. Utvalg som rekrutteres gjennom bekjente, kan ende opp med kun å bestå av personer innenfor samme nettverk (Thagaard, 2009: 56). Dette unngikk jeg ved at jeg gikk bredt ut blant mine bekjente og rekrutterte informanter fra mange ulike miljøer. Bildet av den rullende snøballen var dermed ikke helt dekkende for hvordan rekrutteringen foregikk i praksis. Etersom jeg hadde flere kontaktpersoner, ble den store, voksende snøballen erstattet av mange små snøballer som trillet i ulike retninger (Thagaard, 2009: 56).

Rekrutteringsmetoden kan også være problematisk i forhold til anonymitet og informert samtykke, ettersom man ber sine kontaktpersoner om informasjon om personer som ikke har samtykket til å være med i undersøkelsen (Andrews og Vassenden, 2007: 155). Jeg ba derfor portvaktene om å prate med personer de trodde kunne være aktuelle informanter, og

deretter gi meg kontaktinformasjon, dersom personene samtykket. Slik unngikk jeg å ta kontakt med noen som ikke ønsket å være med.

Mot slutten av hvert intervju spurte jeg om informantene kjente noen andre med erfaringer fra Silk Road, som de trodde kunne tenke seg å være med på et intervju. Det var kun én informant som sa han ikke kjente noen andre. De fleste andre informantene var positive til å spørre sine venner. Tre av informantene rekrutterte flere informanter til prosjektet. I det ene tilfellet rekrutterte jeg enda en informant gjennom den nye informanten. Da jeg hadde intervjuet tre personer fra samme vennegjeng, valgte jeg å stoppe snøballen i den retningen, for å unngå et utvalg kun bestående av personer fra samme miljø. Rekrutteringen nådde en naturlig avslutning, da Silk Road 2.0 ble stengt i november 2014 (Johansen, 2014). De to siste intervjuene ble gjort bare dager etter nedstengingen, og jeg fikk inntrykk av at det var uro i miljøet. Jeg valgte derfor å avslutte rekrutteringen.

Selv om rekruttering gjennom bekjente kan være problematisk, både i forhold til informantenes anonymitet og i forhold til en skjevhet i utvalget, mener jeg at fordelene ved en slik rekruttering veide opp for utfordringene i dette tilfellet.

3.2.1 Utvalget

Utvalget i denne masteroppgaven består av åtte menn, som har kjøpt illegale rusmidler på Silk Road. De åtte informantene; Petter, Ole, Joakim, Lars, Christian, Bjørn, Anders og David var i aldersgruppen 23-29 år. Lars, Christian og Bjørn jobbet fulltid innenfor bransjene finans, IT og salg. Ole, Joakim, Anders og David var studenter innenfor jus, humaniora og estetiske fag. Petter var på jakt etter jobb etter fullført utdanning. Alle informantene var åpne om sin bruk av rusmidler blant sine nærmeste venner. Noen var åpne overfor både familie og bekjente, mens andre holdt rusmiddelbruken mer skjult for alle unntatt de aller nærmeste vennene, som delte den samme interessen. Alle holdt imidlertid bruken skjult i jobbsammenheng, og de ønsket ikke at rusmiddelbruken skulle påvirke deres karriere. De fortalte at de ikke var villige til å ofre jobb og karriere for rusmidlene.

Det er ingen kvinner i utvalget. Verken deltakerne i prosjektet eller personer i min utvidede bekjentskapskrets kjente kvinner som handlet på Silk Road. Flere fortalte at de kjente kvinner som brukte ulike rusmidler, men de hadde ikke kjennskap til noen kvinner som handlet på Silk Road. Lars fortalte at han opplevde en stor kjønnsforskjell i forhold til hvem som kjøper rusmidlene:

Det er i det hele tatt veldig få jenter jeg kjenner som kjøper selv. For de kjenner alltid en eller annen gutt, som de enten kan få det gratis eller billig av. Dere jenter har en makt der, tror jeg. [...] Som samboeren min sa til meg, har hun aldri kjøpt noe dop i hele sitt liv. Ikke noe weed engang. Hun har alltid fått det av en eller annen gutt hun kjente, så hun har aldri hatt behov for å kjøpe. Men det er ikke sånn at jeg kan gå og bli kjent med noen, og så får jeg masse dop av en jente liksom. Det er ikke samme greia.

Det kan tenkes at det enten er få kvinnelige Silk Road-brukere blant bekjente av meg, eller at kvinner ikke er like åpne om slik netthandel. Det kan også rett og slett være at færre kvinner enn menn handler på Silk Road. Van Hout og Bingham (2013b) hadde også et utvalg bestående av flest menn i deres undersøkelse av Silk Road-brukere. Tidligere studier har vist at rusøkonomien ofte er dominert av menn (Grundetjern, 2015; Maher, 1997).

Det smale aldersspennet i utvalget kan tenkes å skyldes at jeg ved å rekruttere gjennom bekjente fikk kontakt med en spesifikk aldersgruppe. Med tanke på de tekniske utfordringene i tilgangen til Silk Road, er det derimot sannsynlig at flesteparten av disse brukerne befinner seg i den yngre delen av befolkningen, da dette er generasjonen som vokste opp med data og teknologi.

Et representativt og generaliserbart utvalg var imidlertid ikke noe jeg var ute etter med dette prosjektet, og det er heller ikke et mål for kvalitativ forskning. Jeg var på jakt etter de rike beskrivelsene av informantenes erfaringer med Silk Road, og hvordan deres fortellinger kunne belyse en ny form for rusmiddelhandel.

3.3 Min egen posisjon

Kvalitativ forskning avhenger av den som utfører den. Det er derfor viktig å være bevisst egne erfaringer og holdninger gjennom hele forskningsprosessen (Charmaz, 2014: 27). Jeg var hele tiden klar over risikoen for at informantene skulle tro jeg hadde fordommer mot deres bruk av rusmidler. Det var derfor svært viktig å ikke fremstå som en dømmende representant for myndighetene. Jeg ga tydelig beskjed om at dette ikke var min hensikt fra første stund. Jeg understreket at jeg ønsket å studere nettmarkedet fra perspektivet til de som brukte det. Dette virket å være en god strategi, ettersom informantene åpent delte personlig erfaringer, på tross av at flere ga uttrykk for at både kjøp og bruk av rusmidler ikke var noe de snakket med mange om.

Et intervju er en aktiv prosess, hvor man sammen konstruerer informasjon, til forskjell fra passivt å avdekke eller samle inn informasjon som allerede eksisterer. Kvale og Brinkmann (2009: 223-225) skiller mellom intervjueren som gruvearbeider eller reisende i forhold til spørsmålet om den egentlige mening. Dersom man ser mening som en ting, som bare ligger der og venter på å bli oppdaget, blir intervjueren en gruvearbeider, som jobber for å grave fram den faktiske meningen hos informantene. Dette perspektivet har blitt erstattet av en postmoderne tilnærming. Man søker ikke etter sann og gitt mening, men forstår intervjuprosessen mer som en reise i et fremmed land, hvor mening konstrueres i interaksjonen og relasjonen mellom de deltakende parter (Kvale og Brinkmann, 2009: 67).

Intervjudataene er sosialt konstruerte, formet av intervjuets kontekst og fremforhandlet i interaksjonen mellom intervjuer og informant (Holstein og Gubrium, 2003). En annen intervjuer ville kanskje endt opp med andre data enn jeg gjorde, og jeg ville kanskje fått andre data dersom intervjuene ble gjort for et år siden eller om et år fra nå. Intervjudataene må derfor tolkes i lys av situasjonen og tiden de ble konstruert innenfor. Dette passer godt med Charmaz' (2014: 86) konstruktivistiske tilnærming til Grounded Theory, med et syn på forskningsintervjuene som et samarbeidsprosjekt mellom intervjuer og informant. Forskning er en konstruksjon, men den er samtidig konstruert under spesifikke betingelser (Charmaz, 2014: 13).

Det er derfor nødvendig å reflektere over min egen posisjon i konstruksjonen av intervjudataene. Jeg vokste opp øst i Oslo, hvor bruk av rusmidler var ensbetydende med "å havne på kjøret". Det var en kjensgjerning at det gikk dårlig med de som brukte rusmidler. Fra jeg var liten ble jeg fortalt at onkelen min døde av overdose i altfor ung alder. Dette førte til at jeg alltid har hatt en nulltoleranse for illegale rusmidler. Våren og sommeren 2014 jobbet jeg med datainnsamling og transkribering på et prosjekt hos Statens Institutt for Rusmiddelforskning, hvor det skulle kartlegges bruk av rusmidler i utelivet i Oslo. Disse erfaringene åpnet den faglige interessen min for rekreasjonell bruk av rusmidler. Jeg begynte å lese mer om det og oppdaget artikler om nettmarked for rusmidler. Dette var helt fremmed for meg, og jeg kunne ikke forestille meg at det var mulig å kjøpe narkotiske stoffer over internett. Det vekket en faglig nysgjerrighet for slik handel, og min manglende kjennskap til feltet gjorde det naturlig å innta en nøytral posisjon. Jeg anser denne fremmedheten som en ressurs, ved at det er lettere å stille spørsmål om de grunnleggende elementene, som kanskje tas for gitt av personer som er inne i kulturen (Wærdahl, 2010: 239). Jeg spilte bevisst på denne fremmedheten underveis i intervjuene, og inntok naturlig rollen som naiv student, for å

griper informantenes detaljerte og rike beskrivelser. Jeg merket også at fremmedheten fungerte som en slags beskyttelse for meg, som både åpnet for at jeg kunne stille dumme og kanskje tabubelagte spørsmål uten særlige reaksjoner fra informantene, og som samtidig ga meg en mindre truende posisjon (Wærdahl, 2010).

Forskerens bakgrunn vil påvirke hvilke data som konstrueres i intervjusituasjonen. Forskjeller i kjønn, alder, status og erfaringer kan skape hierarkiske strukturer i intervjuet som ofte tas for gitt (Charmaz, 2014: 72-73). Da jeg gikk inn i rollen som intervjuer med en bevisst naivitet (Kvale og Brinkmann, 2009: 50), merket jeg at flere av informantene inntok en belærende og styrende posisjon. Noen tok raskt styringen over intervjuet både direkte og mer indirekte. Dersom jeg stilte et spørsmål om noe de tydelig ikke hadde interesse av, ble spørsmålene ofte avfeid med et likegyldig nei, mens de flere ganger dreide intervjuet i retning av det de selv ønsket å snakke om, som ofte var en slags forsvarstale for netthandel. Den ene informanten var svært direkte allerede ved første kontakt over e-post. Han krevde at jeg skulle møte han på et gitt sted til et gitt tidspunkt, hvis ikke kunne han ikke stille opp. Jeg forberedte meg derfor på en styrende og bestemt person før intervjuet, men ble overrasket da han kom; en blid og imøtekommende person, som var svært åpen for mine spørsmål og vinklinger.

Det er i utgangspunktet en asymmetri i relasjonen mellom intervjuer og informant, ved at informanten åpent skal dele personlige erfaringer med en person den vet svært lite om (Thagaard, 2009: 88). For å skape tillit i intervjusituasjonen valgte jeg en interaksjonistisk tilnærming til intervjuerrollen. Det ble naturlig å legge opp intervjuet mer som en samtale, hvor jeg aktivt lyttet og fulgte opp det informanten fortalte, snarere enn å innta en mer nøytral intervjustrategi. Jeg spurte flere ganger om jeg hadde forstått informantene rett ved å gjenta det de fortalte, for å redusere den asymmetriske maktrelasjonen som også er i analysen, hvor intervjueren har enerett på å fortolke informantenes utsagn (Kvale og Brinkmann, 2009: 53). Asymmetrien i dette prosjektets intervjuer var heller i informantenes favør, ettersom jeg inntok rollen som naiv student. Det var de som lærte meg noe. Jeg ga dem muligheten til å snakke om alt de ønsket, og det var de som drev intervjuet fremover. Intervjustrategien ga informantene definisjonsmakten. Denne bevisste naiviteten gjorde at jeg til tider endte opp i en underdanig posisjon. Mitt overordnede inntrykk var likevel at vi framstod som likeverdige i intervjuene, ettersom vi var ganske like i både alder og utdanningsnivå.

3.4 Intervjuene

Jeg ønsket å møte informantene ansikt-til-ansikt, for å kunne gripe den ikke-verbale kommunikasjonen, gjennom kroppsspråk og ansiktsuttrykk. I forkant var jeg usikker på om informantene ville møte meg, ettersom temaet for intervjuet var sensitivt. Jeg ga dem derfor muligheten til å gjøre intervjuene over telefon eller chatsamtaler over internett. Det viste seg at informantene var mer komfortable med å møtes, noe jeg antok skyldtes frykt for sporing over telefon eller internett. For å ivareta informantenes anonymitet og sikkerhet, valgte jeg å tilpasse gjennomføringen av intervjuet etter den enkelte informants ønsker.

All kommunikasjon i forkant av intervjuene foregikk over e-post. Jeg sendte informasjonsskriv og en kort beskrivelse av prosjektet, og vi avtalte tidspunkt og sted for intervjuet. Noen av informantene hadde e-postadresser under pseudonymer. Informantene ga tydelig uttrykk for hvor viktig det var med anonymitet. At jeg kunne garantere fullstendig anonymitet var et krav de hadde for å stille til intervju. Jeg følte et stort ansvar for ikke å avsløre deres identitet. Kun noen få av informantene gav meg telefonnummeret sitt, slik at jeg kunne få tak i dem i forkant av intervjuet. For de fleste ante jeg dermed ikke hvem jeg ventet på eller om de kom til å dukke opp i det hele tatt. Det var kun én informant som ikke møtte opp til intervjuet som avtalt. Etter tre kvarters venting, fikk jeg en tekstmelding om at tidspunktet ikke passet likevel. I ukene etter forsøkte jeg å ta kontakt med han flere ganger for å avtale et nytt tidspunkt. Han svarte aldri på mine henvendelser, på tross av at han virket svært positiv da han fikk informasjon om prosjektet. Jeg antok at han ombestemte seg, og etter tre forsøk måtte jeg anse han som tapt. De åtte andre informantene dukket opp som avtalt til intervjuene, men nesten alle var forsinket i alt fra 10 til 45 minutter.

Jeg spurte innledningsvis i hvert intervju om hvorfor informantene valgte å delta. De svarte enten at de syntes prosjektet virket spennende, at de ønsket å støtte forskning på feltet eller at de ville bidra til å endre offentlighetens oppfattelse av slik netthandel. Norske medier har hatt et fokus på hvor farlig netthandel av rusmidler er, blant annet fordi man ikke vet hva man får (Nordby og Dahl, 2014), noe som i verste fall kan resultere i død (Varsi, 2014). Et slikt mediefokus kunne prege hva informantene snakket om, deres vinklinger, refleksjoner og hvordan de så på meg som intervjuer, ettersom intervjuenes kontekst vil være med på å forme dataene (Charmaz, 2014: 57). Medias fokus kunne føre til at informantene underkommuniserte negative erfaringer, og heller var opptatt av å ufarliggjøre eller rettferdiggjøre egne holdninger. For å motvirke en overdrevent positiv fremstilling av netthandelen, forsøkte jeg å stille kritiske spørsmål.

Intervjuene varte i mellom én og to timer, og de ble tatt opp på diktafon. Syv av intervjuene fant sted på ulike kaféer i Oslo sentrum. Jeg ønsket å møte informantene på et nøytralt og uformelt sted, hvor vi kunne møtes som to fremmede. Jeg foreslo kaféer som var mørke med litt støy og muligheter til å sitte relativt adskilt fra andre. I visse tilfeller foreslo informantene selv ønskede kaféer. Å møtes på denne måten kan være problematisk i forhold til at det er offentlig, og man risikerer å møte noen man kjenner. Ettersom det likevel var mest praktisk for begge parter å gjennomføre intervjuet på kafé, løste jeg det ved at vi valgte litt avsidesliggende kaféer, hvor jeg ellers sjelden var, og ved at vi møttes inne og ikke tok følge ut etterpå. Noen av intervjuene ble gjort på tidspunkter av dagen hvor det var folksomt på kaféene. Dette preget informantene, og jeg merket at flere av dem snakket lavere da det var andre personer i nærheten, eller da de snakket konkret om spesifikke rusmidler og personlige erfaringer. En av informantene snakket for eksempel høyt og tydelig, mens han konsekvent gjennom hele intervjuet nesten hvisket navnet på rusmidlene. Informantene var i varierende grad oppmerksomme på omgivelsene. Noen virket uberørte, mens andre hadde et tydelig stresset kroppsspråk, med flakkende blick, lav stemme og fikling med hendene.

Å gjennomføre intervjuene hjemme hos informantene var ikke ønskelig, av hensyn til deres anonymitet. Jeg ønsket ikke å sette dem i en situasjon hvor de måtte oppgi adressen sin til meg. Det var imidlertid én informant som selv foreslo å gjennomføre intervjuet hjemme hos han selv, og jeg valgte da å følge hans forslag. Dette fungerte godt, og det virket som om informanten snakket fritt og avslappet.

Alle intervjuene ble transkribert i sin helhet etter endt intervju. Jeg transkriberte ferdig hvert intervju før gjennomføringen av det neste. Slik kunne jeg lettere vurdere hvordan intervjuet hadde fungert, foreta endringer i intervjuguiden og forberede meg på det neste intervjuet. Ettersom jeg ikke visste hvor mange informanter jeg ville klare å rekruttere ved prosjektets start, var det ikke rom for å gjøre "dårlige intervjuer". Jeg forberedte meg derfor grundig til hvert intervju. Jeg var likevel klar over på forhånd og fikk merke underveis at det å skulle gjøre ethvert intervju perfekt, var helt umulig. Intervjuet avhenger av kjemi mellom intervjuer og informant. Dette merket jeg med den ene informanten. Han var veldig positiv i forkant over e-post, men virket svært reservert under intervjuet. Etter å ha snakket en stund, stoppet han brått ved å klippe av seg selv. Jeg fikk inntrykk av at han ikke likte å ha ordet lenge av gangen. Jeg måtte derfor ta en enda mer aktiv rolle i form av å stille mange spørsmål for å holde samtalen i gang. I de andre intervjuene fløt samtalen derimot veldig godt.

3.5 Koding og analyse

Koding er prosessen hvor man definerer hva dataene handler om, ved å kategorisere dataene med korte navn. Kodingsprosessen blir et verktøy for å sortere mange sider med data. Det finnes mange måter å kode på. Kodingsprosessen i Grounded Theory er kjennetegnet ved at kodene er “grounded” i dataene. Man tar utgangspunkt i datamaterialet og konstruerer kodene ut ifra det, heller enn å plassere datamaterialet inn i forhåndsbestemte koder. Å tilpasse datamaterialet til koder man har bestemt seg for på forhånd samsvarer mer med en kvantitativ logikk (Charmaz, 2014: 111-117).

Kodingsprosessen i Grounded Theory deles inn i to faser; en innledende og en fokusert. Den innledende fasen består av nærlesing av datamaterialet, hvor man navngir hver del av dataene empirinært. Målet er å holde seg åpen for alle mulige teoretiske retninger, framfor å være styrt av forhåndsbestemte tanker. I den fokuserte fasen videreutvikler man de mest fremtredende eller vesentlige kodene. Det er her integreringen av teoretiske perspektiver starter. Kjernen i kodingsprosessen er nettopp å tilpasse kodene til datamaterialet, heller enn å tilpasse datamaterialet til kodene (Charmaz, 2014: 113-120). Jeg startet først med å kode hvert intervju empirinært, før jeg kodet alle intervjuene på nytt mer fokusert ut ifra hva jeg fant interessant under den første kodingen. All kodingen ble gjort i HyperResearch.

Deretter sammenlignet jeg informantene på ulike områder basert på kodene i en stor tabell. Disse kodene var: debut med rusmidler, motivasjoner for bruk, ulike rusmidler, kunnskap og ekspertise, motivasjoner for netthandel, ulemper med netthandel, tillit, andre produkter på Silk Road, strategier ved utfordringer, avhengighet og kontroll, videresalg, holdninger til vold, legalisering og andre typer rusmiddelmarkeder. Under sammenligningen oppdaget jeg at det var noen kjennetegn som var universelle for alle informantene. Jeg identifiserte også tre mønstre i motivasjoner for netthandel.

Da disse tre mønstrene var såpass tydelige, ble det fruktbart å konstruere en typologi over Silk Road-brukere. Å konstruere idealtyper kan fungere som et verktøy for å gripe mening og fange det essensielle ved et fenomen, ved at visse områder og karakteristikk fremheves på bekostning av andre (Clegg, 2007). Informantene må dermed ikke reduseres til kategoriene. Ved å konstruere idealtyper fjernes det nære individfokus, og det blir enklere å se Silk Road-brukerne som en gruppe. Kategorisering fanger mening, samtidig som forskjeller synliggjøres. På denne måten fanges mangfoldet blant Silk Road-brukerne, på samme tid som mønstrene illustreres. Kategoriene vil naturlig være farget av forskeren som konstruerte dem. De er også kontekstavhengige, og det vil være rimelig å tro at en annen

forsker vil kunne finne andre typer i et nytt utvalg, et annet sted, til en annen tid. En styrke ved mine data er imidlertid at jeg selv foretok alle intervjuene, og stilte alle informantene spørsmål om de samme temaene. Det var først etter flere omganger med koding og sammenligning av dataene at jeg identifiserte mønstrene.

3.6 Etiske betraktninger

Ettersom det er ulovlig å kjøpe rusmidler, inneholdt intervjuene sensitive spørsmål. Graden av sensitivitet avhenger ikke bare av temaet i seg selv, men også av den sosiale konteksten for intervjusituasjonen og hele prosjektet (Dahl, 2012: 9-10). At media rettet søkelyset mot rusmiddelmarkedene på internett, kunne øke graden av sensitivitet. Informantene kunne få større behov for både å skjule sin identitet og samtidig forsvare netthandelen. Dahl (2012: 10) skrev at det ikke bare er temaet som er sensitivt, men at også informantene kan kalles sensitive, dersom de alltid er forberedt på å forsvare seg mot stemping og stigmatisering. Dette merket jeg på flere av informantene og spesielt Joakim: *“Det er ikke ytringsfrihet, når det kommer til rusmidler egentlig. Du kan snakke om det, men da blir du stempla som en rusmisbruker, og da er plutselig ikke meningene dine valide lenger”*. Han fortalte at han valgte å være med på intervjuet fordi han ønsket å bidra til en endring av samfunnets oppfattelse av rusmidler.

Tatt i betraktning at prosjektet er av en sensitiv karakter, har forskningsetiske hensyn vært svært viktige for gjennomføringen av dette prosjektet. Jeg satte meg derfor godt inn i de forskningsetiske retningslinjene fra den Nasjonale Forskningsetiske Komité for Samfunnsvitenskap og Humaniora (NESH) i forkant av rekruttering og datainnsamling. Prosjektet ble meldt inn og godtatt av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.

Å garantere informantene fullstendig anonymitet var avgjørende for om de ville delta i intervjuene. Kravet om informert og fritt samtykke er viktig i ethvert forskningsprosjekt. Jeg informerte om oppgavens tema og vinkling i forkant av intervjuene. Informantene fikk tilsendt informasjonsskriv via e-post, som jeg også gjennomgikk i starten av hvert intervju. Informantene fikk vite at de kunne trekke seg når som helst, også i etterkant av intervjuene, og at de ikke trengte å svare på spørsmål de opplevde som ubehagelige. Jeg valgte å ha muntlig samtykke, da det ikke var ønskelig å ha informantens navn skrevet ned noe sted.

Datamaterialet har vært behandlet konfidensielt og taushetsbelagt. Det er kun jeg som har hatt tilgang til lydfilene, og transkripsjonene ble skrevet ut i anonymisert form.

Kravet om å unngå skade og alvorlige belastninger for deltakerne i prosjektet var også viktig. Handelen på Silk Road foregikk i det skjulte. Dersom deres identitet ble avslørt, kunne det få alvorlige konsekvenser for informantene, både personlig, sosialt og yrkesmessig. Å ikke registrere informasjon eller kjennetegn på deltakerne, som gjorde det mulig å identifisere dem, har vært et primært hensyn. Jeg har derfor beskyttet informantenes identiteten ved å bruke pseudonymer og endre karakteristikk som kunne gjenkjenne dem.

For å kunne gjennomføre intervjuene og gripe hvilken mening informantene la i sin handel på Silk Road, var det avgjørende å unngå en dømmende tilnærming som kunne skape mistillit. Respekt for deltakernes holdninger vedrørende kjøp og bruk av rusmidler var et viktig hensyn. Det var kritisk for gjennomføring av intervjuene at jeg ikke fremstod som en representant for loven. Dette unngikk jeg ved å opparbeide meg nyansert kunnskap om feltet, og ved å være åpen og respektere deltakernes handlinger og holdninger til rusmidler.

4 Silk Road og motivasjoner for netthandel

Hvilke motivasjoner hadde Silk Road-brukerne for å handle rusmidler på nett? Hvordan beskrev de netthandelen og hvorfor valgte de nettmarkedene fremfor kjøp på andre måter? I dette kapitlet vil jeg først beskrive hvordan informantene fikk kjennskap til Silk Road, hvordan de brukte nettmarkedet og hva de handlet der. Deretter vil jeg presentere en typologi over tre idealtypiske Silk Road-brukere, basert på ulike motivasjoner for netthandel. Disse har jeg valgt å kalle *forbrukerne*, *idealistene* og *selvmedisinererne*. Typene kan forstås ved hjelp av forskjellige teoretiske perspektiver, som på hver sin måte forklarer hvorfor Silk Road oppleves som et attraktivt marked for de intervjuede brukerne.

4.1 Møtet med det mørke nettet og Silk Road

De intervjuede Silk Road-brukerne delte en felles interesse for datateknologi. Internett spilte en viktig rolle for utviklingen av deres interesse for rusmidler. Joakim fortalte at han hadde tatt sterk avstand fra rusmidler fram til han fikk seg en kjæreste, som fortalte positivt om erfaringer med bruk av sopp. Dette vekket en nysgjerrighet, som gjorde at han startet å søke etter informasjon, og gjennom internett endret holdningene hans seg:

Når andre hører ordet rus så er det liksom bare: “okei, du er den typen ja”. Jeg var jo sånn selv og, fram til jeg var 22 sikkert. Hata rusmidler liksom, bare kunne ikke fordra det. Kunne ikke forstå det. Men så... Sakte, men sikkert gjennom internett, så forandra oppfattelsen min seg.

På internett ble informasjonen lett tilgjengelig, noe som ble avgjørende for Joakims eksperimentering med rusmidler: “Jeg hadde aldri begynt å ruse meg uten internett. Aldri”. For Bjørn hadde også internett en viktig innvirkning på hans rusmiddelbruk:

Det er jo internett som har gitt meg den informasjonen og tryggheten jeg trenger for å utforske denne verdenen. Uten det, så kan det godt hende at jeg hadde sittet med et mer, ja det samme bildet mange har fra før av, om at alt er dårlig og én gang så er du hekta. Når man først fant ut at den ene løgnen var løgn, så begynte det å snurre mange andre.

Bjørn fortalte at han lenge hadde vært fascinert av det såkalte mørke nettet. Han oppdaget Silk Road før interessen for rusmidler startet for fullt. Da han først hørte om Silk Road, hadde han selv bare røyket cannabis et par ganger i tenårene. For Bjørn var det interessen for det mørke nettet som førte han over til Silk Road: *“Jeg har alltid hatt en generell interesse for det mer obskure [ler]. Det mørke nettet. Så det hadde jeg holdt på med relativt lenge før Silk Road kom”*. Mer spesifikt var det interessen for Bitcoin som førte han til nettmarkedet:

Det var en god stund før jeg begynte å eksperimentere med rusmidler. Jeg ble tidlig interessert i Bitcoin. Så når Silk Road var helt nytt, sånn de første par ukene, var jeg inne der og sjekka det ut. Da drev jeg ikke med noe. Jeg bare syntes det var interessant å se hva som fantes og hva folk drev med. [...] Da ble det en naturlig overgang til å prøve det ut.

Dette var ikke en uvanlig fortelling blant informantene. Ole fant også veien til Silk Road gjennom sin interesse for det mørke nettet:

Silk Road har jeg hatt kjennskap til siden det kom, og det er fordi jeg er litt sånn datanørd. Men det var særlig hele oppfinnelsen av Dark Web, som vi kaller det, den skyggesiden, som var veldig, veldig spennende. Og første Silk Road var en stor hendelse i mine internett-kretser. Så det var sånn jeg fikk høre om det.

Det samme gjaldt for Christian: *“Jeg bare fikk høre om det av en kompis som er sånn data-tek-fyr. Men liksom hele TOR og den sfæren der har jeg visst om lenge før Silk Road kom”*. Det var med andre ord interessen for datateknologien og internett som førte informantene til Silk Road. Selv om flere hadde erfaringer med rusmiddelbruk, var ikke dette motivet for å undersøke nettmarkedet. De fortalte at det heller var en generell nysgjerrighet for hva som skjulte seg på skyggesiden av internett. Informantene brukte internett daglig, og Anders fortalte: *“Jeg er vel mer avhengig av internett enn av noen stoffer”*, noe han ikke var alene om. Internett viste seg å ha en stor plass i alle informantenes liv.

4.1.1 Tilgang til Silk Road

Teknologisk kunnskap om data og hvordan den grunnleggende teknologien rundt Silk Road fungerte, virket viktig for informantene. Likevel ble tilgangen til nettmarkedet beskrevet som “enkel”, og informantene fortalte at hvem som helst kunne logge seg inn. Da jeg spurte Joakim om hvordan han gikk fram for å få tilgang til nettmarkedet, svarte han: *“Leste meg bare opp egentlig. Lasta ned browseren, kjøpte Bitcoins, lærte meg kryptering og alt som*

måtte til. Så prøvde jeg meg fram og bestilte". Informantene fortalte at Silk Road ikke var forbeholdt datakyndige mennesker, men tvert imot var åpen for "hvem som helst":

Alle kan jo gå inn. Hvis de bare gidder å finne ut av det. Så det er egentlig veldig enkelt. Du må bare laste ned en spesiell nettleser, gå inn og melde deg på for å få tilgang (Christian).

Som Christian fortalte, var nettmarkedet åpent for alle som "gadd" å finne ut av det. Informantene understreket at det ikke krevdes noe spesielt for å få tilgang, likevel ga alle uttrykk for å være svært datakyndige, både implisitt og eksplisitt. Petter fortalte:

Jeg synes ikke det var noe spesielt problem egentlig. Det var bare å registrere seg, da jeg gjorde det. [...] Nå er jeg ganske datakyndig da, så det var ikke noe jeg tenkte over. Jeg tror hvem som helst kan få tilgang. Men første gangen så var det litt, det er en del ting du må sette deg inn i, og det tar jo noen timer. Men i utgangspunktet er det fritt fram for hvem som helst.

Han opplevde ingen problemer med å få tilgang. Jeg syntes imidlertid at det var vanskelig å forstå både det jeg hadde lest om å få tilgang og det informantene forklarte. Det virket som om den teknologiske vanskelighetsgraden ble underkommunisert. Informantene fremstilte tilgangen til Silk Road som så enkel at alle kunne få det til, samtidig som man måtte være litt "datakyndig". På den ene siden nøytraliserte de avviket knyttet til netthandel av rusmidler ved å fokusere på at *alle* kunne gjøre det, mens de på den andre siden ikke ville bagatellisere sin ekspertise. Informantenes teknologiske kyndighet kom i konflikt med presentasjonen av Silk Road som lett tilgjengelig for alle.

Ifølge Bjørn var det viktig å ha en forståelse av det teknologiske for å sikre egen anonymitet: "*Hvem som helst kan få tilgang. Det som kreves, og som ikke skrives noe sted, er litt sikkerhetsbevissthet og den teknologiske delen av det. Du bør ha et par guider for å sette deg inn i det*". Jeg spurte videre om Bjørn trodde at for eksempel min mor kunne klart å få tilgang, ettersom det var så enkelt, og han svarte: "*Jeg tror hvis hun hadde hatt et skriv om akkurat hvordan hun skulle gjort det, så hadde hun vel klart å klikke på riktige knapper på riktig måte, men jeg ville ikke stolt på at hun skulle gjort noen kjøp der*". Selv om hun hadde trykket på "riktige knapper", ville Bjørn altså ikke *stolt* på at hun skulle handlet på Silk Road. Den teknologiske kunnskapen var dermed ikke bare nødvendig for å få tilgang, men også for å sikre egen trygghet, slik Christian fortalte:

Christian: Du sitter jo i et utsatt miljø der inne da. Det kryr jo av folk med bad intentions på de sidene der.

Hanne: I forhold til svindel?

Christian: Nei, i det hele tatt. Hacking, fiske passord og tømme bankkontoer og alt mulig, så man skal passe seg ganske godt. Man burde være ganske datakyndig for å komme safe and sound ut av det da. Ikke at jeg har opplevd noe negativt i den forbindelse, men jeg vet jo at det skjer.

Hvem som helst kunne med andre ord handle der, men hvorvidt det var trygt, var en annen sak. Selv om informantene ga tydelig uttrykk for at en viss grad av teknologisk kunnskap var en forutsetning for å komme seg inn på nettmarkedet, ble handelen enkelt beskrevet som en hvilken som helst annen form for netthandel. Bjørn sammenlignet nettmarkedet med eBay:

Det er litt på samme måte som eBay. I utgangspunktet er det ingen produkter der, men det er forhandlerne som registrerer en profil og legger ut sine produkter via markedsplassen. Det er ikke auksjon, du kjøper de bare. Så du registrerer deg som en bruker, går inn og ser alle disse forskjellige profilene med de forskjellige varelistene. Velger deg ut det du vil ha, på samme måte som en hvilken som helst annen nettbutikk og gjør bestillingen. Det vanskelige er å få pengene inn i systemet, sånn at du faktisk kan gjennomføre det. Bitcoin altså. Bitcoin kan du kjøpe på mange måter. Det er for så vidt et annet tema i seg selv. Men ja, med en gang du er inne på systemet, så er det mer eller mindre som å gjennomføre en hvilken som helst annen nettbestilling. Du taster inn adressen din og venter på å få pakken.

Gjennom en direkte sammenligning med eBay, trakk Bjørn paralleller til konvensjonell netthandel, og antydte på samme tid sin konvensjonelle tilknytning (Sykes og Matza, 1957). Denne sammenligningen kunne fremstille Silk Road som mindre fremmed og avvikende. Bjørn nøytraliserte avviket ved å vektlegge likhet med eBay og “en hvilken som helst annen nettbutikk”. Samtidig understreket han utfordringene knyttet til Bitcoin. Igjen var det en konflikt mellom fremstillingen av Silk Road som lett tilgjengelig for alle og informantenes datakyndighet. Joakim fortalte steg for steg hvordan han utførte handelen på Silk Road:

Du logger deg inn, og da har du en meny til venstre. Da velger du bare hva slags stoffgruppe du vil ha. Si du vil ha psykedelika, så trykker du på den og får opp alt som er tilgjengelig av psykedelisk. Så kan du for eksempel velge bare selgere fra Norge, som jeg gjør. Da går du bare inn, leser beskrivelsen, legger det i handlekurven og så krypterer du adressen din, legger adressen kryptert ned i adresseboksen og betaler. Så tenker du egentlig ikke noe mer på det.

Silk Road bruker tilsvarende symboler som konvensjonelle nettbutikker, med en meny over kategorier med tilgjengelige produkter og handlekurv. En fremstilling av Silk Road som lignende en hvilken som helst lovlig nettbutikk på det åpne nettet, kan fungere som en strategi for å gjøre avviket ved handelen mindre. En slik vektlegging av likhet til de konvensjonelle markedene, kan markere en slags avstand til eventuelle fordommer om det mørke nettet som en avvikende, kriminell og skummel underverden (Bartlett, 2014: 142-143; Martin, 2014: 27-40). Samtidig hadde informantene en teknologisk ekspertise, som var uforenelig med presentasjonen av Silk Road som “åpent for alle”.

4.1.2 Kunnskap og planlegging

Ingen av informantene hadde gjort sin første narkotikahandel på internett. De hadde enten handlet rusmidler av bekjente eller av gateselgere før de handlet på nettmarkedet. Dette kan skyldes at informantene var bosatt i Oslo og omegn, med stor tilgjengelighet til rusmidler. Ole kunne ikke tro at noen gjorde sin første narkotikahandel på internett: *“Shit, det må jo være ingen. Hvor har de vokst opp a? Hvis Silk Road er første stedet. Da har du vokst opp i Himalaya”*.

Jeg spurte informantene om hvilke rusmidler de hadde kjøpt på Silk Road. Flere av dem sa de ikke husket alle, men jeg fikk likevel en indikasjon på at visse stoffer var vanligere enn andre. Selv om det ikke er et mål å kvantifisere intervjudataene, gir tabell 1 en oversikt over de ulike rusmidlene og hvor mange informanter som fortalte at de hadde kjøpt dem. Denne listen viser kun rusmidler de hadde kjøpt på Silk Road. Ulike kosttilskudd og legemidler fra lovlige, utenlandske nettbutikker er utelatt fra listen. Det var flest som fortalte at de hadde kjøpt MDMA³ på Silk Road, et stoff de helst brukte på fest og i sosiale sammenhenger. Dette samsvarer med funnene til Barratt, Ferris og Winstock (2014: 778). Både MDMA, LSD⁴ og

Rusmiddel	Antall informanter
MDMA	IIIIII
LSD	IIIII
Ecstasy	IIII
Cannabis	IIII
Meskalin	IIII
2C-B	III
DMT	III
2C-A	I
4-AcO-DMT	I
MDA	I
DOM	I
Kokain	I
"Shatter"	I
Valium	I

³ MDMA er virkestoffet i Ecstasy. Det er både et sentralstimulerende og hallusinogent rusmiddel, som for noen kan gi en sterk lykkefølelse (Helsedirektoratet, 2010)

⁴ LSD er et hallusinogent rusmiddel, som påvirker sentralnervesystemet. LSD kan gi hallusinasjoner og endre sanseintrykk. Man kan ikke forutse hvilken virkning stoffet har på den enkelte bruker. Det er ofte betegnet som et psykedelisk stoff (Helsedirektoratet, 2010)

cannabis⁵ var de mest kjøpte stoffene på Silk Road blant deres informanter fra Australia, Storbritannia og USA.

Selv om det ikke var på Silk Road informantene handlet rusmidler for første gang, fikk de på Silk Road tilgang til mange stoffer som ellers aldri ville vært tilgjengelige. På denne måten åpnet netthandelen for en bredere bruk av ulike stoffer. Informantene hadde handlet på Silk Road mellom 2 og 30 ganger. Flere av informantene hadde handlet på tilsvarende nettmarkeder, deriblant Agora, Sheep Marketplace og Black Market Reloaded.

Joakim, David og Petter fortalte at de nå kun handlet stoffer på internett. Tidligere, da de røyket cannabis, hadde de handlet av faste dealere. De andre informantene fortalte at de i tillegg til internett, også handlet av faste dealere eller bekjente. Blant informantene så det ut til at Silk Road og tilsvarende nettmarkeder ble brukt til visse stoffer, mens det var vanligere å kjøpe andre stoffer, slik som cannabis, gjennom en fast dealer. Joakim kunne gjerne kjøpe alt av rusmidler på Silk Road, bortsett fra ett:

Det er bare cannabis jeg ikke ville kjøpt der. Det er mest fordi det er vanskelig å sende. Det kan luktes, og det tar mye plass. Risikoen føles større ved å bestille det på nett. Og tilgjengeligheten er så stor. Det er jo overalt i den virkelige verden.

Han vurderte det som mer risikabelt å kjøpe cannabis på Silk Road. Den sterke lukten økte risikoen for at stoffet blir oppdaget under sending. Flere av informantene hadde tilsvarende fortellinger. Også Bjørn unngikk å kjøpe cannabis på Silk Road, og han forklarte:

Det er tilgjengeligheten, og det at jeg ikke ønsker å bestille det over landegrensene. På grunn av lukt, og at du også må kjøpe et såpass stort kvantum for at det skal være noe vits. Men jeg har gode kontakter på det i Oslo og får greie priser, så jeg forholder meg heller til det.

Risikoen knyttet til sending og kvalitetsforskjellen var avgjørende faktorer. Ole syntes det var modig å bestille cannabis på nettet:

En av tingene jeg aldri ville kjøpt er cannabis, fordi det lukter så mye og dermed er risikabelt. Jeg ville aldri bestilt det fra utlandet for eksempel. Det synes jeg er fryktelig ballsy, liksom modig gjort av de som gjør det. Men jeg skjønner jo hvis du bor på et sted hvor du betaler 200 kroner grammet, for noe som inneholder dritt, smaker vondt og ikke gjør deg fjern. Da er jo 100 kroner grammet for et kjempegodt produkt veldig

⁵ Cannabis er fellesbetegnelsen for hasj, marihuana og cannabisolje. Stoffet har en dempende effekt, men kan også fremkalle hallusinasjoner (Helsedirektoratet, 2010)

fristende. Jeg ville egentlig bare brukt Silk Road til pulver jeg. Små pakker som kan klemmes helt flate.

Ole avgjorde hvilke rusmidler han kjøpte over nett basert på en vurdering av hvor lett det var å få stoffet tilsendt. Bortsett fra cannabis, kunne informantene kjøpe alle rusmidler de ønsket å bruke på Silk Road. Bjørn tok imidlertid forholdsregler:

Du må jo være skeptisk, og du må være veldig forsiktig og gjøre researchen. Du burde ikke bestille noe fra en som ikke har noen salg, ikke sant. Men med en gang du har tatt deg tiden til å gjøre deg komfortabel med valget, så for min del i alle fall, så har det gått helt smertefritt. Men det er selvfølgelig mange som brenner seg litt på det. Hvis du skal bestille noe, så bestill aldri mer enn du har råd til å tape.

For Bjørn var det viktig å ikke bestille mer enn man kunne godta å tape. Han var bevisst på risikoen for at varene ikke skulle nå fram. I tillegg var det viktig å gjøre “research” i forkant av kjøpet. Informantene fortalte at de brukte mye tid på å lese om Silk Road og rusmidler på internett. Under intervjuene viste de solid kunnskap om kjemien bak rusmidlene og deres biologiske virkningsmekanisme. David fortalte blant annet om hvordan MDMA frigjør hele lageret med serotonin i hjernen, noe som gir en lykkefølelse, mens Ole ga meg en innføring i de ulike 2C-stoffene og mannen som utviklet dem; Alexander Shulgin.

Internett virket å være en viktig kilde til kunnskap. Joakim fortalte at han brukte mye tid på å lese seg opp i forkant av både handel og bruk av rusmidler:

Jeg leser om alt jeg tar. Masse, masse, masse. Masse før jeg kjøper. Masse før jeg tar det. Først prøver jeg å finne forskningsartikler og ser videre på litteratur i forskningen. Det er ikke så mye på de nye stoffene. Og så brukererfaringer, hvor det er masse. [...] Jeg foretrekker forskning. Det er veldig mye, men det er begrensa hvor mye nytt som kommer ut egentlig. Hvis det kommer en bra ny forskningsartikkel, så leser jeg igjennom den, men ellers så er det begrensa hvor mye jeg ikke kan fra før av.

Joakim sa at han foretrakk forskningsartikler, framfor brukererfaringer. Brukererfaringene var subjektive og kunne fremstå som mindre seriøse enn vitenskapelig forskning. Joakim ga inntrykk av å ha en mer vitenskapelig og faktabasert tilnærming til sin rusmiddelbruk. Han satte seg nøye inn i de ulike rusmidlene og uttrykte implisitt at han tok rusmiddelbruk på alvor. Slike fortellinger om “research” har vist seg vanlig i annen forskning på brukere av Silk Road og tilsvarende nettmarkeder (Bilgrei og Bretteville-Jensen, 2013: 63; Van Hout og Bingham, 2013a: 388).

I tillegg til den omfattende “researchen” i forkant av kjøp, fortalte Ole at han brukte et “testkit”⁶ for å undersøke stoffet: *“Jeg bruker det alltid på pulver. Første gang jeg har et nytt pulver, så må jeg identifisere hva pulveret er. Testkitet har betalt seg selv mange ganger”*. Han ville ikke ta et stoff han ikke hadde testet ved hjelp av et slikt testutstyr:

Når man bestiller pulver, så syns jeg man skal være bekymra, fordi alt kan knuses ned til hvitt pulver. Alt i hele verden. Det er ikke som å kjøpe en hasjklump, som er en pinne. Det er mange flere muligheter for å kamuflere ting.

Ole var oppmerksom på risikoen for å få tilsendt noe annet enn det han bestilte på Silk Road, og han eliminerte risikoen gjennom testutstyret. Også Joakim brukte denne strategien: *“Jeg tester alt som det er mulig å teste”*.

Informantene ga også uttrykk for at de hadde satt seg godt inn i det juridiske rundt rusmidler og innførsel. De var oppdaterte på hvilke stoffer som stod på narkotikalistene. De visste også hvordan de skulle håndtere en eventuell telefonsamtale fra politiet, dersom en pakke ble borte i posten. Bjørn fortalte kaldt og rolig om hvordan den første pakken han bestilte fra nettmarkedet aldri dukket opp:

Da fikk jeg en telefon noen uker etter at det skulle vært i posten. De sa at “vi har stoppa en pakke til deg, har du noe kjennskap til denne?”. Etter et telefonintervju, hvor jeg bare nekta for all kjennskap, fikk jeg en uke senere beskjed om at saken var henlagt. Så det var ikke noe stort problem.

Jeg spurte videre om hvordan han reagerte, da de ringte: *“Jeg hadde lest meg opp nok på loven rundt det, til at jeg var komfortabel med at de ikke kunne gjøre noe særlig med meg”*. Han fortalte at han verken ble stresset eller nervøs i situasjonen, fordi han hadde lest seg opp allerede før han bestilte den første pakken. Han var derfor nøye forberedt da pakken aldri dukket opp. Lignende fortellinger hadde de andre informantene som også hadde erfart at pakker aldri kom fram, med en påfølgende telefonsamtale fra politiet.

Kjøpene på Silk Road var ifølge informantene aldri impulsstyrte. Som Joakim fortalte, måtte man planlegge rusmiddelbruken fremover i tid, når man handlet på internett:

Jeg tror de som kjøper på nett er mer planlagte, at de tenker lenger fram i tid. Nå tar det jo bare to dager innenlands, som regel, men det er fortsatt to dager. Det blir ikke

⁶ Flere av informantene fortalte at de hadde testutstyr for å undersøke om rusmiddelet de hadde fått tilsendt, var det samme som det utga seg for å være. De hadde ulikt testutstyr for ulike rusmidler. De fortalte at de ikke kunne finne ut av hva stoffet var, dersom det avvek fra beskrivelsen. Testutstyret muliggjorde kun en test av hvorvidt stoffet for eksempel var MDMA eller ikke.

en impulsgreie liksom. Det blir ikke sånn “skal vi stikke og kjøpe oss litt Coke”. Det blir mer sånn “kanskje vi skal gjøre det om en ukes tid”. Man planlegger litt og bestiller.

Joakim satte netthandelen opp mot impulsjøp av kokain. Handelen på Silk Road fremstod som nøye planlagt, og informantene fortalte at de logget inn på nettmarkedet med et konkret mål om hva de skulle ha. Rusmidlene var ikke nødvendigvis alltid planlagt til en konkret begivenhet. Ole fortalte at han kjøpte inn slik at han hadde nok igjennom hele sommeren. Det virket på informantene som om det å kjøpe rusmidler på nettet kunne knyttes til en mer planlagt og mindre spontan bruk av stoffene. Christian fortalte:

Assa, for deg selv, så er det veldig mye enklere å sette en sånn threshold. “Alt annet enn det her, det kjøper jeg der borte”, og da må du gjøre et rasjonelt valg før du faktisk skal handle da. For det tar jo et par dager å få gjort det.

Ifølge Christian bidro netthandelen til å heve terskelen for å kjøpe rusmidler, ved at han måtte gjøre et gjennomtenkt valg før han faktisk handlet. Bjørn fortalte at han til tider kunne bli i kategoriene uten et mål om å kjøpe noe.

Noen ganger ønsker jeg bare å se om det er noe nytt eller holde meg litt oppdatert. Sjekke priser og liksom se om ting har forandra seg, med tanke på hvilke selgere jeg har sett på i forhold til tidligere bestillinger.

Ved å tittle innom markedet med jevne mellomrom, holdt Bjørn seg oppdatert på selgere og utvalg, slik at det ble enklere å velge selger når han faktisk skulle kjøpe noe. Dette var en del av den omfattende “researchen” han og de andre informantene fortalte at de gjorde i forkant av et kjøp.

4.2 Tre typer Silk Road-brukere

Mønstrene for den praktiske bruken av Silk Road, presentert over, var felles for alle informantene i studien. Selv om informantene fremstod som personlig forskjellige, hadde de noen fellestrekk, både i alder og utdanningsnivå, som vist i metodekapittelet. Under analysearbeidet ble det imidlertid tydelig at de utgjorde ulike typer, først og fremst basert på hvilke motivasjoner de hadde for sin bruk av Silk Road. De ulike typene har jeg valgt å kalle *forbrukerne*, *idealistene* og *selvmedisinererne*. De skilte seg fra hverandre på ulike områder,

både knyttet til handel og bruk av rusmidler. Den største forskjellen mellom typene var imidlertid begrunnelsene de oppgav for å velge netthandel fremfor andre former for handel av rusmidler.

De tre gruppene er idealtyper, og det er nødvendig å påpeke at kategoriene verken er gjensidig utelukkende eller statiske. Grensene mellom kategoriene er flytende, og informantene kan tilhøre flere samtidig eller bevege seg fra en til en annen over tid. I forbrukerkategorien var Christian, David og Bjørn. Blant idealistene var Joakim, Ole, Lars og Anders, mens det kun var Petter som befant seg blant selvmedisinererne. En av forbrukerne, Bjørn, fløt litt mellom forbruker- og idealistkategorien. Jeg plasserte han blant forbrukerne, da det var der han passet best inn, i forhold til hans motivasjoner for netthandel, selv om han fløt noe nærmere idealistene på andre områder. Det er trolig også flere typer enn disse tre, for eksempel de som kjøper store kvanta på Silk Road for videresalg lokalt, slik Aldridge og Décary-Hétu (2014) har beskrevet.

4.2.1 Forbrukerne

For forbrukerne ble kvalitet, pris og det å slippe direkte kontakt med kriminelle miljøer vektlagt i vurderingen av hvor rusmidlene skulle kjøpes. Kvalitet var en avgjørende faktor for Bjørn:

Det jeg kjøper på nettet er basert på kvalitetsforventningen. Jeg stoler ikke på noen norske Oslo-dealere til å levere kvalitets-MDMA. Jeg kan ikke engang stole på at de leverer MDMA. Og LSD er det samme. Jeg har snakket med et par stykker som ikke har fått LSD, når de har kjøpt LSD.

At man kunne få tak i bedre kvalitet til en lavere pris på Silk Road, veide tungt i hans kjøpsvurdering. På spørsmål om hvilke fordeler Silk Road hadde fremfor kjøp av bekjente, svarte Christian:

Jeg vil kanskje si kvalitet og pris. Det er en stor kvalitetsforskjell. Veldig stor. [...] Det er såpass hard konkurranse mellom selgerne, at det er ingen som begynner å vanne ut og lage dritt, for det smeller bare tilbake på dem igjen. Så det koster 10000 kroner da, og så sparer du 5000, for å putte det enkelt.

For både Bjørn og Christian var det viktig å få tak i best kvalitet til lavest pris. Denne motivasjonen kjennetegnet forbrukerkategorien. Som Martin (2014: 38) har beskrevet, er

rusmiddelmarkeder på internett kjennetegnet av et høyt informasjonsnivå og et stort utvalg av varer til konkurransedyktige priser. Dette medvirker til at slik netthandel ligner mer på konvensjonell netthandel. Kunden har posisjonen til å velge fritt blant et stort antall selgere, noe som gjør pris og kvalitet viktigere enn i tradisjonell narkotikahandel. Nettmarkedene plasserer kunden i en rolle hvor selgerne må overbevise for å få solgt varer. God kundeservice blir dermed helt nødvendig. Bjørn fortalte: *“Jeg har også vært forsiktig med å plukke ut de selgerne som jeg kan stole på at til en viss grad følger opp en konfliktsak ordentlig”*. God kundebehandling veide dermed tungt i hans valg av selger, og han var ikke alene om en slik fortelling.

Silk Roads vurderingssystem muliggjorde en overvåkning av selgernes kundehåndtering og oppfølging. Kundene kunne stille høyere krav til service, og enhver dårlig opplevelse med en selger ble spredt til alle Silk Roads brukere gjennom både nettmarkedets eget forum og vurderingssystemet. Det var dette forbrukerne benyttet seg av i tillitsvurderingen av selgerne. Informantene fortalte om hvordan de sjekket tilbakemeldingene til selgeren før de handlet noe. Bjørn forklarte: *“For det meste leser jeg reviews fra andre. Man må lese litt på forum og litt rundt omkring på nettet, utover bare det som står på markedene. Bare gjøre masse research”*. For han var det ikke nok å kun lese tilbakemeldinger fra andre kjøpere og innlegg i forumet. Han søkte også andre steder på internett før han handlet av en ny selger.

Forbrukerne verdsatte ærlige og realistiske produktbeskrivelser på Silk Road. Salgstriks slo sjeldent an, som Bjørn fortalte:

Det første er at de i hvert fall må ha et par hundre salg og gode tilbakemeldinger på dem. De må ha godt språk i produktannonseringen og ikke bruke for mye salgsteknikker og hevdelser om renhet og sånne ting. At de er mer realistiske. Alt er ikke det beste av det som er å finne, for det finnes ikke så mye av det [ler].

Selgere som skrøt av varene sine fortalte Bjørn at han helst styrte unna. Produktbeskrivelsen skulle være realistisk, faktabasert og profesjonell for å vurderes som troverdig av han. Dette var imidlertid ikke kun viktig for forbrukerne, også idealistene og selvmedisinereren la vekt på en faktabasert og realistisk produktbeskrivelse.

En av forbrukernes hovedgrunner til å handle rusmidler på nett, var å unngå kriminelle miljøer. Netthandelen ble beskrevet som tryggere, både i forhold til personlig trygghet og kvaliteten på stoffene:

Assa, insentivet er jo egentlig veldig enkelt, det er jo å slippe og prate med kriminelle da. Det er mer privat, og det er mye sikrere. Du slipper alt det der tullet liksom. Jeg har mye bedre opplevelser med Silk Road, og opplever det som et mye mer effektivt marked. Folk er mer ærlige der, for det er veldig hard konkurranse. Så folk som er der er jo veldig opptatt av å gjøre det ordentlig da, rett og slett.

For Christian var det avgjørende å unngå de kriminelle miljøene. Argumentasjonen hans minnet om hvordan hjemmedyrkerne i Sandbergs og Pedersens (2010: 135) studie begrunnet sin dyrking av cannabis blant annet ved å peke på at de unngikk involvering i kriminelle miljøer. Noe av det særegne med nettmarkedene er hvordan transaksjonene kan foregå uten personlig kontakt mellom selger og kjøper. Dermed slipper kjøper å oppsøke eller knytte kontakt med en dealer. Risikoen for vold i kjøpssituasjonen elimineres (Martin, 2013).

For forbrukerne virket det som om rusmiddelbruken var en adskilt del av livet deres. David var ikke åpen om sin bruk av rusmidler overfor familien. Det var kun noen få venner som visste om det, selv om han trodde resten av vennene hadde akseptert det: *“Det er vel akseptert, tror de hadde godtatt meg, men det er absolutt ikke noe jeg trenger å dele”*. Han gjorde det tydelig gjennom hele intervjuet at dette ikke var noe han ønsket å dele med mange. Ifølge Christian var nettmarkedene godt egnet for de som ikke var åpne om bruk av rusmidler:

Du er veldig skjermet av anonymiteten, assa, i hvert fall hvis du kan bruke det systemet ordentlig da, for det er ganske mange lag med sikkerhet som ligger oppå det. Da er det jo veldig privat og anonymt. Så du kan jo si at personer som ikke tåler den eksponeringen kan handle der.

Som Christian fortalte, muliggjorde Silk Road en mer skjult rusmiddelbruk, gjennom krypteringsteknologien som sikret anonymitet. Når man kunne bestille rusmidlene hjemme fra via internett, slapp man å ha kontakt med dealere eller å oppsøke typiske områder for rusmiddelhandel. Det ble derfor enklere å separere rusmiddelbruken fra andre deler av livet. Både tilgang til rusmidler av høy kvalitet til lavere pris, anonymitetsaspektet og at man unngikk kontakt med kriminelle miljøer har vært vanlige motivasjoner for bruk av Silk Road i tidligere studier (Barratt et al., 2014; Van Hout og Bingham, 2013a; 2013b).

Forbrukerne brukte rusmidler i sosiale situasjoner sammen med venner på fritiden. De brukte i hovedsak stoffer som Ecstasy og MDMA. David fortalte om hytteturer han hadde sammen med venner hvor de tok MDMA:

MDMA bruker jeg generelt bare på hytteturer sammen med venner. Vi planlegger som regel ganske godt da. Så har vi et sted vi kan være. Gjerne et sted hvor vi kan være for

oss selv, uten noen forstyrrelser. Litt øde. Og så har vi musikkanlegg. Alltid et bra anlegg med høy musikk [ler]. Og så har vi som regel kjøpt inn en god del øl og annen drikke, og gjerne ting som vi kan ta på oss som kjennes godt. Det er godt å ta på ting. Det er vel egentlig det vi trenger.

Han og vennegjengen reiste bort, når de planla å ta MDMA. Ved å endre omgivelsene og vanene, skapte David et markant skille til hverdagen og andre deler av livet sitt. Christian var veldig bevisst på endringen av omgivelsene: *“Det varierer sikkert fra folk til folk, men vi bruker det jo ikke så veldig ofte, ikke sant. Så vi pleier å stikke på en eller annen hyttetur, for å liksom legge scenery'en et annet sted enn hva vi er vant til til vanlig”*. Rusmiddelbruken var en adskilt del fra resten av livet hans, noe som også var et trekk ved forbrukerne.

På spørsmål om hva som kjennetegnet Silk Road-brukeren, svarte Christian:

Jeg tror det er en helt vanlig fyr, som jobber ni til fire, kjører bil og sannsynligvis er i slutten av 20- starten av 30-åra, hvis jeg skal tippe. Og så er det sikkert noen som har kone og barn og liker å feede habiten sin fremdeles.

Kjøp av rusmidler, som stereotypisk knyttes til marginaliserte personer, knyttet Christian heller til et A4-liv, med kone, barn og fulltidsjobb. Han presenterte med andre ord Silk Road-kunden som en person med sterk konvensjonell tilknytning, slik som Sykes og Matza (1957) fremhevet i teorien om nøytraliseringsteknikker. Christian tok sterk avstand fra de stereotypiske rusmiddelbrukerne, gjennom å normalisere kjøp av rusmidler. Rusmiddelbruken ble fremstilt som mindre avvikende i kombinasjon med en fulltidsjobb og familie. Han ga inntrykk av at bruk av rusmidler verken hadde konsekvenser for karriere eller familie, og at det ikke nødvendigvis førte til marginalisering eller annen kriminalitet.

Christians fortellinger minnet om det Sandberg og Pedersen (2010: 73) kalte for en normaliseringsdiskurs, hvor likhet ble vektlagt, til forskjell fra cannabiskultur hvor det ble lagt større fokus på annerledeshet. Normaliseringsdiskursen baserer seg på normaliseringshypotesen til Howard Parker, Judith Aldridge og Fiona Measham (1998). Denne gikk ut på at det hadde skjedd en normalisering knyttet til rekreasjonell bruk av visse rusmidler. Rusmiddelbruk, som tidligere var avvikende, hadde gått fra å være noe en liten minoritet drev med, til å bli majoritetens aktivitet (Parker et al., 1998: 156). Normaliseringshypotesen møtte imidlertid kritikk fra blant annet Michael Shiner og Tim Newburn (1997), som mente at Parker og kollegene fortolket datamaterialet feil og overdrev omfanget av rusmiddelbruk blant unge. Sandberg og Pedersen (2010: 73-76) mente også at normaliseringshypotesen var for enkel. I deres studie fant de at selv om cannabisbrukerne

vektla likhet, kretset også fortellingene rundt det å være annerledes. De hevdet at informantenes utsagn om at alle røyker hasj kan tolkes på to måter. De kan illustrere en normalisering, i tråd med Parker og kolleger, men de kan også fungere som en måte å legitimere egen cannabisbruk på. Dersom cannabis er så utbredt og akseptert at det er normalisert, vil det trolig ikke være nødvendig å understreke at alle gjør det. Å understreke at cannabisbrukere er som alle andre, er med på å gjøre avviket mindre og kan dermed fungere som en nøytraliseringssteknikk.

Forbrukerne var som alle andre og delte samfunnets verdier og normer på alle områder unntatt rusmiddelbruk. Christian fortalte om vennene sine, som også handlet på Silk Road:

De jeg kjenner som bruker den siden her er veldig oppegående folk. De er ressurssterke. Tror jeg har fire kompiser som er leger og som tar LSD, og de sier: "jeg skjønner ikke hvorfor det her er ulovlig". Det fins ikke i nærheten av toksisk, nedsiden er så marginal. Men det er kanskje derfor jeg også mener at den gruppen her er ganske mye mer kjøpesterk og holder et litt høyere nivå. Litt mer reflektert bruk og veldig kontrollert.

Gjennom å fortelle om de oppgående lege-vennene som brukte LSD, presenterte Christian rusmiddelet som ufarlig og vanlig. Han fortalte flere ganger om venner som var leger eller farmakologer og brukte stoffer, på samme måte som cannabisrøykerne fortalte at de hadde venner som var både advokater og leger, som røyket cannabis (Sandberg og Pedersen, 2010: 76). Christians utsagn fremstilte rusmiddelbruk som trygt fra et medisinsk ståsted, noe som kunne nøytralisere avviket, samtidig som det ga et inntrykk av at Silk Road-kunden var fornuftig og kunnskapstrik.

Forbrukerne snakket om kjøp av rusmidler på Silk Road, som om de snakket om handel av hvilke som helst konvensjonelle varer. Argumentasjon om pris og kvalitet minnet om handel av for eksempel klær eller dagligvarer, noe som kunne gjøre det lettere for personer som ikke bruker rusmidler å relatere seg til handelen. Avviket ble på denne måten gjort mindre fremmed. Christian fortalte om hvor enkelt det var: *"Det er så mye enklere og så mye mindre hassle. Ja, nesten bare oppsider [ler]. Det er bare litt kjedelig for postmannen som ender opp med å være drugdealeren"*.

En vektlegging av likhet bidrar til å gjøre skillet mellom rusmiddelbrukerne og det konvensjonelle samfunnet mindre. Dette kan tolkes som en strategi for å nøytralisere avviket og unngå stemping fra samfunnet rundt (Sykes og Matza, 1957). Forbrukerne fremstilte seg som mannen i gata, og brukte en konvensjonell talemåte og virkemidler som var lett

gjenkjennelige. Det var hovedsakelig forbrukernes ønske om anonymitet og rusmidler av høy kvalitet til lav pris, som førte dem til nettmarkedene. Gjennom muligheten for anonym handel kunne de kombinere rusmiddelbruken med sine konvensjonelle liv.

4.2.2 Idealistene

For idealistene opptok rusmidlene en større del av livet enn for forbrukerne. Nettmarkedenes brede utvalg gjorde netthandelen attraktiv for idealistene, som hovedsakelig begrunnet sin handel på Silk Road med en jakt etter sjeldne stoffer. Ole fortalte:

Det finnes en si 4-5 substanser som jeg synes er veldig spennende, som få andre synes er spennende, og da er det ikke noe marked. Men det finnes mennesker på jordkloden som synes det er spennende, og de sitter gjerne i California eller i Amsterdam eller noe sånt. Så da får jeg mye mer variasjon. Jeg ser det som veldig positivt. Men det er jo fordi jeg tilhører en fryktelig sær gruppe, ikke engang 1%, men mer sånn 0,1% i Norge som bryr seg om de tingene her.

Det brede utvalget på Silk Road var hovedgrunnen til at Ole valgte å handle på nettmarkedet den første gangen. Han hadde interesse for de sjeldne stoffene og beskrev seg selv som sær. Dette kjennetegnet idealistene, som hadde konkrete mål om nokså sjeldne rusmidler i forkant av kjøpene. Rusmidlene fremstod som en større personlig interesse for idealistene. Ole fortalte videre:

Jeg har et veldig teoretisk forhold til det. Jeg bruker jo ikke noe veldig mye, men det teoretiske opptar veldig mye av min tid. Definitivt. [...] For min del er rus en dimensjon som alltid bare er der.

For Ole så rusmiddelbruken ut til å oppta en større del av livet, ved at det var en generell interesse, og noe han leste om daglig. Mens rusmidlene var forbeholdt fest hos forbrukerne, så det ut til å være mer en *livsstil* for idealistene, selv om informantene fortalte at de overhodet ikke brukte rusmidler i hverdagen. For forbrukerne var rusmiddelbruken adskilt og, mens den for idealistene var en “dimensjon som alltid bare var der”. Ole brukte også begrepet “teoretisk” om sitt forhold til rusmidler, en fremstilling som gir konnotasjoner til faglig tyngde. Han ga inntrykk av at rusmidlene var noe han tok seriøst.

Idealistene hadde bred kunnskap om ulike stoffer og deres historie. Joakim fortalte om stoffet DOM:

Jeg bestilte DOM en gang. Ganske interessant stoff. Veldig sjeldent. Det var egentlig bare tilgjengelig på 60-tallet. Psykedelisk fenetylamin. Varer sinnssykt lenge, sånn 18 timer. Kommer på papirlapper. Det fikk en liten renessanse gjennom Silk Road, noe som var interessant, for det var et stoff som på en måte hadde dødd ut, fordi det ikke var noe marked for det. Men så kom det en selger på Silk Road, som syntetiserte det for Silk Road eksklusivt da. Så da fikk det en liten sånn minirenessanse. [...] Det er ganske nisjete greier. Og det er på en måte ingen fordeler med det framfor de klassiske psykedeliske stoffene. Det er kun en nisjete samlerglede for min del.

Joakim ga på samme måte som Ole, inntrykk av å være interessert i de sjeldne, sære rusmidlene. For han hadde rusmidlene en slags samlerglede utover selve bruken. Gjennom en fremstilling av seg selv som sær og annerledes uttrykkes individualitet, noe som kjennetegner postmoderne subkulturer (Muggleton, 2000). Det var ikke den konvensjonelle tilknytningen idealistene understreket, men de antydte heller en slags subkulturell tilhørighet som skilte seg fra majoritetskulturen. Ved å kjøpe de sære og sjeldne stoffene, som det var vanskelig å få tak i, uttrykte idealistene denne annerledesheten direkte gjennom sitt konsum (Muggleton, 2000: 41). De ga kun implisitt uttrykk for denne subkulturelle tilhørigheten på internett. Gjennom en vektlegging av det å være annerledes og unik, uttrykte idealistene et skille fra majoritetskulturen (Muggleton, 2000: 162-167)

Idealistene hadde gjerne et ønske og en plan om å prøve mange ulike, sjeldne stoffer. På spørsmål om Bjørn hadde en liste over hvilke stoffer han ville prøve, svarte han: *“Ja, alt Alexander Shulgin har skrevet [ler]. Nei, jeg har bare generelt lyst til å teste det aller meste. Men jeg har ikke noe sånn ‘dette er neste på listen’. Jeg vil utforske”*. Kjemikeren Alexander Shulgin ble stadig nevnt under intervjuene. Ole fortalte: *“Jeg har vært litt sånn fan av han Alexander Shulgin, som stod bak de stoffene. Er vel egentlig bare overrasket over at ikke flere driver med det samme som jeg”*. Det virket som om Shulgin var et forbilde som idealistene så opp til.

Rusmidlene hadde nesten blitt en slags religion for idealistene. De hadde effekter utover selve opplevelsen og skapte varige positive endringer, som Joakim fortalte: *“Jeg føler jeg har blitt et bedre menneske på grunn av det. [...] Mer empatisk. Mindre kynisk. Andre prioriteringer i livet egentlig”*. Joakim opplevde at rusmidlene hadde endret han som menneske. Slike fortellinger kjennetegnet idealistene, som brukte rusmidler for å få spirituelle opplevelser og endre tankemønstrene. Anders fortalte at han hadde hatt en interesse for å endre tankemønstrene lenge før han fikk interesse for rusmidler:

Jeg er fascinert av hallusinogener. Jeg har alltid vært fascinert av psyken og forskjellige bevissthetstilstander. I vår verden virker det som om vi egentlig ser på andre bevissthetstilstander som noe uønsket. Sånn “nei, det prøver vi å komme oss unna” liksom. Men det har jo i årtusener vært en del av alle religioner og spirituelle disipliner. Man har jo utvikla massevis av forskjellige teknikker for å oppnå disse tilstandene. Yoga og meditasjon, gjennom selvpåført smerte og alt mulig rart. Hallusinogener er jo liksom en snarvei til det da, som kan være jævlig farlig, for det er mye vanskeligere å kontrollere. Men det er på en måte en snarvei for å komme seg til de områdene av psyken og bevisstheten. Det er ting jeg leser veldig mye om og gjør veldig mye selv. Så sånn sett er det kanskje en del av hverdagen min. Jeg driver jo med yoga og meditasjon og sånt no. På den måten så er jo hallusinogener en del av mitt verdenssyn da. Jeg ser jo ikke på det som narkotika. Jeg ser på det som verktøy man bruker for å nå disse tilstandene.

For Anders fungerte rusmidlene som et verktøy for å nå andre bevissthetstilstander, snarere enn noe han bare brukte på fest. Hallusinogener var, som han sa, en del av hans verdenssyn, og ikke bare et rusmiddel for å ha det gøy. Den samme fortellingen om rusmidler som verktøy, som utvider bevisstheten, fant Van Hout og Bingham (2013a: 387) i sin studie av en Silk Road-bruker. Joakim sa eksplisitt at rusmidlene var som en religion:

Det er litt religiøst faktisk. For min del så har det blitt en slags religion. Jeg har funnet min spiritualitet gjennom rus. Den er fortsatt tilstede. Kanskje ikke så klar som den var da jeg først oppdaget det, men jeg sitter fortsatt igjen med et perspektiv om at det er noe større enn meg der ute.

Joakim fortalte at han tidligere hadde klare ritualer for bruk av rusmidler:

Før var jeg veldig nøye med røkelse, riktig lys, riktig musikk og riktig vibbe i rommet. Jeg brukte veldig mye sånne gamle rituelle teknikker for å få riktig setting rundt det. Og enda så gjør jeg det litt, men mindre i en rituell sammenheng og mer min egen greie, som jeg har utvikla for meg selv. Men for meg så er det ikke en festgreie.

Rusmiddelbruken var ikke “en festgreie” for Joakim. Synet på rusmidler som religion eller verdenssyn, ga inntrykk av at rusmidlene var en stor og viktig del av livene deres. På dette området skilte idealistene seg fra forbrukerne, som brukte stoffene i festlige anledninger. Mens rusmiddelbruken var noe adskilt hos forbrukerne, virket det som om store deler av livet til idealistene kretset rundt interessen for rusmidler. På tilsvarende måte som idealistene, fortalte også informantene til Sandberg og Pedersen (2010: 78) om hvordan cannabis endret måten de så verden på, en endring som var varig.

Idealistene brukte i hovedsak psykedeliske stoffer, slik som LSD, DOM, 2C-B og DMT. Stoffene ble brukt hjemme alene eller med få nære venner, for å oppnå en personlig, indre reise, slik som Joakim fortalte: *“Det er mer som en slags reise egentlig. Litt sånn at du forbereder deg på at det kan være behagelig, det kan være ubehagelig, men det er uansett en opplevelse”*. Rusmidlene måtte gi noe. For Lars var det viktig å ha riktige intensjoner med rusmiddelbruken:

Lars: Hvis du har riktige intensjoner når du begynner å bruke stoffer, så kommer du til å klare deg uansett, fordi du ikke har den intensjonen om å fjerne deg fra virkeligheten.

Hanne: Hva er riktige intensjoner for deg da?

Lars: Utvikle meg. Skape positive minner, erfaringer og positiv utvikling. Det er de tre hovedpunktene mine.

Rusmidlene måtte ha langsiktige effekter for Lars, og han var veldig bevisst på sin motivasjon for å bruke de ulike stoffene.

Idealistenes argumentasjon hadde mange likhetstrekk med den Sandberg og Pedersen (2010) beskrev i cannabiskulturen. Idealistene tok blant annet avstand fra selgere med økonomiske motiver. Dette ble sett ned på, da selgerne heller skulle ønske å spre gode opplevelser enn å tjene penger. Idealistene solgte også rusmidler videre til venner. Dette var imidlertid ikke for å tjene penger, men kun for å spre de gode opplevelsene. Ved å videreselge, kunne vennene få tilgang til rusmidler på en trygg måte (Hammersvik, 2014).

Lars fortalte:

Jeg har ikke solgt til noen jeg ikke kjenner. Det er bare til venner. Assa, det som er negativt med rusmidler, er jo at hvis du skal ha tak i det, så må du inn i et miljø, som er det de fleste kaller kriminelt eller farlig. Jeg liker det ikke, fordi at jeg syns ikke det trenger å være sånn. Så da sier jeg til de vennene mine som er interessert i det og som jeg vet har gode intensjoner, at “hvis du har lyst på noe, si fra til meg, så skaffer jeg det på en eller annen måte, og så kan du kjøpe det av meg istedenfor”. Så jeg tjener ikke noe penger på det, fordi det er ikke det jeg er interessert i. Jeg er interessert i å dele de opplevelsene, fordi jeg syns de er veldig fine.

Lars ønsket å hjelpe vennene sine ved å selge til dem. På denne måten slapp de å kontakte kriminelle miljøer. Ved å selv ta rollen som forsyner av rusmidler, beskyttet han vennene sine fra de farlige rusmiddelmarkedene (Taylor og Potter, 2013: 394). Han understreket flere

ganger gjennom intervjuet at hans motivasjon for videresalg ikke var økonomisk profitt. Også Anders understreket dette:

Ja, jeg har gjort det. Det er ikke sånn at jeg hadde planlagt å selge, men de har spurt liksom. Det ligger bare i fryseren, og da deler jeg det ut liksom. Så jeg har jo tjent opp det jeg brukte på det.

For både Anders og Lars handlet ikke salgene om å tjene penger, men snarere om å hjelpe venner og å spre gode opplevelser. Anders understreket at han aldri hadde planlagt å selge. Han delte det heller ut når noen spurte, men han delte det imidlertid ikke ut gratis. Det så ut til å eksistere en felles kultur med tilhørende normer om motivasjoner for salg blant idealistene (Langer, 1977: 378). De økonomiske aspektene ved videresalg var i brudd med disse normene. Fortellinger om å selge for å hjelpe venner har også vist seg å være vanlig i andre studier (Sandberg og Pedersen, 2010: 111; Taylor og Potter, 2013: 394). Gjennom et perspektiv på selgeraktiviteten som å hjelpe venner, avviste de stempelet som dealer. På denne måten kan fortellinger om å hjelpe venner tolkes som en nøytraliseringsteknikk (Taylor og Potter, 2013: 394-395). Lars og Anders ga uttrykk for at de tok avstand fra den stereotypiske dealeren med økonomisk profitt som motivasjon. De nøytraliserte avviket knyttet til å selge, og de kunne på denne måten opprettholde et selvbilde som gode hjelpere (Langer, 1977: 385).

Idealistene hadde også oppdaget en slags hemmelig kunnskap om rusmidler. Ole fortalte:

Her er vi inne på den store hemmeligheten med rusmidler. At kokain kan gjøre deg til en bedre børsmeidler. At det finnes folk som har røyka heroin på børsen i 50 år og lykkes veldig fint, og har skjult det for konene sine. Kanskje det til og med har hjulpet dem til å bli bedre enn de ville vært uten. Dette er den store hemmeligheten, som ingen vil snakke om.

Lars fortalte:

Man innser at de rammene som samfunnet har satt for deg, at dette her er det du kan føle og dette her er det du kan være. Det er bare tull. Du kan være så mye mer. Som jeg har nevnt med LSD, er det spirituelle opplevelser man kan ha, som blir hindret. Jeg har en mistanke om at det kan ha noe å gjøre med at statlige instanser ikke har lyst til at befolkningen skal drive med det, fordi man får den holdningen at alt er feil. Du ser at oppbyggingen av samfunnet er feil. Det er lagt fokus på feil ting. Det er helt skjev maktfordeling. Alt blir på en måte feil da. Og hvis alle hadde gått rundt og tatt det, så hadde det jo ikke vært noen stat igjen. Eller det hadde blitt en stat, men det

hadde blitt en helt annen stat. Det hadde blitt en stat bygget på kjærlighet og omtanke, istedenfor produksjon og dissosiasjon fra hverandre da.

Lars fortalte at han gjennom rusmidlene hadde fått en innsikt han ellers ikke ville hatt. En innsikt som resten av samfunnet manglet, noe han mente skyldtes staten. Dette skapte irritasjon hos han, samtidig som han syntes synd på resten av samfunnet, som ikke hadde oppdaget det samme som han. Tilsvarende fortellinger var å finne i cannabiskulturen, som omhandlet myndighetenes mangel på kunnskap og hvordan statens propagandalignende informasjon ikke var til å stole på (Sandberg og Pedersen, 2010: 42-59).

Idealistene brukte mye tid på tillitsvurdering av selgerne. Forbrukerne benyttet seg i hovedsak av tilbakemeldingene til selgeren og forumet på Silk Road, men dette var ikke nok for idealistene. Joakim ville bli kjent med selgeren, i den grad det var mulig bak en dataskjerm. Han pleide derfor å sende selgeren en melding:

Jeg spør litt om deres erfaringer med akkurat den syntesen de har. Hvis det er LSD; hva slags type print det er, om de kan si litt om det. Du hører med en gang om de faktisk vet hva de snakker om eller om det er en selger som bare er ute etter penger. Merker det veldig fort. Merker det mye på terminologien de bruker egentlig. Noen har et høyt kunnskapsnivå rundt det og svarer deg detaljert tilbake igjen, mens andre er mer, du hører de egentlig ikke har peiling, og da velger jeg en annen selger. Rett og slett. Nå har jeg mine to-tre favorittselgere som jeg bruker.

Gjennom kommunikasjon med selgeren sjekket Joakim selgerens kunnskapsnivå. Det var viktig for han at selgeren viste god kunnskap og ikke kun var ute etter å tjene penger. Det var imidlertid ikke kun kunnskapsnivået som ble avgjørende for valg av selger. Idealistene tok også selgernes utvalg av stoffer i betraktning i vurderingen av hvilke selgere de skulle handle av. Lars ønsket å handle av selgere som spesialiserte seg på ett stoff:

Utvalget sier noe om selgeren. Har de for stort utvalg, så er det enten at de er mellommann for noen, eller så bestiller de fra noen, eller så lager de det selv. Mange lager det selv, men lager de det selv og kan lage mye, så er det enten at de er dritflinke, noe som er lite sannsynlig, eller så er det at de er sånn halvflinke og bare prøver å tjene masse penger. Som med LSD, så går jeg for de som bare selger LSD. Fordi det er en ganske vanskelig prosess. Hvis du skal ta det seriøst, så må du kun lage det.

For Lars var det viktig at selgeren var ekspert på det han solgte. Valg av selger tok nokså lang tid for idealistene. De hadde imidlertid andre alternativer for kjøp og var ikke avhengige av Silk Road for å få tak i stoffer. Dette var kun en arena hvor de fikk stabil tilgang til et bredt

utvalg. Tidligere studier har også vist hvordan brukere av nettmarkedene vektlegger det brede utvalget som en hovedmotivasjon for netthandelen (Barratt et al., 2014; Van Hout og Bingham 2013a; 2013b).

4.2.3 Selvmedisinereren

Istedenfor å bruke Silk Road til å kjøpe rusmidler til fest eller til personlige, indre reiser, brukte Petter hovedsakelig Silk Road til selvmedisinering:

Det spørs litt hva du legger i stoffer da, men jeg bruker jo en del valium. Det er jo strengt tatt det jeg bruker oftest. Men jeg vil heller kalle det et legemiddel. [...] Det kjøper jeg på Silk Road. Tror på en måte jeg kunne fått det via legen, men jeg har ikke orka å styre med det.

Petter kjøpte i utgangspunktet valium, da dette var angstdempende og beroligende. Han fortalte at valium hadde erstattet cannabisrøykingen han drev med tidligere. Han hadde en fast selger på Silk Road, som forsynte han med valium. Dette var imidlertid ikke noe han selv så på som et rusmiddel, men heller et "legemiddel". Han følte seg ikke avhengig, selv om han antydte en ambivalens: "Ehm... per definisjon, så er jeg kanskje avhengig. Men nei, jeg ser egentlig ikke på meg selv som det". Selv om han ikke anså seg selv som avhengig, ville han alltid ha et lager liggende hjemme: "Jeg kjøper gjerne sånn at jeg alltid har et lager da. Så jeg kjøper heller når jeg ser at det begynner å bli tomt". På denne måten hadde han alltid valium tilgjengelig.

Petter fortalte at han også brukte MDMA sammen med venner i sosiale situasjoner, slik som forbrukerne, og LSD og andre psykedeliske stoffer hjemme alene, i likhet med idealistene. Det var dermed mye overlapp mellom han og de to andre typene.

Selvmedisinereren hadde imidlertid en annen hovedmotivasjon for å handle på Silk Road enn de andre informantene, nettopp den enkle tilgangen til reseptbelagte legemidler.

Petter representerte et avvik i utvalget. Likevel tyder annen forskning på at han ikke er alene (Aldridge og Décary-Héту, 2014; Christin, 2012). I Silje Bakkens (2015) masteroppgave om Silk Road, fant hun gjennom observasjoner av nettmarkedet, at reseptbelagte legemidler var den kategorien med flest aktive annonser under datainnsamlingsperioden. Det kan dermed se ut til at selvmedisinereren er en vanligere kjøpertype enn det som framkommer i mitt utvalg.

Selvmedisinering som motivasjon fant også Sandberg og Pedersen (2010: 157-177) blant noen av cannabisrøykerne. De fant at selvmedisinerere markerte en distanse til kulturen og symbolene rundt cannabis, og de pratet om cannabis i en medisinsk diskurs. Petter snakket ikke innenfor en slik medisinsk diskurs, men han ga ikke inntrykk av å være en del av en subkultur, slik som idealistene gjorde. Han fortalte ikke om noen hemmelig kunnskap bak rusmidlene, selv om han også brukte psykedeliske stoffer for å endre tankemønsteret. Petter hadde likhetstrekk med forbrukerne i måten han argumenterte for kjøp på. Han vektla at netthandelen var praktisk, lettvinnt, ga høyere kvalitet til lavere pris og at han unngikk de kriminelle miljøene. Selv om han hadde prøvd mange ulike og sjeldne stoffer, var ikke jakten på de sjeldne stoffene hovedgrunnen til at han valgte nettmarkedet, slik som for idealistene. Selvmedisinereren brukte først og fremst Silk Road til kjøp av reseptbelagte legemidler, fordi det var lettvinnt og han slapp å gå til legen.

4.3 Silk Road og motivasjoner for netthandel

Kjøpere på Silk Road hadde visse fellestrekk utover alder, utdanningsnivå og konvensjonell tilknytning, som blant annet en generell interesse for data og internett. De hadde også til felles at både handel og bruk av rusmidler ikke var impulsstyrt, men nøye planlagt. Felles for Silk Road-brukerne i mitt utvalg var et høyt kunnskapsnivå på mange områder. De hadde kunnskap om datateknologi, rusmidlenes kjemiske effekter og juridisk kunnskap om lovgivning knyttet til rusmidler. På tross av flere likheter, fremstod informantene personlig som svært forskjellige. Jeg identifiserte tre mønstre for kjøperkategorier på Silk Road; forbrukerne, idealistene og selvmedisinererne. Disse skilte seg hovedsakelig fra hverandre i ulike motivasjoner for netthandel av illegale rusmidler.

Forbrukerne hadde en sterk konvensjonell tilknytning. De vektla likhet med samfunnets normer og majoritetskulturen. Rusmiddelbruken var en adskilt del av livet for forbrukerne, og stoffene ble hovedsakelig brukt på fest. Motivasjonen for å handle på nettet var tilgangen til rusmidler av god kvalitet til lav pris. På Silk Road kunne de handle rusmidler anonymt og slapp også direkte kontakt med kriminelle miljøer.

Idealistene vektla derimot annerledeshet og antydte subkulturell tilhørighet, snarere enn konvensjonell tilknytning. Rusmiddelbruken var en stor del av livet til idealistene. De så på rusmidler som et verktøy for å nå andre bevissthetstilstander og forklarte bruk av stoffene

som en personlig, indre reise. Idealistenes hovedmotivasjon for netthandelen var jakten på de sjeldne og sære stoffene, som ikke var lett tilgjengelige på andre måter.

Selvmedisinerers hovedmotivasjon for handel på Silk Road var den enkle tilgangen til reseptbelagte legemidler. Han brukte valium daglig og kjøpte gjerne opp et lager, slik at han alltid hadde det tilgjengelig. Selv om det kun var én informant som befant seg i denne kategorien, antyder annen forskning at den trolig er vanligere enn i mitt utvalg (Aldridge og Décary-Hétu, 2014; Bakken, 2015; Christin, 2012).

5 Den ressurssterke Silk Road-brukeren

Under intervjuene posisjonerte alle informantene seg mot stereotypien om den marginaliserte narkomane. De presenterte seg selv som ressurssterke rusmiddelbrukere. Denne identiteten knyttet de også til å være kunnskapsrik, moralsk og å ha en kontrollert bruk av rusmidler. Ved å konstruere sin identitet på denne måten, trakk de samtidig grenser mot andre rusmiddelbrukere, som de definerte som radikalt forskjellige fra dem selv. De skapte et skille mellom dem selv som velfungerende rusmiddelbrukere, og de dysfunksjonelle og avhengige misbrukerne, et skille som ikke er uvanlig blant rusmiddelbrukere (Copes et al., 2008; Copes, Leban, Kerley og Deitzer, 2014; Decorte, 2001). Denne distingveringen foregikk gjennom symbolsk grensedragning (Lamont, 1992). Informantenes grensedragning gjaldt imidlertid ikke bare personer. De knyttet ulike rusmiddelbrukere til ulike typer rusmiddelmarkeder og trakk grenser mellom nettmarkedene og gatemarkedet.

Grensedragningen mot “de andre” var universell og uavhengig av de tre mønstrene beskrevet i kapittel 4. For å forstå hvordan de presenterte sin identitet, kan man analysere hvordan de snakket om hva de ikke ville være, slik som Copes og kolleger (2008: 259) gjorde i studien av gatedealere i USA. Ved å verdsette visse egenskaper og ta avstand fra andre, forsøkte de å skape en positiv identitet rundt egen rusmiddelbruk. Silk Road-brukerne i denne studien trakk imidlertid andre grenser enn gatedealerne i Copes’ og kollegers (2008) studie. Med teorier om selvpresentasjon og identitetskonstruksjon gjennom symbolsk grensedragning, undersøker jeg i det følgende hvordan informantene presenterte seg som ressurssterke rusmiddelbrukere.

5.1 Å være ressurssterk

Informantene skapte et overordnet skille mellom to motstridende typer rusmiddelbrukere; den ressurssterke brukeren og den avhengige narkomane. Under intervjuene spurte jeg om det var noen fellestrekk som kjennetegnet de som handlet på Silk Road fremfor andre typer rusmiddelmarkeder. Det var visse egenskaper informantene knyttet til Silk Road-brukere. Et av de fremste kjennetegnene som ble nevnt var at de var ressurssterke. Ole fortalte:

Det er noen fellestrekk assa. Det er jo ikke Plata-folka. De har ikke ressursene. Kynisk å si, men sant nok. Det er kronglete å kjøpe Bitcoins. Det er kronglete å oppbevare dem. Det er kronglete å sende dem. Det er kronglete å kryptere. Så jeg vil si folk som er IT-kyndige. Folk som er ressurssterke nok. Det er en veldig vanskelig valør assa, men de fleste som bruker rusmidler er mer sånn: “jeg gjør det fordi det er så fett”. De folka forventer ofte å få det i hånda på lørdag kveld. De legger seg ikke på Silk Road.

Hvor ressurssterk man var presenterte Ole som avgjørende i skillet mellom Silk Road-brukere og de som handlet på andre måter. Han delte videre inn ulike typer kjøpere:

Se ressursgreiene sånn som dette: Gata, der har alle tilgang, uansett hvor dum du er, uansett hvor rar du er. Goggen og Bønna og hele gjengen, alle får kjøpe der. Så har du innendørsmarkedet, der får kanskje Goggen inngang, men ikke Bønna for han er litt slitsom og vasker seg ikke nok, og jeg vil ikke ha han i leiligheten min, ikke sant. Så har du internett, og hvis ikke Goggen eller Bønna kan disse internett-tinga, så kommer de seg ikke inn dit. De ville ikke fått høre om det engang.

Ole delte kjøpergruppene i tre. På gatemarkedet hadde alle tilgang, mens på innendørsmarkedet krevdes det høyere grad av sosial intelligens og generell hygiene. På Silk Road var det imidlertid også nødvendig med kunnskap om det teknologiske og tilgang til internett for å handle. Ole antydte i tillegg at det krevdes et sosialt nettverk, ettersom verken “Goggen” eller “Bønna” ville fått høre om nettmarkedene. Ved å trekke eksplisitte grenser til gatemarkedet og presentere kjøperne der som urene, ga han uttrykk for at han ikke identifiserte seg med gatekunden.

I likhet med Ole, trakk også Joakim frem renhet i skillet mellom markedene:

Jeg hater bare gata og hele miljøet rundt det. Det føles skittent. Husker bare de få gangene jeg prøvde MDMA fra gata, så var det liksom alltid en kompis som ordna det. Måtte gjennom mange og måtte møte sketchy folk. Hele prosessen blir altfor skitten for meg. Du vet aldri hva du får. Det var bare en eller annen random fyr i hoodie, som hadde en pose med pulver liksom.

Gatemarkedet var for “skittent” til at han ønsket å være en del av det. Joakim presenterte både prosessen, selgerne og rusmidlene på gatemarkedet som skitne. At både nettmarkedet og handelen fremstod som ren, virket som en forsikring om at stoffene han kjøpte også var rene. På samme måte som for Joakim og Ole, var renhet et viktig element for “hustler”-identiteten i Copes’ og kollegers studie (2008: 260). “Crackheads” ble presentert som skitne både hygienisk og moralsk, karakteristikk som “hustleren” tok avstand fra. Gjennom en

presentasjon av gatekunden og gatemarkedet som urent, skapte de en kontrast, som de selv identifiserte seg forskjellig fra (Jenkins, 2008: 5-7).

Også Christian fremhevet Silk Road-kunden som ressurssterk:

Jeg er veldig fristet til å si intelligens, men det er jo ikke helt riktig det heller. Jeg tror nok den gjennomsnittlige Silk Road-brukeren er litt mer oppegående enn de som kjøper hasj av gutta på Grünerløkka. Jeg vet jo ikke da, men med tanke på hvor mye effort du faktisk må putte inn i å skjønne hvordan du skal få det til, så vil jeg nok tro at det er et litt høyere nivå av inntekt og i det hele tatt. Litt mer ressurssterk gruppe, i hvert fall på kjøpesiden.

Han trakk grenser mellom de oppegående Silk Road-brukerne og de som kjøpte hasj av gutta på Grünerløkka. Ifølge Christian var innsatsen som krevdes for å handle på Silk Road avgjørende for hvem som handlet der. De mindre ressurssterke og oppegående hadde ikke tilgang til andre selgere enn de som solgte hasj på Grünerløkka. Slik presenterte Christian seg selv som ressurssterk.

På samme måte som Christian, brukte også Lars betegnelsen “oppegående” om Silk Road-brukerne:

Det er noen jeg kjenner som har prøvd å bestille derfra. Det som er litt morsomt er at det er de mest oppegående vennene mine som driver med det. Det er de som har prøvd det. Det er de som ikke er oppegående, de som er litt unnasluntrere i livet og ikke tør å være 100%, de driver bare med kokain og går til de shady dealerne og kjøper. Det er det de gjør. Og det er det jeg synes er så morsomt da. At det portretteres som at det bare er lavklassen som driver med det. Men det er veldig annerledes i virkeligheten.

Lars fortalte at det var hans mest oppegående venner som handlet på Silk Road, mens det var de minst oppegående som gikk til de “shady dealerne”. Han selv handlet på Silk Road og tok avstand fra gatemarkedet. Videre knyttet han handelen til intelligens:

Jeg tror det er litt mer intelligente folk, fordi i starten i hvert fall, så må man ha litt mer interesse og intelligens for å faktisk komme helt igjennom da, og til slutt få pakken på døren. Det er så lett å gå og skaffe noe på gata eller gå til en dealer. Mens det krever litt mer tid og dedikasjon å faktisk bestille.

For Lars skilte intelligens og dedikasjon netthandel fra handel på andre typer rusmiddelmarkeder. Han ga uttrykk for hvordan han definerte seg selv, som en intelligent og dedikert person, i kontrast til de som handlet av gateselgere.

Informantene trakk de tydeligste grensene til gatemarkedet; et marked de ikke ønsket å være en del av. Det ble presentert som den ytterste kontrasten til nettmarkedene. David sa:

Gata hadde jeg aldri kjøpt på. Aldri. Nei, jeg hadde aldri det. Av ukjente? Nei. Det hadde jeg ikke gjort. Assa, han kunne jo gitt meg hva som helst uten at det har noen konsekvenser for han selv. Bortsett fra at jeg ikke fortsetter som kunde da.

For David var risikoen knyttet til at man ikke visste hva man fikk, for stor til at han kunne vurdere gatemarkedet. Der hadde svindel ingen konsekvenser for selgeren, slik som på Silk Road, hvor selgerne ble rangert gjennom vurderingssystemet. David understreket flere ganger at han *aldri* kunne handlet av en gateselger. Han var ikke alene om å ta så sterk avstand fra gatemarkedet. Ole fortalte:

Gatemarkedet er jo noe eget. Noe fryktelig eget. De erfaringene jeg har fra gatemarkedet, assa folk som kommer opp i ansiktet ditt og skriker navnet på rusmidler. De bare "HASJ!" liksom, så sier jeg "jeg skal jo ikke ha det, jeg står og snakker med en fyr". "Åja". Assa, ting som ikke skjer på internett. [...] Fryktelig rart. Og dette er jo ikke sosialt greit. Det er ikke sånn folk egentlig agerer, så det lukter av utskudd. Det lukter av folk som har glemt de sosiale spillereglene.

Ifølge Ole var gatemarkedet kjennetegnet av avvikere. Han presenterte gatemarkedet som bestående av ressurssvake sosiale "utskudd". Gjennom denne grensedragningen konstruerte han sin identitet som forskjellig fra deltakerne på gatemarkedet (Jenkins, 2008: 17). Han skapte et bilde av "den andre" som et sosialt avvik, et bilde han definerte seg selv i kontrast til. Da han påpekte at episoden han fortalte om ikke forekom på nettmarkedene, ga han uttrykk for at det var deltakerne på internett han identifiserte seg med. Også for Petter var en av fordelene ved Silk Road at man unngikk kontakt med gateselgere: "Jeg slipper å møte alle de shady folka". I flere av intervjuene beskrev informantene gateselgerne som "shady". Gateselgere ble også beskrevet negativt blant cannabisrøykerne i studien til Sandberg og Pedersen (2010: 121), hvor informantene omtalte de som "dårlige" mennesker. Grensedragning mot gatemarkedet ble også funnet i andre studier av Silk Road-brukere (Van Hout og Bingham, 2013a: 388; 2013b: 526).

Informantene trakk eksplisitte grenser mellom handel på gatemarkedet og nettmarkeder som Silk Road. Slik sammenligning kan tolkes som en strategi for redefinering av risiko knyttet til kjøpsituasjonen (Peretti-Watel, 2003). Den franske sosiologen Patrick Peretti-Watel (2003) videreutviklet teorien om nøytraliseringsteknikker til en teori om redefinering av risiko, hvor sammenligning med andre risikofylte alternativer var en av

strategiene. Informantene fortalte at selgerne på gatemarkedet kunne selge hva som helst uten konsekvenser. I motsetning til på Silk Road, kunne de aldri være trygge på hva de faktisk fikk der. Informantene sammenlignet de ulike markedene direkte og vurderte risikoen som mye større ved handel på gatemarkedet. Ved å trekke grenser mellom netthandel og en mer utbredt og kjent risikofylt gatehandel av rusmidler, redefinerte informantene risikoen knyttet til handel på Silk Road (Peretti-Watel, 2003).

5.2 Å være kunnskapsrik

I tillegg til å understreke viktigheten av å være ressurssterke, knyttet informantene handel på Silk Road til det å være kunnskapsrik. Joakim skilte netthandel fra gatehandel basert på kunnskap:

Jeg stoler bare ikke nok på kunnskapen til de som jeg kjøper av på gata. De virker så ignorante rundt det. Du merker at de egentlig ikke kan noe om det. At de bare mer har snubla oppi dette rusmiljøet. Det hele føles mer druggie. Mens på nettet, så vet du ikke hvem disse selgerne er. Så i mitt hodet er det oppegående mennesker. Selv om de ikke nødvendigvis er det, så er min illusjon at dette er oppegående mennesker, som gjør dette for å spre gode opplevelser, og ikke for å tjene penger.

Joakim presenterte gatemarkedet som bestående av kunnskapsløse selgere på jakt etter penger, i motsetning til selgerne på Silk Road, som ville spre gode opplevelser. Han sa imidlertid at han var bevisst på at det var hans egen illusjon at selgerne på nettet var oppegående. Han antydte at ønsket om å spre gode opplevelser skulle være viktigere for selgerne enn økonomisk profitt. På denne måten avviste Joakim gangsterdiskursen, hvor det skrytes av penger tjent på kriminalitet (Sandberg og Pedersen, 2010: 91; 2011).

Informantene ga uttrykk for å være beleste på mange ulike områder. Lars fortalte:

Nå har jeg blitt veldig interessert i psykedelisk da, så nå holder jeg på å lære meg litt om det. Eller mer, jeg kan jo egentlig veldig mye. [...] Og så liker jeg veldig godt å lese. Å tilegne meg kunnskap er vel egentlig hovedinteressen min.

Tilegnelsen av ny kunnskap var generelt en stor interesse for Lars. Han var ikke alene om å bruke mye fritid på lesing, også for Bjørn var dette viktig: “Jeg liker å lære nye ting. Jeg liker å lese meg opp og utvikle meg”. Interessen for lesing var av en mer generell karakter og ikke nødvendigvis knyttet til rusmidler. Den hadde de lenge før de oppdaget rusmidler. Likevel

preget interessen for å tilegne seg kunnskap også deres forhold til rusmidler. Petter fortalte: *“Jeg leser meg alltid veldig nøye opp på forhånd. Så jeg tror nok jeg kan ganske mye mer om sånne ting enn snittet da. Hvordan det virker, hva som er risikoene og alt sånt”*. Som Petter forklarte, var hans rusmiddelbruk basert på et fundament av kunnskap. Dette var en vanlig fortelling blant informantene. De hadde ikke plutselig havnet i et rusmiljø, men rusmiddelbruken startet tvert imot med et nøye gjennomtenkt valg. Valget ble tatt etter at de hadde innhentet tilstrekkelig mengde informasjon, noe Christian understreket: *“Skulle vite alt liksom, før jeg prøvde det. Så det var ikke sånn at jeg bare gjorde det på impuls. Det var et veldig rasjonelt valg”*. Han presiserte flere ganger at hans bruk av rusmidler var et rasjonelt valg, basert på kunnskap.

Informantene fremhevet sin ekspertise rundt ulike stoffer. Joakim forklarte:

Andre stoffer blir veldig ofte solgt som LSD, fordi det koster en brøkdel av prisen og er så likt at folk flest ikke ville merket forskjell. Folk flest ville ikke klart å forstå forskjellen. Men det er en forskjell. Og jeg merker veldig godt forskjell.

Joakim trakk grenser til alle de som ikke merket forskjell på LSD og andre stoffer, en nokså stor gruppe rusmiddelbrukere, som han omtalte som “folk flest”. Han selv merket derimot godt forskjell på stoffene. Joakim presenterte seg som en erfaren og kunnskapsrik rusmiddelbruker. Han *kunne* rusmidler, og han lot seg ikke lure av selgere som forsøkte å tjene penger ved å selge andre stoffer som LSD. Gjennom å trekke grenser til de andre omtalt som “folk flest”, ga han uttrykk for å være en del av en liten gruppe bestående av kunnskapsrike og erfarne rusmiddelbrukere.

Ole understreket viktigheten av kunnskap om stoffene for netthandel i forhold til korrekt dosering:

Når jeg er mottaker, så får jeg en pose med pulver. Det følger ikke med noe instruksjonshefte. Det står ikke at det er en dosering. Da må du på Erowid og smarte kilder som kan henvise deg i hvert fall i noen lunde retning. Jeg vet om veldig mange som har fortalt den der historien om “åh, jeg tok altfor mye første gang, jeg tok finger’n nedi og dyppa og så ble det altfor mye, og så spøy jeg på et trikkestopp” og sånne ting. De har aldri kjøpt det på Silk Road. De har fått det av noen andre. Det er en sammenheng her. Et reflektert forhold til bruken din må du nok ha. Og så må du ha IT-kunnskaper, og være ressurssterk nok til å jobbe med dette over en viss tid. Det er ikke spontant.

Han trakk grenser til de som manglet kunnskap om dosering og bare dyppet fingeren i en pose med pulver. Han ga uttrykk for at dette var en uvitende, lite ansvarsfull og impulsiv gruppe,

som ikke handlet på Silk Road. De som derimot handlet på Silk Road hadde, ifølge Ole, et reflektert forhold til bruken sin. Han antydte at han ikke ønsket å knyttes til rusmiddelbrukeren som “bare dyppet fingeren i en pose med pulver”. Ole presenterte seg heller som den kunnskapsrike netthandleren.

Kunnskapsinnhentingene preget også hvilke rusmidler informantene brukte. Dette ble avgjort etter nøye vurdering av de ulike stoffenes virkninger og eventuelle skadevirkninger. Ole forklarte:

2C-B er den beste 2C-en fordi den varer kort. Andre 2C-er kan vare 16 og 19 timer. Det er fryktelig slitsomt. 2C-B varer i seks timer og er mer behagelig. Problemet på det rekreasjonelle markedet er at 2C-ene selges som det samme. Folk vet ikke hva de selger. De har ikke noe fuckings ære på det. Så du kjøpte 2C-B, men det du egentlig fikk var 2C-I. Så fem timer etter at du ville være ferdig, tripper du fortsatt. Sånne ting er helt uakseptable. Dette er også ting som det er veldig vanskelig å dosere. En dose ville sett ut som dette her omtrent [viser meg fire smuler på bordet]. Folk dypper jo fingrene i poser og overdoserer. Det er et lite sånt klasseskille på internett. Hvis du virkelig vet hva du selger, så vet du det faktisk. For der er konkurransen så sterk. Mens her ute på gata er det er utrolig mye ukultur som regjerer. Folk tar nesten overdose hver gang. Det er fryktelig lite informasjon. Folk bryr seg ikke om hva de tar og vet ikke hva de tar. De vet ikke hvor mye som skal til, og de er veldig påståelige.

Ole viste god kjennskap til de ulike 2C-stoffene, syntetiske stoffer fremstilt av Alexander Shulgin (Power, 2013: 38). Han fortalte at selgere på gatemarkedet ikke visste hva de solgte, og at kjøpere ikke visste hvordan de skulle dosere riktig, noe som resulterte i overdoser. Han trakk grenser til de uvitende andre, som ikke hadde kjennskap til rusmidlene. Ole ønsket ikke å assosieres med denne typen rusmiddelbruker. De som ikke visste hva de solgte, hadde ifølge Ole ingen ære. Han ga dermed uttrykk for å knytte ære til kunnskap. Han trakk også grenser mellom selgerne på gata, som var kunnskapsløse og ikke visste hva de solgte, og selgerne på Silk Road, hvor konkurransen var så sterk at de måtte vite det. I likhet med Ole presenterte også Bjørn deltakerne på gatemarkedet som kunnskapsløse, da han fortalte om tillit på Silk Road:

Den tilliten er egentlig veldig enkel for meg å forholde meg til, fordi du kan stole mer på de på nettet enn de på gata. De på gata vet ikke en dritt om hva de driver med. På nettet så har du folk som faktisk interesserer seg litt ekstra for dette. Men den største avgjørende faktoren er det at du kan se hvor mange som har kjøpt fra dem og hva de andre skriver. Hvis jeg kunne gått til min dealer her borte og sett på mobilen at han har 10000 gode feedbacks, så hadde jeg stolt like mye på han. Men det vurderingssystemet mangler.

Bjørn presenterte seg selv som en med interesse for rusmidler, i kontrast til de på gatemarkedet som “ikke visste en dritt om hva de drev med”. Han fremstilte nettmarkedet som bestående av genuint interesserte og kunnskapsrike personer, til forskjell fra de uvitende og likegyldige på gatemarkedet. Informantenes tillit til selgerne var høyere på Silk Road enn på gatemarkedet. Slik som Bjørn, knyttet de tillit direkte til vurderingssystemet og selgernes kunnskapsnivå. Tilliten på Silk Road ble vurdert i direkte kontrast til gatemarkedet.

Som alle informantene, brukte Joakim internett til innhenting av informasjon. Det var på nettet han opparbeidet seg kunnskap knyttet til rusmidlene. Han fortalte eksplisitt hvem han identifiserte seg med, da han fortalte hvilke sider han leste mest på:

Bluelight er vel det største. Bluelight.ru, en russisk side, men de skriver på engelsk da. Og så er det Reddit, som har vokst seg fram til å bli det største med r.Drugs og r.DrugNerds, som er der jeg leser mest egentlig. Spesielt r.Drugsene er det jeg vil identifisere meg med, men der er det jo mer kjemikere og litt mer forskningsbasert.

Joakim identifiserte seg mest med de forskningsbaserte nettsidene og -foraene. Slik antydet han at han verdsatte forskning og vitenskapsbasert kunnskap. Han presenterte sin bruk av rusmidler som basert på et fundament av kunnskap. Lars fortalte at han generelt ikke likte de subjektive rusrelaterte foraene:

Jeg syns mye av diskusjonene går på at “jeg skal være tøffere enn deg”. Jeg har ikke vært inne på sånne forum på en stund da, men mye av det jeg har lest tidligere har vært det. Eller folk som skal prøve å gjøre det på en annen måte, fordi de ikke får nok rus av den måten det skal gjøres på. Da mener jeg at du har litt feil intensjoner. Det er laget for å gi en effekt, og den effekten gir det hvis du gjør det på riktig måte. Hvis du ikke syns det er nok, så har du enten et problem, fordi du vil bli fjernet mer fra virkeligheten, ellers så, jeg vet ikke jeg, jeg tror det er mest at du har et problem.

Han fortalte at han ikke likte kulturen i nettforaene som gikk ut på å “tøffe seg” eller bruke stoffer på andre måter enn anbefalt. For Lars var en slik bruk av rusmidler bygget på feil intensjoner. Det var viktig å bruke rusmidlene på riktig måte og med de rette intensjonene. På samme måte som Joakim, viste Lars at han hadde et ansvarsfullt og kunnskapsbasert forhold til rusmidler. De konstruerte “den andre” som en uvitende og kunnskapsløs rusmiddelbruker, med mangel på både ære og de riktige intensjonene.

Kunnskapen om stoffene omhandlet ikke bare stoffenes virkninger og eventuelle bivirkninger, men også kjennskap til det David kalte for den rette “motgiften”. Han fortalte hvordan han gikk fram steg for steg, før han handlet på Silk Road:

Først må jeg finne ut hva jeg skal ha. La oss nå si at jeg skal ha MDMA. Så kan jeg lese meg opp først. Det kan jeg bruke nettforum til, å lese litt om hvor mye jeg skal ha og sånn. Så leser jeg litt om mekanismen, og så finner jeg gjerne antidote eller motgift da. Leser meg litt opp på bivirkninger og hva som kan skje, for å se om det er trygt.

Han leste om hvordan stoffene fungerte og fant en “motgift” han kunne ha i bakhånd, dersom han ønsket å stanse ruseffekten. Som eksempel på en slik “motgift” nevnte han valium mot amfetamin, selv om amfetamin ikke var et stoff han brukte mye:

Valium er jo en fin antidote til amfetamin. [...] Valium er godt, men jeg trives ikke så godt på det egentlig. Jeg synes det er greit, men det er ikke helt min greie. Bli litt sånn slapp og, nei. Nei, jeg bruker det heller som en slags antidote. Jeg kan bruke det etter jeg har tatt no. Sånn “nå skal jeg sove og nå er det greit å bare gi hjertet litt ro”, ja. Som en medisinsk antidote. Det er sånn jeg bruker det. Bare roe ned og ikke være så stressa, sliten og anspent.

Måten David brukte valium på, hadde likhetstrekk med Philip Lalanders (2003: 33-34) begrep om “the medical mind”, et tankesett som går ut på at medisinerer kunne løse ethvert problem, og at ulike stoffer hadde ulik funksjon. I Lalanders (2003: 33) studie brukte to tidligere heroinavhengige kokain for å tørre og prate med jenter. Lalander beskrev hvordan rusmidlene ble en strategi for å håndtere hverdagens vanskeligheter og en slags nødløsning som kunne redde enhver situasjon. Selv om Lalanders studie omhandlet heroinavhengige, er begrepet om det medisinske tankesettet også relevant for Silk Road-brukerne. David brukte valium som det han kalte en “medisinsk motgift”, for å stanse ruseffekten fra et annet stoff og for å roe ned og slappe av. Også Joakim ga uttrykk for et slikt medisinsk tankesett, da han fortalte om de angstdempende medisinerne han hadde kjøpt på Silk Road: “Nå har jeg den for å stoppe en bad trip. Det stopper jo en trip i løpet av tjue minutter”. Han fortalte at han alltid hadde slike løsninger: “Jeg har alltid det. Jeg er veldig opptatt av det. At alt skal være trygt”. For Joakim ga de angstdempende medisinerne en trygghetsfølelse. De kunne fungere som en slags nødutgang fra en dårlig rusopplevelse, på samme måte som valium fungerte for David. De hadde opparbeidet seg nok kunnskap om ulike stoffer, slik at de kunne bruke et nytt stoff for å stoppe en rusopplevelse (Lalander, 2003: 34). Gjennom slike fortellinger knyttet til kunnskap om hvordan stoffene fungerte og hvilke andre stoffer som eventuelt kunne brukes til å stoppe en “bad trip”, presenterte David og Joakim seg som kunnskapsrike, kompetente og ansvarsfulle rusmiddelbrukere.

5.3 Å være moralsk

I tillegg til de kulturelle grensene, trakk også informantene det Lamont (1992: 4) definerte som moralske grenser, knyttet til ærlighet, personlig integritet og omtanke for andre. Petter ga for eksempel uttrykk for at han var ukomfortabel med at det også ble solgt ikke-rusrelaterte produkter på Silk Road:

Petter: Det er på en måte litt betenkelig at du kan kjøpe alt der da. Eller kunne i hvert fall. Nå har de vel fjerna våpen og sånt fra siden, tror jeg

Hanne: Hva annet enn rusmidler kan du få tak i på Silk Road?

Petter: Våpen, og liksom alt mulig av porno. Nå har de ikke det. De har renska opp da. Før så var det sånne leiemordertjenester, hacking. Hacking og sånn har de fortsatt. Du er jo på en måte med på å støtte en sånn side som selger alt. Men nå har de skjerna inn, så nå er det mindre av den typen ting som selges der. Jeg vil fortsatt tro at du kan få tak i nesten hva som helst. [...] Det er litt betenkelig da. Jeg er glad for at de har slutta å selge våpen. Men det er klart, det stoppa meg ikke fra å bruke siden før heller. Selv om jeg helst skulle vært foruten.

Han var glad for at det ikke lenger var mulig å kjøpe våpen på Silk Road, et forbud Silk Road innførte etter oppfordring fra brukerne (Power, 2013: 214). Ved å fortelle at han ikke likte at Silk Road solgte våpen og leiemordtjenester, antydte Petter hvor hans grenser gikk i forhold til hva det var akseptabelt å selge på markedet. Han presenterte seg indirekte som en moralsk person. At man kjøpte stoffer på nettmarkedet, betydde ikke nødvendigvis at man ønsket å støtte distribusjon av andre illegale produkter og tjenester. Netthandelen truet den moralske identiteten han konstruerte, ved at han måtte inn på et felt hvor han kom i samme kategori som kjøpere av både våpen og leiemordtjenester. Likevel var han ikke villig til å boikotte Silk Road basert på slike moralske grunner. Han opprettholdt dermed sin moralske selvpresentasjon ved å ta avstand fra de andre varene som ble solgt på Silk Road.

Lars tok, på samme måte som Petter, avstand fra andre illegale varer og tjenester som ble solgt på nettmarkedet. Under intervjuet gjorde jeg han oppmerksom på at Silk Road 2.0 hadde blitt stengt bare noen dager i forveien:

Jeg skjønner det jo egentlig, fordi på Dark Web er det veldig mye ting som er shady ass. Det er så mye hitmen, du kan bestille kidnapping, det er mye barneporno og sånn dritt. Og det er jeg 100% for at de skal stenge ned. Jeg er ikke for den typen åpenhet. Jeg er ikke for sånn åpent for alle, ingen regler. Det syns jeg ikke noe om. Når det kommer til det punktet hvor du skader andre mennesker, så er det nok. Det syns jeg uansett ikke skal være lov. Men hvis du bare skal skade deg selv, så er det greit.

For Lars gikk grensen for det uakseptable der man skadet andre med egne handlinger. Han nøytraliserte sitt eget lovbrudd ved å understreke at ingen tok skade av det (Sykes og Matza, 1957: 667). Han både forstod og støttet hvorfor nettsider og -markeder på “Dark Web” ble stengt. Han ønsket ikke å knyttes til den andre kriminelle aktiviteten der. På samme måte som Petter, var hans moralske identitet truet av aktiviteten på det mørke nettet. Gjennom å eksplisitt ta avstand fra det, presenterte han seg som en moralske person i intervjusituasjonen. Utsagnet til Lars illustrerte også hvordan nøytraliseringsteknikkene både avhenger av kontekst og type lovbrudd som er begått. Lars aksepterte nøytraliseringen for sitt eget lovbrudd, nettopp at ingen tok skade av hans netthandel, men han aksepterte ikke nøytralisering for all type kriminalitet (Maruna og Copes, 2005: 295; Sykes og Matza, 1957: 670). De andre varene og tjenestene som ble solgt på Silk Road, var uakseptable i hans øyne.

Både Lars og Petter rangerte kjøp av våpen eller leiemordtjenester som verre enn kjøp av rusmidler, selv om alle er kriminelle handlinger. De hadde tydelige grenser for hvilke kriminelle handlinger som var uakseptable. Strafferetten skiller mellom handlinger som er gale i seg selv, *mala in se*, og handlinger som er ulovlige, men ikke umoralske, *mala prohibita* (Sykes og Matza, 1957: 667). Informantene ga uttrykk for at de opererte med et tilsvarende skille. De skadet ikke andre ved å handle rusmidler over internett, og de vurderte ikke handlingen som gal i seg selv. Den framstod heller som en ulovlig, men ikke umoralsk handling. På denne måten brukte informantene skillet mellom ulike typer lovbrudd til å presentere seg som moralske. Ved å ta aktivt avstand fra våpenhandel, ga de uttrykk for å være fredelige personer og motstandere av vold. Dette kan tolkes som enda en måte å understreke likhet på, for å nøytralisere lovbruddet og samtidig gjøre narkotikakjøp mindre fremmed og avvikende (Sykes og Matza, 1957). Gjennom grensedragningen til den andre aktiviteten på Silk Road, antydte informantene at det var viktig for dem å fremstå som moralske, med verdier i overensstemmelse med samfunnets normer, på alle andre områder enn rusmidler.

Ærlighet virket viktig for informantene, og det var slik de vurderte selgere. Lars mente at selgerne på Silk Road trolig var ærligere enn selgerne på andre typer markeder:

Folk kan lyve deg like mye rett opp i trynet, som de kan over nett. Folk som gidder å bruke så mye tid og energi på å starte opp en nettside på et kryptert nettverk, ta betalt over en kryptert myntenhet, sette opp og produsere ting. Jeg tror mer på at de er ærlige, enn en eller annen som bare sitter og snakker piss. For det er dedikasjonen det handler om. Hvis du skal sitte og ha mistillit til alle som bruker mye tid på noe, så mister du jo mye tillit til hele verden da.

For Lars var tilliten til selgerne på Silk Road basert på dedikasjonen de hadde for å selge. Det krevde mer innsats, tid og energi å selge over Silk Road enn på andre måter. Gjennom å fremstille salg av narkotika på nett som noe dedikerte og ærlige personer gjorde, fremstod handlingen som mindre avvikende og fremmed.

5.4 Å ha en kontrollert rusmiddelbruk

Å ha kontroll var en viktig dimensjon ved informantenes selvpresentasjon som rusmiddelbrukere. Selv om de brukte rusmidler jevnlig, la de vekt på at det var *de* som hadde kontroll over rusmiddelbruken og ikke omvendt. Mangel på kontroll ble presentert som et svakhetstegn, og assosiert med de “narkomane” som de tok avstand fra. Viktigheten av kontroll for rusmiddelbrukere har blitt trukket fram i flere tidligere studier (Copes et al., 2008; Decorte, 2001). Konvensjonell tilknytning, som blant annet jobb, studier og andre roller og relasjoner som ikke er knyttet til rusmiddelbruk, forhindrer brukere fra å trekkes mot et liv som er sentrert rundt rusmidlene (Decorte, 2001: 300). På denne måten kunne informantenes konvensjonelle tilknytning fungere som en metode for å sikre kontroll.

De hadde ulike strategier for å opprettholde kontroll over egen bruk. Christian opprettholdt kontrollen ved å skape seg regler for hvor ofte han brukte stoffer:

Jeg har som policy å aldri ta hard drugs mer enn fire ganger i året, pluss nyttårsaften. Det er liksom regelen. Selvfølgelig, det har jo vært noen år det har gått over liksom. Men fuck it. Men det er ikke på helgebasis. Og det er heller ikke på månedsbasis.

Ved å understreke at han hadde klare regler for hvor ofte han brukte stoffer, viste Christian at han hadde kontroll over egen bruk. Rusmiddelbruken var bare en del av livet hans, snarere enn hele livet. Han ga uttrykk for at han fint klarte å kombinere rusmiddelbruken med karriere. Slike tydelige regler for hvor ofte han brukte rusmidler, kan fungere som en forsikring om at brukeren fortsatt har kontroll (Becker, 1973: 75). Grensen for kontroll så imidlertid ut til å være skjør. Christian sa at det “liksom” var regelen, men han innrømmet at det hendte at han brøt den. Ved å si “fuck it” uttrykte han et relativt avslappet forhold til grensen på fem ganger i året. Han understreket imidlertid kontrollen igjen, da han tydeliggjorde at han *ikke* brukte stoffene på helge- eller månedsbasis. Kontrollert bruk er ikke et statisk begrep. Det er for enkelt å forstå rusmiddelbruk som enten kontrollert eller ukontrollert. Å ha kontroll må forstås som en prosess og i lys av kontekst. Det er grader av å

ha kontroll (Decorte, 2001: 317). Christian illustrerte nettopp hvordan det å ha kontroll er en prosess, da han fortalte at han til tider brøt regelen sin.

For Joakim var det også viktig å ha pauser mellom hver gang han brukte rusmidler:

Jeg er veldig opptatt av det å ta lange pauser. Du kan liksom ikke ta MDMA mer enn... Egentlig så skal du ha tre måneders pause, men det tar minimum én måned før hjernen klarer å produsere nok serotonin til å bli tilbake til normalen igjen. Jeg har venner som tar det annenhver uke, og det blir et sånt skittent rusjag, som er rart for meg å sitte og dømme, siden jeg bruker det selv. Men jeg har veldig klare definisjoner i mitt hode på hva jeg er komfortabel med.

Joakim opprettholdt kontrollen over sin egen rusmiddelbruk, ved å legge inn pauser. Dette var til forskjell fra vennene hans, som tok MDMA annenhver uke. Han trakk grenser mellom sin egen kontrollerte bruk og det han beskrev som et "skittent rusjag". Det virket som om det var mangelen på kontroll han tok avstand fra. Å ha kontroll fremstod også som en skjør grense hos Joakim. Han sa at man *egentlig* skulle ha tre måneders pause, men minimum én måned. Grensen for hva som var kontrollert bruk, gikk *egentlig* ved bruk hver tredje måned, men det virket som om det i praksis holdt med en måneds pause. Definisjonen av kontroll framstod dermed som fleksibel for Joakim.

David fortalte eksplisitt at han hadde kontroll over sin rusmiddelbruk: "*Jeg tar sjelden ting hvis jeg ikke oppsøker det. Det har sikkert litt med vennekrets å gjøre. Jeg har en ganske kontrollert bruk*". Hans bruk av rusmidler var med andre ord ikke impulsiv og spontan, men planlagt og kontrollert. Slike regler for bruk knyttet til hyppighet, settinger, doseringer, kvalitet og lignende er ofte ubevisste, og de læres gjennom kunnskapsinnhenting og interaksjon med andre rusmiddelbrukere (Decorte, 2001: 316). David og de andre informantene trakk grenser for å skille mellom dem selv som velfungerende rusmiddelbrukere, med kontroll over egen bruk og de problematiske rusmisbrukerne, som ble kontrollert av rusmiddelbruken. På denne måten skapte de en mindre avvikende identitet for seg selv og viste seg verdige respekt (Copes et al., 2014: 4).

Informantene tok avstand fra det impulsive som ofte knyttes til rusmiddelbruk. Impulsivitet ble forbundet med gatekjøp. Petter fortalte:

Gatekjøp er nok kanskje høyest på spontanitet, vil jeg tro. Da har du liksom et plutselig behov som melder seg kanskje. I hvert fall her i Oslo da. Hvis du bor i en storby og du veit hvor du kan gå. Sånn som med Silk Road kan jeg bare prate ut fra egen erfaring, og det er jo aldri spontant.

Ifølge Petter var kjøpene på Silk Road alltid nøye planlagt, til forskjell fra de som gjorde kjøpene sine på gata. Petter viste at han hadde kontroll over sin handel av rusmidler, vet at han ikke lot seg styre av et plutselig behov, slik som de som handlet på gatemarkedet gjorde. For Lars symboliserte gatemarkedet at man hadde endt opp på feil sted:

På grunn av folka, kvaliteten og at hvis det kommer til det punktet der jeg er så avhengig av å få noe, så har jeg endt opp på feil sted. Hvis jeg ikke har tid til å finne det jeg selv har lyst på og velge istedenfor å bare ta det første og beste, så er man på feil spor, syns jeg.

Ifølge Lars falt valgmuligheten bort på gatemarkedet. Der handlet det om å ta det man fikk, fremfor å velge blant de beste på Silk Road. Kjøpssituasjonen ble dermed desperat og impulsdrevet, heller enn veloverveid og nøye planlagt. Lars ga inntrykk av at gatekundene ofret kravet om god kvalitet til fordel for den raske tilgjengeligheten. Han presenterte gatekunden som desperat og styrt av kroppslige behov, som bare godtok hva enn gateselgeren tilbød. Dette stod i kontrast til han selv, som med en høy kvalitetsforventning, brukte tid på å finne den beste selgeren på Silk Road.

Også Ole trakk grenser til de spontane brukerne:

Noen brukere er alltid spontane og bare tar imot i hånda på byen. Noen klarer ikke lagre det hjemme. Men veldig mange av dem kommer seg jo ikke på Silk Road. Jeg tipper at kanskje 80% av de som ruser seg på byen lørdag kveld, tilhører den gruppa av liksom "åh, gi meg da". Og så har du denne eliten av 10%-erne som har lagrene, som tjener penga på å tørre og oppbevare, som tar risken. Det er de som handler på Silk Road. Det er den lille gjengen.

Ole hadde inntrykk av at rusmidler var noe som plutselig dukket opp på fest for de spontane brukerne. De tok passivt imot det de fikk. Mens han selv tilhørte det han omtalte som eliten av kunnskapsrike rusmiddelbrukere, som tok aktive valg og handlet planlagt på Silk Road. Netthandel krevde en planleggingsprosess, som ikke var nødvendig på andre typer markeder.

Petter fremhevet det bevisste valget knyttet til kjøp av rusmidler:

Jeg tror kanskje Silk Road-brukerne er litt mer opplyst om stoffene, at de har gjort seg opp mer tanker rundt både skadevirkninger og hvordan de virker da. Ja, for det er på en måte en mye mer bevisst handling. Sånne andre russituasjoner kan man bare havne midt oppi, uten at man nødvendigvis har gjort så mye på forhånd. Mens på Silk Road har du gjort et ganske bevisst valg før du sitter med noe i hånda derfra.

Ifølge Petter virket det som om planlagte rusituasjoner hang tett sammen med kunnskap om stoffene. Han understreket hvordan handel på Silk Road var et bevisst valg og en bevisst handling, til forskjell fra andre situasjoner som man bare kunne “havne midt oppi”. Petter la slik vekt på rasjonell, planlagt tenkning, til forskjell fra å styres impulsivt av kroppslige behov. Han beskrev Silk Road-brukerne som “litt mer opplyste”, og koblet dermed et høyt kunnskapsnivå til en kontrollert rusmiddelbruk. Det er nettopp kunnskap som muliggjør kontroll over rusmiddelbruk (Decorte, 2001: 312). Gjennom kunnskap om blant annet dosering og stoffenes virkninger på kort og lang sikt, muliggjøres en kontrollert og planlagt bruk av rusmidler.

Også David vektla evnen til å planlegge da han skulle beskrive den typiske Silk Road-brukeren:

De fleste er nok litt mer etablerte, vil jeg tro. De har en jobb og utdanning. De har en mer bevisst bruk, i hvert fall i starten. Kanskje ikke like impulsive. Det er jo det som er den store forskjellen. At de ikke er impulsive på samme måten. De er litt mer sånn at de planlegger fram i tid. Du må jo gjøre det, for du får det ikke på sekundet.

For David og de andre informantene var grad av impulsivitet en stor forskjell mellom de ulike kjøpergruppene. De som handlet på gatemarkedet ble sett på som mest impulsive og drevet av avhengighet, mens Silk Road-kundene heller ble presentert som bevisste planleggere.

Ettersom man ikke fikk varene umiddelbart, var evnen til å planlegge rusmiddelbruk frem i tid avgjørende. Å ha kontroll over rusmiddelbruken var dermed helt nødvendig for å handle på Silk Road. David understreket også at Silk Road-brukerne hadde en mer bevisst rusmiddelbruk, “i hvert fall i starten”. Han antydte at grensen for bevisst bruk var skjør. Det bevisste forholdet til egen rusmiddelbruk var truet av rusmiddelbruken i seg selv. Selv om man hadde en bevisst bruk av rusmidler, var det en viss risiko for at det kunne skli ut i en mer spontan bruk hvor kontrollen forsvant. Kontrollen var med andre ord en prosess under stadig forhandling.

Mangel på kontroll over egen rusmiddelbruk henger tett sammen med avhengighet. Informantene var svært bevisste på faren for å bli avhengige, og dette var med på å styre hvilke stoffer de brukte. Slik som Christian fortalte: “Når det gjelder de stoffene jeg bruker, så er det nesten ikke avhengighet knytta til de”. Dette gjaldt i hovedsak MDMA, ecstasy og psykedeliske stoffer, som LSD og meskalin. Han fortalte videre:

Det er såpass sjelden jeg bruker den typen stoffer liksom. Så sånn avhengighetsmessig så, LSD for eksempel, fungerer jo ikke to dager på rad. Da må du legge inn ganske

lange pauser. Det samme gjelder mye av det andre også. Men jeg har jo bevisst holdt meg unna stoffer, som jeg vet kan være veldig avhengighetsdannende.

Christian var ikke alene om å ha lest seg opp på hvor stor risikoen for avhengighet var ved de ulike stoffene. Fysisk avhengighet ble fremstilt som viktig av informantene, og Anders forklarte: *“Hallusinogener er jo ikke fysisk avhengighetsskapende. De fleste hallusinogener er ikke noe du kan ta for ofte heller. Gjør du det for ofte, så kan du bli gæren liksom”*. Hallusinogene stoffer var ikke fysisk avhengighetsskapende, men det var imidlertid viktig å skille mellom fysisk og psykisk avhengighet, som Bjørn fortalte:

Opioider er jo ganske mye mer avhengighetsskapende. De har jeg ikke noe særlig interesse av å utforske. Samme med benzodiazepiner og downers generelt. Men psykisk og fysisk avhengighet er også to forskjellige ting. Vanskelig å definere en linje der. Ecstasy kan være så godt at du ønsker å gjøre det hver dag, ikke sant.

Ifølge Bjørn var det fortsatt mulig å bli psykisk avhengig av opplevelsen, selv om det ikke var noe i stoffet som skapte en fysisk avhengighet. Christian erkjente også faren for psykisk avhengighet: *“Det er lett å la seg rive med av noe som er kjempegøy. Man må liksom stikke fingeren litt i jorda da”*. Han beholdt kontrollen ved “å stikke fingeren i jorda” og ta en realitetssjekk. Også David hadde en strategi for å unngå avhengighet:

Prøver å se meg selv fra distanse og være litt kritisk til min egen rusbruk. For det er veldig lett... Eller lett og lett, men det er det som er litt typisk da, at man har det der synet at det ikke er så lett å bli avhengig. Så plutselig er man det.

David ga uttrykk for å være bevisst på risikoen for avhengighet og på hvor skjør grensen for kontrollert bruk faktisk var. Grensen for kontrollert bruk av rusmidler var stadig truet av selve rusmiddelbruken. Dersom kontrollen forsvant, mente Joakim at det alltid var individets skyld:

Det er det som er det store problemet med rus generelt. Noen folk tenker bare ikke over konsekvensene. Det handler mer om å bli fucked up. Og da er det et fett om du kjøper på gata eller på Silk Road. Du kan misbruke det uansett. Men det er alltid individet sin feil og aldri rusmiddelet i seg selv. Selv med opiater og stimulanter, som jeg unngår, så er det fortsatt ikke stoffet sin feil. Det er mangel på kunnskap. Det finnes jo folk på nettet som bruker både stimulanter og opiater med måte. Det er bare stoffer som er mye lettere å misbruke. Så ja, alt avhenger egentlig av individet.

Joakim vektla også det kunnskapsbaserte for å opprettholde et kontrollert forhold til rusmidler. Han trakk grenser mellom seg selv, med en kunnskapsbasert og kontrollert bruk, og de andre, som ikke tenkte over konsekvensene og som bare ville bli “fucked up”. Han

presenterte seg selv som en ansvarsfull rusmiddelbruker, til forskjell fra de impulsstyrte andre uten kontroll. Han la alt ansvaret for rusmisbruk og avhengighet på individet. Slik redefinerte han risiko knyttet til bruk av de ulike rusmidlene, ved å legge alt ansvar hos individet og dets mangel på kunnskap (Peretti-Watel, 2003).

5.5 Den ressurssterke Silk Road-brukeren

Informantene posisjonerte seg mot den desperate og avhengige narkomane uten kunnskap, moral eller kontroll over egen rusmiddelbruk. Gjennom grensedragning skapte de et bilde av en rusmiddelbruker, som de definerte sin egen identitet i kontrast til. De skapte en dikotomi, mellom dem selv og “de andre”. De var alt det de andre ikke var, og hadde til felles nettopp at de var forskjellige fra “de andre” (Jenkins, 2008: 102). I relasjon til det konstruerte bildet av den desperate narkomane, presenterte de seg som ressurssterke rusmiddelbrukere. Denne identiteten koblet de til å være kunnskapsrik, moralsk og å ha kontroll over egen rusmiddelbruk. De presenterte et kompetent selv og redefinerte samtidig risikoen knyttet til rusmiddelbruk ved å presentere deres bruk som forsvarlig og kontrollert.

Informantene knyttet ulike rusmiddelbrukere til ulike markeder. De forbandt den desperate narkomane med gatemarkedet; et marked som illustrerte Silk Roads ytterste kontrast. De tok sterk avstand fra det og fortalte at de aldri ville handlet av en gateselger. Informantene identifiserte seg heller med deltakerne på Silk Road. De ga uttrykk for at det var der de møtte likesinnede; ressurssterke rusmiddelbrukere med et høyt kunnskapsnivå, høy moral og kontrollert bruk av rusmidler. I motsetning til gatekunden, presenterte de seg selv som *riktige* rusmiddelbrukere.

6 En individorientert subkultur på internett

Nettbaserte markeder for rusmidler illustrerer et nytt kulturelt fenomen. Datamaterialet viste tre ulike mønstre knyttet til informantenes rusmiddelbruk og deres motivasjoner for netthandel. Det virket likevel som om det lå en slags felles kultur i bunnen, som informantene var tilknyttet i ulik grad. De snakket aldri eksplisitt om en subkultur, men la heller vekt på hvordan rusmiddelbruken var deres egne individuelle valg. Likevel ga de til tider inntrykk av å tilhøre et fellesskap, med en løs og relativt ubevisst tilknytning til en subkultur på internett. Samtidig hadde de alle sterk konvensjonell tilknytning, og de var veldig ulike på andre områder enn rusmiddelbruken. Den subkulturelle tilhørigheten virket fleksibel, og den kom kun til uttrykk under visse deler av intervjuene.

Informantene la vekt på dette fellesskapet i varierende grad. Idealistene, fra kapittel 4, var tilknyttet subkulturen i sterkere grad enn forbrukerne og selvmedisinereren, men både forbrukerne og selvmedisinereren omtalte en tilhørighet til et nettbasert fellesskap. Det viktigste for informantene var imidlertid det unike individet og frihet fra samfunnets kontroll og regler. Det er denne individfokuserende subkulturen på internett som er temaet for dette analysekapittelet. Jeg vil først presentere hvordan informantene implisitt beskrev den nettbaserte subkulturen, deretter hvordan dette fellesskapet kretset rundt verdier om det frie individet. Jeg vil til slutt diskutere hvordan det kan sies å eksistere en slags nettbasert subkultur på Silk Road.

6.1 Et “vi” på internett

Informantene henviste stadig til et “vi” på internett. Det virket som om de opplevde å tilhøre et fellesskap med andre Silk Road-brukere; en slags subkultur med fleksibel tilknytning, hvor subkulturen ikke nødvendigvis formet alle områder av medlemmenes liv, men heller var noe de kunne flyte inn og ut av (Bennett og Kahn-Harris, 2004: 12). Det var gjennom et fellesskap i lukkede fora på internett at Ole fikk kjennskap til Silk Road:

Jeg har på internett lenge tilhørt, nå høres det ut som om vi er en slags klubb da, men en løs gruppering av folk som møtes på forskjellige IRC-kanaler, sånne lukkede fora,

hvor rusmidler har stått høyt i kurs. Der var jo selvfølgelig Silk Road et veldig stort samtaleemne.

Oles deltakelse i lukkede nettfora åpnet for hans tilgang til Silk Road. For Joakim var det internett som åpnet for interessen for rusmidler:

Uten internett så hadde jeg aldri interessert meg for det. Det var det som vekket interessen. At det plutselig satt folk med sinnssykt mye kunnskap, om noe jeg ikke kunne noe om. Noe som jeg bare hadde skjøvet vekk som uinteressant og negativt, som plutselig viste seg å være noen mystiske, halvmagiske greier.

Internett åpnet en “halvmagisk” verden for Joakim. Også Lars brukte ordet magisk for å beskrive internettfellesskapet:

Det er magisk. Man kan dele så mange erfaringer, både positive og negative. Man kan dele metoder. [...] Du får delt mye litteratur og meninger utover rusgreiene, mye åpenbaringer da, som man kan få delt fra miljøer som er helt ulike sitt eget. De har jo ulikt utgangspunkt for hva de opplever når de tar stoff. Ulike utgangspunkt ut ifra hvor og hvordan de har vokst opp. Man ser mange forskjeller der, og det er veldig positivt, for da får du et mer helhetlig bilde. Istedenfor et sånt snevert bilde som man får hvis man ikke gjør undersøkelser på nett da.

For Lars var internett en arena hvor man kunne dele alle slags erfaringer, og dermed få et mer nyansert bilde av rusmiddelbruk. Det var en arena hvor ulike personer kunne møtes rundt en felles interesse; nemlig rusmiddelbruk.

Det har vært diskutert hvor fleksibelt subkulturbegrepet er, og hvorvidt det dekker slike grupperinger som for eksempel Silk Road-brukere. Med utviklingen av internett kan ikke lenger interaksjonen i subkulturer begrenses til den fysiske. Også interaksjonen i virtuelle rom på internett må tas i betraktning. Med internett skjer det en fremvekst av eksklusive grupperinger, som krever spesifikk kunnskap og ekspertise på et område for å få tilgang (Bennett, 2004: 163). Internett har oppløst subkulturens grenser geografisk og samtidig også åpnet for deltakelse på tvers av ulike sosiale bakgrunner (Bennett, 2004: 164). Lars uttrykte den samme forståelsen av internett, nettopp som et virtuelt rom hvor ulike personer kunne dele sine erfaringer knyttet til den felles interessen for rusmiddelbruk. Internett hadde også en nyanserende påvirkning på Joakim og bildet han hadde av rusmiddelbruk gjennom samfunnet:

Det eneste forholdet jeg hadde til rusmidler gjennom samfunnet var liksom super-stoner hippiene, som liksom går rundt og er trippy, noe som jeg ikke identifiserer meg

med. Mens på nettet virker alt så scientific. Det handler mye mer om psykologien bak det, opplevelsen du kan få ut av det og personlig vekst. Det er en helt annen måte å se det på. De menneskene har ikke kontakt i den virkelige verden, men får muligheten over internett.

På internett fant Joakim rusmiddelbrukere som han kunne identifisere seg med. Blant rusmiddelbrukerne på internett handlet det, ifølge han, ikke kun om selve rusopplevelsen, men mer om personlig utvikling. Det virket, som han sa, mer “scientific”. I motsetning til andre ruskulturer var, ifølge Joakim, det vitenskapelige et viktig trekk ved interaksjonen på internett. Joakim ga tydelig uttrykk for at han knyttet ulike rusmiddelbrukere til ulike subkulturer. Han identifiserte seg ikke med “super-stoner hippiene”, men på Silk Road traff han likesinnede. Mennesker uten fysisk kontakt fikk muligheten til å interagere gjennom rusrelaterte nettsider som Silk Road. Joakim fortalte videre:

Det er et veldig bra fellesskap. Jeg synes det er veldig koselig der inne. Koselig på en litt sånn undergrunns måte. Du finner begge deler. Du finner liksom sketchy folk der inne. Du merker bare på de at det er folk som du ikke ville trivdes med til vanlig. Men du finner også folk som er sånn “han der har jeg veldig lyst til å møte, han virker som en kul fyr”. Selv om jeg aldri kommer til å møte han. [...] Ingen ville gått med på å møtes i virkeligheten. Det kan jeg aldri se for meg. Jeg ville aldri gjort det selv. Du vet jo aldri hva som kommer.

Han opplevde Silk Road som “koselig”. Samtidig var han bevisst på at fellesskapet kun eksisterte på internett. Selv om det var folk han kunne tenke seg å være sammen med i virkeligheten, hadde verken han eller andre medlemmer gått med på å møtes. Som Andy Bennett (2004: 165-168) skrev, kan ikke interaksjonen på internett forstås i et vakuum. Deltakernes liv utenfor nettet påvirker interaksjonen på internett og omvendt. Likevel ga Joakim uttrykk for at han holdt et tydelig skille mellom hverdagen og deltakelsen på Silk Road. Dette kunne skyldes frykten for straff, som Ole fortalte: “Vi må gjemme oss. Sanksjonene er fryktelig strenge. Ellers hadde vi vært helt åpne. Det skal jeg love deg”. Frykten for straff kunne øke viktigheten av å holde Silk Road-deltakelsen adskilt fra resten av livet utenfor internett.

På tross av at deltakerne ikke hadde kontakt utenfor Silk Road, hadde de tillit til hverandre. Uten tilliten ville ikke markedet overlevd. Som Christian fortalte: “Vi er avhengige av at folk stoler på hverandre”. Denne tilliten var i stor grad basert på Silk Roads vurderingssystem, hvor deltakerne vurderte og ga tilbakemeldinger til hverandre basert på kjøpsopplevelsen. Joakim fortalte at han brukte vurderingssystemet aktivt: “Må det. Hvis ikke

så ødelegger du systemet”. Han ga inntrykk av at han følte et ansvar for å opprettholde systemet. Også Lars fortalte om viktigheten av vurderingssystemet:

Negativ feedback sprer seg som ild i tørt gress på de stedene. Hvis det er noe farlig stoff for eksempel, så er det full stopp og alle sier: “dette må du aldri bestille”. Det er folk som bryr seg om hverandre, ikke sant.

Ansvar for opprettholdelse av tilliten gikk ut på å varsle de andre brukerne om negative erfaringer. Både Christian, Joakim og Lars ga uttrykk for et slags samhold på Silk Road. Som Lars fortalte, var Silk Road-brukerne folk som “brydde seg om hverandre”, og gjennom vurderingssystemet tok de vare på hverandre. Joakim fortalte at han pleide å dele ruserfaringer i diverse nettfora: “Jeg gidder ikke å skrive om en erfaring med cannabis eller sopp, for det har alle prøvd. Men hvis det er noen nye syntetiske stoffer, så prøver jeg å dele. Bare for å bidra til kunnskapsbanken”. Igjen antydte han at Silk Road fungerte som et slags fellesskap bestående av personer som tok vare på hverandre gjennom å dele erfaringer. At nettforaene kan ha en slik skadereduserende funksjon ved at medlemmene deler erfaringer har også annen forskning funnet (Barratt, Lenton og Allen, 2013: 198).

6.2 Individets frihet

I Muggletons (2000: 159-167) studie av post-subkulturelle grupperinger, fant han at individets autonomi og frihet fra regler og kontroll ble fremhevet som viktige verdier blant informantene. De verdsatte frihet til å uttrykke seg utenfor forutsigbare, konvensjonelle normer, og idéen om det unike individet stod sterkt. Det samme synet på det frie individet var å finne hos Silk Road-brukerne i mitt prosjekt. Bjørn forstod ikke hvorfor visse rusmidler var ulovlige: “Jeg har aldri hatt forståelse for hvorfor det er ulovlig. Selv om jeg ikke hadde brukt det så mye selv tidligere, så har det vært rart for meg, at man ikke skal ha frihet til å velge selv”. Det samme gjaldt Petter: “Jeg har et ganske bevisst forhold til at jeg synes man burde få velge hva man gjør med rusmidler selv. Syns ikke det er noens business å blande seg oppi det”. Verken Bjørn eller Petter mente rusmiddelbruk burde være noe annet enn individets frie valg. På samme måte som for informantene i Muggletons studie, var frihet fra regler og kontroll viktig for Bjørn og Petter. Dette gjaldt også for Lars:

Jeg synes egentlig det gjør litt vondt, eller ikke fysisk vondt, men det gjør litt vondt å måtte forsvare det. Fordi jeg mener jo at det ikke skal være illegalt. Jeg mener at

personlig bruk av ting egentlig skal få lov til å være personlig, uansett hva det er. Det har gitt meg en åpenbaring om at staten egentlig blander seg i jævlig mye ting, som de ikke har noe med å gjøre.

Lars mente på samme måte som Bjørn og Petter at rusmiddelbruk skulle være individets personlige valg. Han ga uttrykk for å mene at staten generelt hadde for mye kontroll og for mange regler på områder hvor individet burde ha frihet til å velge selv. Han ga samtidig uttrykk for opprørske holdninger, da han fortalte om at staten “blander seg i jævlig mye ting, som de ikke har noe med å gjøre”. Også Ole uttrykte en frustrasjon over myndighetenes kontroll:

De sosiale sanksjonene er ikke så ille, men det å bli jaga hele tiden, det gjør deg jævlig stressa. Og det at de du betaler skatt til, også vil ta deg. De sier de vil hjelpe deg, men egentlig er det bare straff alt sammen. Det er fryktelig stressende. [...] Jeg synes det er frustrerende. Jeg er redd for straff. Alle jeg kjenner som driver med rus, de sitter hele tiden og ser seg rundt og senker stemmene. De får ikke leve fritt.

Ole sa eksplisitt at lovforbudet begrenset individenes frihet. Denne idéen om det frie individet, har ifølge Muggleton (2000: 160) røtter i romantikken, med mål om å være seg selv og frigjøre seg fra ytre begrensninger. På samme måte som Lars og de andre informantene, stilte Muggletons informanter spørsmål ved autoriteter, basert på en grunn tanke om frihet til å være seg selv. Grunnleggeren av Silk Road 1.0 startet nettmarkedet med målet om å “empower people to live as free individuals” (Martin, 2014: 13). Dette virket å være en grunnleggende verdi i det nettbaserte fellesskapet.

Gjennom handel på Silk Road kunne deltakerne utøve en slags felles motstand mot statens regler og kontroll. En vellykket handel, som ikke ble stoppet under sending, så ut til å fungere som et slags opprør. Bjørn fortalte hvorfor han valgte å handle rusmidler på Silk Road, fremfor gjennom lokale selgere:

Det er tryggheten. Det er utvalget, og det er vel litt spenningen med det også. Jeg er glad i teknologi, jeg er glad i Bitcoin og får være med på noe nytt der. Og så er det vel litt sånn 'fuck The Man'-typ. At det er det nye. Lure tollene litt. Og ta tilbake min rett.

For Bjørn ble handelen på Silk Road en slags motstandsstrategi mot kontroll og regler. Han likte spenningen ved netthandelen, samtidig som trygghet var en av hovedårsakene til at han valgte Silk Road fremfor tradisjonelle rusmiddelmarkeder. På samme tid som tryggheten netthandelen tilbød var viktig, likte han også det opprørske ved å handle rusmidler over internett. Bjørns motivasjoner for netthandel var splittet mellom trygghet på den ene siden og

opprør på den andre. Gjennom den illegale handelen trosset han myndighetene, og som han sa selv “tok tilbake sin rett”. Bjørn fortalte videre om hvordan produktene ble tilsendt. Han hadde fått tilsendt rusmidler flatpakket mellom tykt papir, som brevpost:

Det stod et utdrag fra Alexander Shulgin sin Pihkal på papiret. Jeg vet ikke om du har hørt om han? Det er han som har funnet opp flere av stoffene. Så det var en sånn “la oss få gjøre dette lovlig”-type greie. [ler].

Pakkemetoden Bjørn fortalte om gir støtte til antakelsen om at netthandelen av rusmidler fungerte som et opprør mot ufriheten. Å trykke utdrag fra bøkene til Alexander Shulgin på pakken kunne øke risikoen for at pakken ble oppdaget i tollene. Også Anders fortalte om tilsvarende brevpost:

Jeg fikk en konvolutt fra en av de største sportsforretningene i Tyskland. Veldig profesjonelt, med et vindu der navnet mitt stod og sånt. Så åpna jeg opp, og der var det et profesjonelt brevpapir med logo og greier. “Hei! Her er prøvene på proteinpulver som du bestilte. Håper det lever opp til forventningene. Hilsen Beelzebub⁷” [ler].

De avslørende tekstene virket som et slags symbol på opprøret mot statens kontroll. Både Bjørn og Anders lo, da de fortalte om det, noe som understreket gleden ved opprøret. Det virket som en enda sterkere motstand, når brevene var skrevet med subtile symboler som kunne avsløre innholdet. Både Bjørn og Anders ga inntrykk av at det var en relativt utbredt praksis blant selgere på Silk Road, som et slags taust opprør mot myndighetene. Det virket som om det gikk sport i å ha de mest kreative pakke- og sendemetodene blant selgerne på Silk Road. Ole fortalte:

De har jo også en konkurranse seg imellom om å ha mest stealth, som det heter, assa det å skjule pakkeinnholdet. De beste selgerne, han jeg har forholdt meg til, har fått pakken åpnet av mange ulike lands tollvesen, og den kommer likevel frem til mottaker.

Likevel var ikke pakkemetoder noe de snakket høyt om. Jeg ble irettesatt av Joakim, da jeg spurte han om hvilke erfaringer han hadde med ulik innpakning av rusmidler: “De liker ikke så godt at vi snakker om det egentlig. Men favoritten min er en selger som ikke holder på lenger, så han kan jeg snakke om”. Dersom informasjon om pakkemetoder ble spredt utenfor

⁷ Beelzebub er et annet navn for djevel (Seim, 2013).

markedets deltakere, kunne det tenkes at risikoen for at pakkene stoppes i tollen øker. Dette var med andre ord informasjon som kun var forbeholdt subkulturens medlemmer.

Silk Road åpnet for en tryggere handel av rusmidler for informantene, som nevnt i kapittel 4. Tryggheten var både knyttet til at de gjennom internett fikk tilgang til rusmidler av god kvalitet, unngikk direkte kontakt med kriminelle miljøer, noe som både kunne minske risikoen for å bli tatt og eliminere risikoen for vold i kjøpssituasjoner. Dette var viktige begrunnelser for hvorfor informantene valgte netthandel fremfor handel på mer tradisjonelle rusmiddelmarkeder. Det var imidlertid en annen og ganske motstridende motivasjon som også viste seg å være viktig, nemlig opprøret mot myndighetenes kontroll. Netthandelen symboliserte en opprørske motstand mot lover og regler som begrenset frihet.

Grunntanken om frie individer og irritasjonen over statens lover og regler knyttet til rusmidler gjaldt for alle informantene. At rusmiddelbruk skulle være personlig og utenfor myndighetenes kontroll virket som en utbredt holdning, på tvers av mønstrene jeg presenterte i kapittel 4. Den opprørske holdningen varierte imidlertid mellom de ulike typene. Idealistene pratet mer om denne motstanden enn både forbrukerne og selvmedisinereren. Som Christian, en av forbrukerne, fortalte:

Rusforskning i Norge er lagt opp slik at det skal sammenføres med den holdningen man er pålagt av samfunnet å ha overfor rusmidler og det er at det er bad. "Det er kjempe farlig". Så er det ingen som vet en dritt om hvordan det fungerer. Du ser det jo spesielt i den der hasjdebatten som går hvert tredje år. Jeg gidder ikke å bry meg engang, men jeg ser at det er den samme sirkelargumentasjonen som kommer hele jævla tiden.

Han ønsket legalisering, men "gadd ikke å bry seg", og det påvirket ikke hvorvidt han brukte rusmidler eller ei. Forbrukerne, i tråd med Christian, trosset myndighetene gjennom sin netthandel, men hadde en mer likegyldig holdning til selve lovforbudet enn idealistene, hvor legalisering var en kampsak. Ole fortalte:

Vi må innse at rekreasjonell rus er mer enn alkohol og nikotin. Vi kunne hatt russertifikat, vi kunne utvidet polordningen, vi kunne hatt apotek. Vi kunne gjort en hel del. Vi har så mange muligheter. Vi er en geografisk utpost, vi er ikke et gjennomreiseland for narkotika, vi er ikke medlem av EU. Vi har alle muligheter, og vi gjør ingenting.

Oles idéer om legalisering stod i sterk kontrast til Christian, som ikke "gadd å bry seg". Ole hadde satt seg godt inn i legaliseringsdebatten og viste et sterkt engasjement. Han antydte

direkte hvordan Silk Road fungerte som et opprør mot lovforbudet: *“Silk Road, i likhet med veldig mange andre deler av narkotikamarkedet, er forbudsprodukter. Assa det oppstod på grunn av forbudet og ville aldri vært der uten forbudet”*. Gjennom handel på Silk Road kunne brukerne dermed utøve motstand mot lovforbudet, noe Ole forholdt seg nokså bevisst til.

Både Ole og Christian illustrerte typiske holdninger til henholdsvis idealistene og forbrukerne. Selvmedisinereren delte den mer likegyldige tilnærmingen med forbrukerne.

Samtidig som idéen om frihet for individet stod sterkt, virket det som om denne friheten skulle være under kontrollerte former. Silk Road hadde tydelige regler for blant annet hva som var tillatt å selge på markedet og hva som var akseptabel og uakseptabel oppførsel (Martin, 2014: 16). Som nevnt i kapittel 5, ønsket ingen av informantene fullstendig frihet på Silk Road. Lars fortalte: *“Jeg er ikke for sånn åpent for alle, ingen regler”*. Han og de andre informantene støttet reglene på nettmarkedet om hvilke varer som kunne selges der, og de tok avstand fra kjøp og salg av leiemordtjenester, våpen og lignende. Friheten var dermed ikke helt uten grenser.

6.3 Ulike stoffer, ulik mening

Innenfor noen subkulturer er det knyttet ulike symboler til ulike rusmidler. Paul Willis (1976) studerte rusmidlenes symbolske rolle i hippienes subkultur. Han fant at cannabis og syre (LSD) var de mest brukte stoffene, knyttet til positive kulturelle assosiasjoner blant hippiene. Cannabis var vanlig også i andre grupper, men da med annen mening. Syre ble ansett som et mektig rusmiddel blant hippiene, og det ble knyttet til en utforsking av selvet. Heroin hadde ikke like positive kulturelle assosiasjoner, og amfetamin ble sett på som tilknyttet andre subkulturer (Willis, 1976: 116-117). En tilsvarende kategorisering var synlig blant informantene i mitt prosjekt. Lars fortalte for eksempel at kokain var *“meningsløst”*, og at han også tok avstand fra amfetamin:

Amfetamin prøvde jeg én gang. Det var helt meningsløst. Jeg har funnet ut at jeg liker ting som ikke har noe risk assosiert, annet enn mental, men hvis du har riktig sett og setting, så er det ingen mental risk heller.

Slik som Lars, unngikk også Christian kokain og amfetamin:

Jeg har vært borti det meste av psykedelika da. Og så har jeg vært borti det man kaller harde stimulanter. Prøvd kokain liksom, men det er ikke noe jeg synes er no

særlig. Og amfetamin har jeg holdt meg unna. Så det er psykedelika det går i liksom. Føler det i hvert fall må gi deg noe da.

For Christian var det viktig at stoffene ga han noe. Dette var også Lars enig i: “*Det er jo helt ubrukelige stoffer som ikke gir deg noe. Det gir deg noe der og da, men det kan ikke gi deg noe på lang sikt*”. Verken amfetamin eller kokain kunne gi langsiktige effekter, noe som var viktig for Lars. Joakim antydte at han knyttet ulike symboler til de ulike stoffene, da han fortalte om utvalget på Silk Road:

Jeg sitter nok mye og titter, for jeg kjøper bare fra Norge, og da er det veldig begrenset hva som er tilgjengelig. Som regel er det en del weed der inne. Det er som regel MDMA. Nå er det en del LSD også. Så begynner det faktisk å komme litt skitnere stoffer, som amfetamin og opiater og sånne ting. Men det er en litt annen brukergruppe.

Joakim beskrev amfetamin og opiater som skitne stoffer. Han tok eksplisitt avstand fra den typen rusmiddelbruk, da han understreket at de stoffene hadde en annen brukergruppe. Han ga inntrykk av at skillet gikk mellom cannabis, MDMA og LSD på den ene, rene siden, og amfetamin og opiater på den andre, skitne siden. På spørsmål om hvordan de sistnevnte stoffene var mer skitne, svarte han: “*Det er misbrukspotensialet egentlig. Mye mer avhengighetsdannende. Du merker at det er et mye større jag etter rusen på de stoffene. Kokain er det også mye av, og det har samme misbrukspotensialet*”. Joakim tok så sterk avstand fra disse stoffene at han unngikk selgere som solgte det:

Assa, jeg unngår egentlig selgere som generelt har amfetamin og opiater. Selv om de kan ha stoffer jeg vil ha, så prøver jeg å unngå de og heller bruke en annen selger. Jeg synes det er stoffer som gjør deg for kynisk... Ja, jeg vet ikke. Det er bare noe annet. Det er et veldig annerledes miljø rundt det. Hvis du ser på psykedelika og empatogener, framfor stimulanter og opiater, så er det en helt annen type bruker.

Joakim ønsket ikke å assosieres med den brukergruppen som brukte stimulanter og opiater. Hans fortelling uttrykte at de ulike rusmidlene hadde ulik symbolsk mening knyttet til seg. Et kjennetegn på post-subkulturer er nettopp hvordan det knyttes mening til forbruk (Muggleton, 2000: 41). Gjennom forbruk kan man aktivt skape og forme egen identitet (Bennett og Kahn-Harris, 2004: 13). Hvilke rusmidler Joakim og de andre informantene valgte å kjøpe, representerte på et vis hvem de var. Visse typer rusmidler, som stimulanter og opiater, hadde så sterke symboler knyttet til seg, at Joakim ikke engang ville handle av selgere som tilbød de stoffene. Gjennom individuelle forbruksmønstre har identitet blitt et spørsmål om valg.

Forbruk har blitt mer individualisert og rettet mot det å konstruere en individuell identitet (Sweetman, 2004: 79-81). Individets mulighet til å velge har blitt en viktig del av subkulturer (Muggleton, 2000: 47). Som fortellingene til Joakim, Lars og Christian illustrerte, brukte informantene de samme stoffene; for det meste psykedeliske stoffer, MDMA og cannabis. Samtidig tok de også avstand fra de samme stoffene; stimulanter og opiat. Dette var utbredte holdninger blant informantene, som de uttrykte uavhengig av hverandre. Det så dermed ut til å være knyttet en slags felles subkulturell mening til de ulike rusmidlene, en subkulturell mening som minnet om den Willis (1976) fant i sin studie av hippienes subkultur.

6.4 Ulik grad av forpliktelse til subkulturen

Muggleton (2000: 150-154) delte post-subkulturelle medlemmer inn i fulltids- og deltidsmedlemmer. Deltidsmedlemmene fløt mer inn og ut av ulike subkulturer og brukte symboler fra forskjellige subkulturer samtidig, mens fulltidsmedlemmene gikk helt inn i den spesifikke subkulturen. Fulltidsmedlemmene beskrev deltidsmedlemmenes tilhørighet til subkulturen som uekte og overfladisk. På tilsvarende måte, delte Paul Sweetman (2004: 88-92) inn i to ulike typer post-subkulturelle medlemmer, basert på ulik grad av forpliktelse til subkulturen. Begge var innenfor den post-subkulturelle tilnærmingen, hvor subkulturer er kjennetegnet som midlertidige og noe man passerer igjennom. Han kalte de to typene for “travellers” og “tourists” (Sweetman, 2004: 91). Den førstnevnte tilsvarer en mer tradisjonell tilnærming til subkulturer, hvor medlemmene går dypt og fullstendig inn i den spesifikke subkulturen, mens turisten heller flyter inn og ut av mange, ulike subkulturer.

De subkulturelle grupperingene som Muggleton og Sweetman studerte benyttet seg av synlige subkulturelle symboler, som klær, stil, tatoveringer og lignende, for å markere en avstand til det konvensjonelle. De subkulturelle symbolene på Silk Road er ikke synlige på samme måte. Rusmiddelbruk er ikke et synlig tegn. Handelen foregår hjemmefra i det skjulte, og interaksjonen på markedet er anonym. Den nettbaserte subkulturen på Silk Road blir dermed ganske annerledes. Joakim likte nettopp det skjulte ved Silk Road: *“Jeg vet ikke hvorfor jeg liker det, men jeg liker det. Det er noe med at det er skjult, og at det er et lite, lukka miljø”*. Fordi netthandelen er så skjult, blir også kjennskapen til andre medlemmer begrenset, som Anders fortalte: *“Jeg kjenner ingen andre som har kjøpt rusmidler på nett”*. Det virket dermed som om interaksjonen på Silk Road forble på nettet. Som Joakim fortalte

tidligere, ville ingen gått med på å møtes i virkeligheten. Subkulturen begrenses ikke av geografi, ettersom den eksisterer på internett, men samtidig blir den begrenset nettopp fordi den bare eksisterer på internett. Fellesskapet så ut til å kun eksistere i det øyeblikket deltakerne interagerer på Silk Road.

Silk Road-brukerne i dette prosjektet hadde sterk konvensjonell tilknytning gjennom jobb, studier og lignende. Den subkulturelle tilhørigheten ble dermed noe adskilt, som de ikke blandet inn i sine mer konvensjonelle liv. Selv om informantenes subkulturelle tilhørighet var flytende og eksisterte sammen med deres tilknytning til den konvensjonelle kulturen, varierte tilhørigheten til det nettbaserte fellesskapet også mellom informantene. Noen var sterkere knyttet til nettkulturen enn andre. Idealistene, fra kapittel 4, så ut til å gå dypere inn i den rusrelaterte subkulturen på Silk Road, mens forbrukerne og selvmedisinereren fløt i større grad mellom Silk Road og sine konvensjonelle liv. Det kan dermed tenkes at idealistene illustrerte en mer fulltidsforpliktelse, mens forbrukerne og selvmedisinereren tilhørte subkulturen mer på deltid (Muggleton, 2000: 150-154). På samme måte var idealistene “travellers”, mens forbrukerne og selvmedisinereren var “tourists” (Sweetman, 2004: 91).

Ingen av informantene snakket eksplisitt om en subkultur på internett. Som Muggleton (2000: 78-79) skrev, kan medlemmer motsette seg gruppetilhørighet, fordi det antyder en form for kollektiv konformitet og tap av individualitet. De motsetter seg en slik kategorisering for å forsikre bevaring av egen individualitet. Subkulturelle grupper kjennetegnes ved å være mer fragmenterte og flytende enn tidligere, men uansett hvor fragmenterte og midlertidige subkulturene er, tilbyr de individene tilhørighet og gruppeidentifikasjon, i tillegg til individuell stil og identitet (Sweetman, 2004: 79). Medlemmene kan motsette seg det kollektive ved å fremheve sin egen mangfoldige smak, bygget på verdien om det unike individet (Muggleton, 2000: 113). Som Ole fortalte i kapittel 4: *“Men det er jo fordi jeg tilhører en fryktelig sær, ikke engang 1%, men mer sånn 0,1% i Norge som bryr seg om de tingene her”*. Idealistene spesielt vektla sin egen sære og sjeldne smak når det gjaldt rusmidler. Slik fremhevet idealistene egen individualitet, framfor å reduseres til et kollektiv. Van Hout og Bingham (2013a: 389) fant også fortellinger om et slikt nettbasert fellesskap hos Silk Road-brukeren de intervjuet. Samtidig som han fortalte om en følelse av fellesskap, understreket han at rusmiddelbruken var en personlig reise, som han ikke delte med andre. Han fremhevet sin individualitet på samme måte som idealistene i mitt prosjekt.

Som Martin (2014: 20) skrev, var det ikke unaturlig at det oppstod et fellesskap på nettsteder som Silk Road, med tanke på at deltakerne hadde felles interesser for rusmidler og

felles motivasjoner for deltakelse på markedet. De kunne dele erfaringer, og de hadde en felles “fiende” i lovforbudet mot rusmidler. Martin (2014: 20-21) fant også at det var ulik grad av gruppeidentifikasjon på nettmarkedenes fora. Noen uttrykte tilhørighet til fellesskapet eksplisitt og henviste direkte til dette i kommunikasjon på nettforumet, mens andre motsatte seg en slik kollektiv identitet og heller beskrev seg som individuelle frihetskjempere. Blant informantene i mitt prosjekt var det ingen som eksplisitt henviste til et Silk Road-fellesskap.

Internett muliggjør deltakelse i ulike kulturer samtidig. Anonymiteten på Silk Road tilrettelegger for at brukerne kan tilhøre en virtuell subkultur på samme tid som de er tilknyttet den konvensjonelle kulturen (Hodkinson, 2003: 296). Informantenes bruk av Silk Road så ikke ut til å ha innvirkning på eller konsekvenser for andre deler av livene deres, så lenge bruken forble skjult. På denne måten åpner internett for en mer mangfoldig kulturell tilhørighet.

Det nettbaserte fellesskapet var ikke kun knyttet til Silk Road. Da nettmarkedet ble stengt, både i 2013 (Aune, 2013) og i 2014 (Johansen, 2014), forsvant ikke fellesskapet. Brukerne flyttet seg heller til andre markeder. Lars fortalte om da Silk Road ble stengt i 2014: *“Da må jeg finne et alternativ. Agora er jo fortsatt oppe”*. Bjørn handlet for det meste på Silk Road, selv om han hadde handlet på Agora før: *“Eneste grunnen til at jeg brukte Silk Road, var fordi at det var den jeg var mest kjent med til å begynne med, og at de jeg hadde bestemt meg for å handle fra var mer aktive der”*. Bjørn fortalte videre om da Silk Road ble stengt: *“Hvis Silk Road åpner igjen, så er det ikke Silk Road. Det er ikke samme eiere eller noe, så navnet er egentlig ganske irrelevant. Det handler mest om hvor folk er og hvor du finner det du skal ha”*. Nettmarkedene for rusmidler fungerte såpass likt, at selve markedet som merkevare virket å ha liten betydning. Da Bjørn handlet på Agora, var det fordi Silk Road hadde en midlertidig driftsoppdatering: *“Den ene gangen jeg bestilte fra Agora, var for så vidt bare fordi at Silk Road var midlertidig utilgjengelig på det tidspunktet. Men det gjorde ingen forskjell. Det var den samme personen jeg bestilte fra”*. Bjørn handlet av den samme selgeren på Agora, som han tidligere hadde handlet av på Silk Road. Petter forklarte hvorfor han valgte Silk Road fremfor andre nettmarkeder: *“Fordi det er flere selgere og større utvalg”*. Flere av informantene hadde tilsvarende begrunnelser. De var dermed ikke lojale mot de spesifikke markedene for markedets skyld, men de flyttet seg heller ut ifra hvor utvalget var størst.

Martin (2014: 21) fant også i sin studie av nettbaserte marked for rusmidler, at deltakerne brukte flere markeder samtidig. Medlemskap på et marked ekskluderte ikke

medlemskap på andre tilsvarende nettmarked. Det var denne flyten mellom markedene, som gjorde at fellesskapet overlevde nedstenginger. Enten fløt brukerne over til andre markeder, eller så ble det utviklet en erstatter, slik som da Silk Road 2.0 tok over etter at Silk Road 1.0 ble stengt (Martin, 2014: 23). Dette passer overens med det post-subkulturelle perspektivet, hvor medlemmene viser mindre forpliktelser til den spesifikke subkulturen. De flyter heller mellom flere og velger symboler fra ulike subkulturer, som et slags “supermarket of style” (Polhemus i Sweetman, 2004: 83).

6.5 Subkulturell kapital

Fellesskapet var imidlertid ikke for alle. Netthandelen på Silk Road krevde en særskilt datakompetanse. På denne måten kan internett også fungere ekskluderende, ved at for eksempel tilgangen til Silk Road er vanskelig (Hodkinson, 2003: 296). Datakyndighet var likevel bare en del av den nødvendige kompetansen. Handelen på Silk Road krevde subkulturell kapital. Dette innebar å ha kunnskap om det rette og å være “in the know” (Thornton, 1995: 11). Lars ga uttrykk for en slik subkulturell kapital, da han fortalte hvordan han vurderte selgere på Silk Road:

For meg er det en ulempe at jeg ikke kan lese kroppsspråk. Men siden jeg begynte å bruke Silk Road, så har jeg brukt tid på å lære og lese skriftspråk. I hvert fall prøve. Det er litt vanskeligere, fordi man kan fake det mye lettere, men man ser mønsteret og man ser hva folk legger fokus på, hvilke ord de velger å bruke hvor i setningen for eksempel.

Han analyserte skriftspråket, for å tolke om selgeren var til å stole på eller ikke. Tillitsvurderingen baserte han på selgerens ordvalg, setningsoppbygging og andre uttrykksformer i annonsene. Også Ole antydte subkulturell kapital, da han fortalte om hva som gjorde han skeptisk ved tillitsvurdering av selgere:

Det er jo disse små tegnene da. Hvem klarer å gjøre det cleanest, bruke riktig mengde smiley'er, men ikke for mange [ler]. Det er de sosiale spillereglene. En rekke elementer og sånne overdrivelser. Med en gang så kommer bare varsellampene på, og så tenker jeg “nei, det bli'kke han”.

Ifølge Ole var det klare sosiale spilleregler, også på Silk Road, selv om kommunikasjonen der foregikk over en dataskjerm. Ole klarte ikke helt å sette ord på *hva* disse spillereglene var,

men det var som han sa “de små tegnene” og “riktig mengde smiley’er”. Han antydte at den subkulturelle kapitalen var internalisert, og noe han bare *visste*, uten å kunne sette ord på det. At kunnskapen er internalisert er imidlertid et kjennetegn ved subkulturell kapital (Thornton, 1995: 11). Bjørn ga eksplisitt uttrykk for at den subkulturelle kapitalen var internalisert, da han fortalte hvordan han tillitsvurderte selgere: “*For det meste er det bare en gutfeeling assa*”. Bjørn kjente det bare på kroppen, når det var en selger som vekket tillit eller en han burde styre unna. Informantene hadde problemer med å sette ord på akkurat *hva* som kjennetegnet gode og dårlige selgere. En person som ikke er innenfor den samme kulturen, vil trolig ikke kunne vurdere selgere på samme måte, som de som besitter denne kunnskapen, og kan dermed risikere å handle av en dårlig selger, som enten svindler, selger rusmidler av dårlig kvalitet eller ikke klarer å gjemme pakkeinnholdet godt nok. For å kunne gjennomføre en vellykket og sikker handel på Silk Road, så det dermed ut til å være nødvendig med en form for slik subkulturell kapital.

Den subkulturelle kapitalen kan også være objektivert (Thornton, 1995: 11) gjennom hvilke rusmidler det er “greit” å bruke. Som nevnt tidligere opererte informantene med klare skiller mellom hvilke rusmidler de identifiserte seg med, slik som psykedeliske stoffer, og hvilke de overhodet ikke ønsket å knyttes til, slik som amfetamin og kokain. Denne kategoriseringen var utbredt blant informantene, noe som kan peke mot en subkulturell kapital om hvilke rusmidler som er de *rette* innad i subkulturen. Også erfaringer med sjeldne og særegne stoffer, som nevnt i kapittel 4, kan fungere som en slags subkulturell kapital i objektivert form.

Den nettbaserte kulturen er imidlertid ikke like synlig som for eksempel klubbkulturen Thornton (1995) studerte, og den objektiverte formen for den subkulturelle kapitalen blir følgelig annerledes. Klesstil, hårfrisyrer og lignende ytre tegn virket ikke fremtredende blant informantene. De fremstod heller som svært ulike ytre sett. Det kan derimot tenkes at det er andre tegn som symboliserer den subkulturelle kapitalen inne på nettmarkedet, gjennom blant annet brukerprofiler og selvpresentasjon. Dette var imidlertid ikke mitt fokus under intervjuene, men det kunne vært interessant å studere hvordan brukere uttrykte den subkulturelle kapitalen gjennom observasjon på Silk Road.

Ifølge Thornton (1995: 13) spiller media en kritisk rolle i distribusjon av den subkulturelle kunnskapen. Hun skrev blant annet at det ikke er mulig å forstå unges subkulturer uten å ta mediebruk i betraktning. Medias rolle i distribusjon av subkulturell kapital var også kritisk for den nettbaserte subkulturen på Silk Road. Uten media ville verken

Silk Road eller den subkulturelle kapitalen eksistert. Internett er en forutsetning for en nettbasert subkultur. Etersom all interaksjonen foregår på internett, spres også den kulturelle kunnskapen gjennom internett.

Den subkulturelle kapitalen må også være konverterbar til økonomisk kapital, enten direkte eller indirekte (Thornton, 1995: 12). Noen av informantene tjente inn sin egen rusmiddelbruk gjennom videresalg av rusmidler de kjøpte på Silk Road. Selv om de så på dette som å “hjelp venner”, snarere enn å tjene penger, som nevnt i kapittel 4, hadde salgene økonomisk profitt. Anders solgte rusmidler han kjøpte på Silk Road videre til venner, men han understreket at han ikke gikk inn for å tjene penger: “*Jeg kunne sikkert tjent litt penger på det, men det gidder jeg ikke*”. Lars hadde en forretningsplan om å starte et russenter, dersom bruk av rusmidler blir lovlig:

Dagen det blir veldig åpent, så har jeg lyst til å starte et senter der man kan få informasjon og bli guidet gjennom ting. Der man kan komme, hvis det blir fullt lovlig, og faktisk ta LSD med en som kan være guiden din og faktisk gi deg den erfaringen det kan gi.

Anders og Lars sine fortellinger antydte at den subkulturelle kapitalen på Silk Road kunne konverteres til økonomisk kapital.

Som nevnt i kapittel 4, var det kun idealistene som solgte rusmidler kjøpt på Silk Road videre til venner og bekjente. Det var dermed kun idealistene som konverterte den subkulturelle kapitalen til økonomisk kapital. Den subkulturelle kapitalen virket å være ulikt distribuert mellom de tre kjøperkategoriene. Idealistene ga uttrykk for å besitte høyere subkulturell kapital enn forbrukerne og selvmedisinereren, noe som kan tenkes å skyldes at de to sistnevnte gruppene hadde en sterkere konvensjonell tilknytning. Som nevnt tidligere, hadde idealistene sterkere subkulturell tilknytning enn de to andre gruppene, som naturlig fører til en høyere grad av subkulturell kapital. Samtidig hadde alle informantene, på tvers av gruppene, internalisert den kulturelle kunnskapen om å velge de *riktige* selgerne og bruke de *riktige* rusmidlene.

6.6 En individorientert subkultur på internett

Informantene ga inntrykk av å tilhøre et fragmentert fellesskap på internett i varierende grad, men ingen snakket direkte om det. I dette analysekapittelet har jeg vist hvordan de implisitt

uttrykte tilknytning til en nettbasert subkultur, og hvordan subkulturen er knyttet til verdier om frihet for individet. Netthandelen fungerte som et slags opprør mot myndighetenes lover som begrenset individers frihet. Jeg har diskutert hvorvidt det kan sies å eksistere en subkultur, på tross av at medlemmene ikke er den bevisst. Informantene var tilknyttet denne i ulik grad, og idealistene gikk dypere inn i subkulturen enn forbrukerne og selvmedisinereren. Jeg har også diskutert den subkulturelle kapitalen som eksisterer på Silk Road, knyttet til den rette kunnskapen om rusmidler, valg av selgere og de sosiale spillereglene på nettmarkedet. Selv om informantene aldri snakket eksplisitt om en nettbasert subkultur, men heller understreket hvordan rusmiddelbruken var deres egne, individuelle valg, ga de uttrykk for en følelse av fellesskap og samhold med andre Silk Road-brukere. På Silk Road kunne de anonymt være individuelle sammen.

7 Avslutning

I denne masteroppgaven har jeg rettet lyset mot hvilken mening brukere av Silk Road legger i sin netthandel av illegale rusmidler. På tross av at informantene fremstod som svært ulike personlig, hadde de visse fellestrekk, som nærhet i alder og utdanningsnivå, samt en generell interesse for data og det mørke nettet. De hadde sterk konvensjonell tilknytning til samfunnet rundt, gjennom jobb, studier og andre ikke-rusrelaterte roller, i tillegg til at deres bruk av rusmidler ikke var impulsdrevet, men snarere nøye planlagt. I datamaterialet identifiserte jeg tre mønstre knyttet til motivasjoner for handelen på Silk Road. Disse dannet tre ulike kjøperkategorier: *forbrukerne*, *idealistene* og *selvmedisinererne*.

Forbrukerne handlet hovedsakelig på Silk Road for å få tilgang til rusmidler av god kvalitet til lavest mulig pris. De holdt rusmiddelbruken adskilt fra resten av livet. Muligheten til å handle rusmidler anonymt veide derfor tungt i forbrukernes vurdering av hvor rusmidlene skulle kjøpes. I tillegg hadde forbrukerne et ønske om å unngå kontakt med kriminelle miljøer. Disse motivasjonene har også vist seg vanlige i tidligere studier av Silk Road-brukere (Barratt et al., 2014; Van Hout og Bingham, 2013a; 2013b). Forbrukerne nøytraliserte avviket knyttet til handel av rusmidler gjennom en stadig vektlegging av likhet innenfor det som har blitt kalt en normaliseringsdiskurs (Sandberg og Pedersen, 2010: 73-76). Forbrukerne gjorde avviket knyttet til handel av rusmidler mindre, ved å presentere bruk av Silk Road i kombinasjon med både fulltidsjobb og familie. Ifølge Christian, den ene forbrukeren, var Silk Road-kunden bare "*en helt vanlig fyr*".

Forbrukerne stod i sterk kontrast til idealistene, som var på jakt etter sære og sjeldne rusmidler, kun tilgjengelig på internett. Det var det brede utvalget, som førte idealistene til Silk Road, en motivasjon også annen forskning på feltet har funnet tidligere (Barratt et al., 2014; Van Hout og Bingham 2013a; 2013b). Idealistene brukte rusmidler som verktøy for å oppnå indre reiser og personlig utvikling. Rusmiddelbruken var ikke adskilt, slik som hos forbrukerne, men tvert imot mer en livsstil og som Ole, den ene idealisten, sa: "*en dimensjon som alltid bare var der*". Selv om idealistene også var sterkt tilknyttet storsamfunnet, gjennom studier, jobb og lignende, hadde de en sterkere subkulturell tilhørighet enn forbrukerne. Idealistene vektla annerledeshet framfor likhet.

En tredje gruppe var selvmedisinererne, som hovedsakelig brukte Silk Road til kjøp av reseptbelagte legemidler, da det var mer praktisk enn å gå til legen. På Silk Road ble legemidler som valium enkelt tilgjengelig, og selvmedisinereren hadde faste selgere som

forsynte han med dette. Han hadde alltid et lager liggende. Han så ikke på seg selv som avhengig, men han var klar over at andre kanskje gjorde det. Selv om denne gruppen kun utgjorde én person i mitt datamateriale, er det nærliggende å anta at en viss andel av kjøperne også bruker Silk Road på denne måten (Aldridge og Décary-Héту, 2014; Bakken, 2015; Christin, 2012). Tidligere forskning viser at det eksisterer flere hovedmotivasjoner for handel på Silk Road enn disse tre (Aldridge og Décary-Héту, 2014). Studier av andre utvalg vil derfor trolig gi flere kjøperkategorier.

Selv om informantene utgjorde tre grupper basert på motivasjoner, hadde de som nevnt flere fellestrekk. Informantene hadde også til felles at de posisjonerte seg mot det stereotypiske bildet av rusmiddelbrukere som marginaliserte narkomane. De konstruerte et bilde av en desperat, impulsstyrt narkoman, med verken kunnskap eller kontroll over egen rusmiddelbruk. Gjennom grensedracting konstruerte de sin identitet som ressurssterke rusmiddelbrukere, med et høyt kunnskapsnivå og full kontroll over rusmiddelbruken. Den ressurssterke rusmiddelbrukeren knyttet de i stor grad til nettmarkedene, mens de presenterte den marginaliserte narkomane i sammenheng med gatemarkedet. Silk Road-brukernes identitetskonstruksjon gjennom symbolsk grensedracting minnet i stor grad om den Copes og kolleger (2008) fant i studien av gatedealere. Undersøkelsen av informantenes selvpresentasjon som rusmiddelbrukere ga innblikk i hvordan de forholdt seg til sitt avvik.

På tvers av de tre kjøperkategoriene ga også alle informantene inntrykk av å tilhøre en slags nettbasert *subkultur*. Selv om de aldri eksplisitt nevnte tilhørighet til denne, ga de uttrykk for en følelse av fellesskap og samhold. I tråd med Muggletons (2000) post-subkulturelle teori, var dette fellesskapet kjennetegnet ved å være fragmentert og midlertidig, med flytende grenser, som kretset rundt verdier om frihet og det unike individet. Informantene mente rusmiddelbruk burde være et personlig valg, som individet selv skulle ha frihet til å ta. Netthandelen fungerte dermed som et slags opprør mot myndigheters regler og kontroll knyttet til rusmidler. Informantene hadde imidlertid varierende grad av forpliktelse til denne subkulturen. Idealistene gikk sterkere inn i den enn forbrukerne og selvmedisinereren. Mens idealistene illustrerte en mer fulltidsforpliktelse, som såkalte “travellers”, ga forbrukerne og selvmedisinereren uttrykk for at deltakelsen var mer på deltid, som “tourists” (Muggleton, 2000: 150-154; Sweetman, 2004: 91).

Denne masteroppgaven gir et lite innblikk i den lukkede verdenen på Silk Road. Med spørsmål knyttet til motivasjoner for netthandel, identitet og subkulturell tilhørighet, har jeg undersøkt meningen informantene la i sin netthandel av illegale rusmidler. Sammen bidrar

oppgavens tre forskningsspørsmål til å øke forståelsen for hvorfor netthandelen vurderes som attraktiv og hvordan den blant brukerne kombineres med konvensjonelle liv. En forståelse av Silk Road-brukeres sosiale virkelighet er nødvendig for å forstå hvordan slike nettmarkeder kan eksistere. Likevel har jeg gjennom dette prosjektet kun undersøkt en smal del av dette feltet. Det vil være nødvendig med ytterligere forskning for å få en bredere forståelse av det usynlige fellesskapet som Silk Road utgjør.

Silk Road er mer enn bare en markeds plass. Det er et virtuelt rom hvor brukere fra hele verden kan logge seg på og være individuelle sammen, uten å vite hvem de andre er. Parallelt med sine konvensjonelle liv utgjør brukerne et anonymt fellesskap av unike individer. Deltakelsen på Silk Road handler om mer enn kjøp av illegale rusmidler. Det handler om et fellesskap basert på individualitet, hvor det er nødvendig å besitte den riktige formen for subkulturell kapital, knyttet til blant annet teknologiske ferdigheter, kunnskap om rusmidler og tillitsvurdering av selgere. Denne subkulturelle kapitalen er avgjørende for deltakelsen i fellesskapet, men også for at rusmidlene skal nå helt frem til postkassen. Som Christian sa: *“Det er bare litt kjedelig for postmannen som ender opp med å være drugdealeren”*.

Litteraturliste

- Aldridge, Judith og David Décary-Héту (2014). "Not an 'eBay for Drugs': The Cryptomarket 'Silk Road' as a Paradigm Shifting Criminal Innovation". *Social Science Research Network*. Hentet fra: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2436643
- Andrews, Therese og Anders Vassenden (2007). "Snøballen som ikke ruller. Utvalgsproblemer i kvalitativ forskning". *Sosiologisk Tidsskrift*, nr. 2/2007, Oslo: Universitetsforlaget
- Aune, Oddvin (03.10.2013). "Stengte nettsted for salg av narkotika". *NRK*. Hentet fra: http://www.nrk.no/verden/_silkeveien_-stengt-av-fbi-1.11276933 (Lesedato: 11.10.2014)
- Bakken, Silje (2015). *Silk Road 2.0. A study of cryptomarkets in a Deleuze-Guattarian perspective*. Masteroppgave. Oslo: Universitetet i Oslo
- Barratt, Monica J. (2012). "Letters to the editor: Silk Road: eBay for drugs". *Addiction* 107, s. 683-684
- Barratt, Monica J., Simon Lenton og Matthew Allen (2013). "Internet Content Regulation, Public Drug Websites and the Growth in Hidden Internet Services". *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 20(3), s. 195-202
- Barratt, Monica J., Jason A. Ferris og Adam R. Winstock (2014). "Use of Silk Road, the online drug marketplace, in the United Kingdom, Australia and the United States". *Addiction*, 109, s. 774-783
- Bartlett, Jamie (2014). *The Dark Net. Inside the Digital Underworld*. London: William Heinemann

- Becker, Howard (1973). *Outsiders. Studies in the Sociology of Deviance*. New York: The Free Press
- Bennett, Andy (2004), "Virtual Subculture? Youth, Identity and the Internet" i Andy Bennett og Keith Kahn-Harris (red.), *After Subculture. Critical Studies in Contemporary Youth Culture*. Hampshire: Palgrave Macmillan
- Bennett, Andy og Keith Kahn-Harris (2004), "Introduction" i Andy Bennett og Keith Kahn-Harris (red.), *After Subculture. Critical Studies in Contemporary Youth Culture*. Hampshire: Palgrave Macmillan
- Bilgrei, Ola Røed og Anne Line Bretteville-Jensen (2013). *Syntetiske cannabinoider. Nettbaserte marked og en virtuell ruskultur*. SIRUS-rapport nr. 2/2013, Oslo
- Bury, Rhiannon (2003), "'X-Files', Online Fan Culture, and the David Duchovny Estrogen Brigades" i David Muggleton og Rupert Weinzierl (red.), *The Post-Subcultures Reader*. Oxford: Berg
- Charmaz, Kathy (2014). *Constructing Grounded Theory*. London: SAGE Publications Ltd, 2. utgave
- Christin, Nicolas (2012). "Traveling the Silk Road: A measurement analysis of a large anonymous online marketplace". *Working Paper*, Carnegie Mellon
- Christin, Nicolas (2014). "Commentary on Barratt et. al. (2014): Steps towards characterizing online anonymous drug marketplace customers". *Addiction*, 109, s. 784-785
- Clegg, Stewart (2007), "Ideal Type", i George Ritzer (2007), *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*. Blackwell: Oxford

Copes, Heith, Andy Hochstetler og J. Patrick Williams (2008). “‘We weren’t like no regular dope fiends’: Negotiating Hustler and Crackhead Identities”. *Social Problems*, Vol. nr. 55, s. 254-270

Copes, Heith, Lindsay Leban, Kent R. Kerley og Jessica R. Deitzer (2014). “Identities, Boundaries and Accounts of Women Methamphetamine Users”. *Justice Quarterly*, DOI: 10.1080/07418825.2014.897365

Dahl, Silje Louise (2012). “Sensitive tema og hårsåre informantar som metodologiske utfordringar i kvalitativ forskning”. *Sosiologisk Tidsskrift*, nr. 1/2012, Oslo: Universitetsforlaget

De Nasjonale Forskningsetiske komiteene (2014). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Hentet fra: www.etikkom.no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-juss-og-humaniora/

Decorte, Tom (2001). “Drug users’ perceptions of ‘controlled’ and ‘uncontrolled’ use”. *International Journal of Drug Policy*, Vol. 12, s. 297-320

Dolliver, Diana S. (2015). “Evaluating drug trafficking on the Tor Network: Silk Road 2, the sequel”. *International Journal of Drug Policy* (2015), <http://dx.doi.org/10.1016/j.drugpo.2015.01.008>

Eilertsen, Øyvind (2009). “Kryptografi”. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/kryptografi> (Lesedato: 03.12.2014).

Europeisk overvåkingscenter for narkotika og narkotikamisbruk (2014). *Europeisk narkotikarapport 2014: Trender og utvikling*

- Europeisk overvåkingscenter for narkotika og narkotikamisbruk (2015a). *New psychoactive substances in Europe: An update from the EU Early Warning System*
- Europeisk overvåkingscenter for narkotika og narkotikamisbruk (2015b). *Europeisk narkotikarapport 2015: Trender og utvikling*
- Gelder, Ken (2005). *The Subcultures Reader*. New York: Routledge
- Grundetjern, Heidi (2015). "Women's Gender Performances and Cultural Heterogeneity in the Illegal Drug Economy". *Criminology*, Vol. 53, No. 2, s. 253-279
- Hammersvik, Eirik (2014). "Fredelig konflikthåndtering blant store cannabisdyrkere". *Tidsskrift for samfunnsforskning*, Vol. 55, No. 3, s. 292-319
- Helsedirektoratet (2010). *Fakta om narkotiske stoffer*. Oslo: Helsedirektoratet
- Hodkinson, Paul (2003), "Net.Goth: Internet Communication and (Sub)Cultural Boundaries" i David Muggleton og Rupert Weinzierl (red.), *The Post-Subcultures Reader*. Oxford: Berg
- Holstein, James A. og Jaber F. Gubrium (2003). "Active Interviewing" i Holstein, James A. og Jaber F. Gubrium (red.), *Postmodern interviewing*, (ss. 67-80). London: Sage
- Jenkins, Richard (2008). *Social Identity*. London: Routledge, 3. utgave
- Johansen, Per Anders (11.11. 2014) "Europol inngår samarbeid med nordmenn: stenger 400 nett-domener på dagen". *Aftenposten*. Hentet fra: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Europol-inngar-samarbeid-med-nordmenn-Stenger-400-nett-domener-pa-dagen-7779006.html> (Lesedato 01.12.2014)

- Kahn, Richard og Douglas Kellner (2003), "Internet Subcultures and Oppositional Politics" i David Muggleton og Rupert Weinzierl (red.), *The Post-Subcultures Reader*. Oxford: Berg
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2009). *Det Kvalitative Forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2. utgave
- Lalander, Philip (2003). *Hooked on Heroin – Drugs and Drifters in a Globalized World*. Oxford: Berg
- Lamont, Michèle (1992). *Money, Morals & Manners*. Chicago: The University of Chicago Press
- Lamont, Michèle og Virág Molnár (2002). "The Study of Boundaries in the Social Sciences". *Annual Review of Sociology*, Vol. nr. 28, s. 167-195
- Langer, John (1977). "Drug Entrepreneurs and Dealing Culture", i *Social Problems*, Vol. 24, No. 3, s. 377-386
- Lilly, J. Robert, Francis T. Cullen og Richard A. Ball (2011). *Criminological Theory*. Thousand Oaks: Sage, 5. utgave
- Maher, Lisa (1997). *Sexed Work: Gender, Race and Resistance in a Brooklyn Drug Market*. Oxford: Clarendon Press.
- Martin, James (2013). "Lost on the Silk Road: Online drug distribution and the 'cryptomarket'", *Criminology and Criminal Justice* 0(0), s. 1-17
- Martin, James (2014). *Drugs on the Dark Net*, London: Palgrave Pivot

- Maruna, Shadd og Heith Copes (2005). "What Have We Learned from Five Decades of Neutralization Research?". *Crime and Justice*, Vol. 32, s. 221-320
- Muggleton, David (2000). *Inside Subculture. The Postmodern Meaning of Style*. Oxford: Berg
- Muggleton, David og Rupert Weinzierl (2003) "What is 'Post-subcultural Studies' Anyway?" i David Muggleton og Rupert Weinzierl (red.), *The Post-Subcultures Reader*. Oxford: Berg
- Nelson, Steven (07.11.2014). "Silk Road 3.0 Opens for Business". *US News*. Hentet fra: <http://www.usnews.com/news/articles/2014/11/07/silk-road-30-opens-for-business> (Lesedato: 15.11.2014)
- Nordby, Bjørn Martin og Ingvill Dybfest Dahl (27.05.2014). "Ny rapport: dyp bekymring for mer helseskadelig narkotika". *VG*. Hentet fra: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/krim/ny-rapport-dyp-bekymring-for-mer-helseskadelig-narkotika/a/10124124/> (Lesedato: 25.11.2014)
- Parker, Howard, Judith Aldridge og Fiona Measham (1998). *Illegal Leisure – The normalization of recreational drug use*. London: Routledge.
- Peretti-Watel, Patrick (2003). "Neutralization theory and the denial of risk: some evidence from cannabis use among French adolescents". *British Journal of Sociology*. Vol. 54, No. 1, s. 21-42
- Power, Mike (2013). *Drugs 2.0*. London: Portobello Books
- Sandberg, Sveinung og Willy Pedersen (2010). *Cannabiskultur*. Oslo: Universitetsforlaget
- Sandberg, Sveinung og Willy Pedersen (2011). *Street Capital. Black Cannabis Dealers in a White Welfare State*. Bristol: The Policy Press

- Seim, Turid Karlsen (2013). "Djevel: i kristendommen". *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: https://snl.no/djevel%2Fi_kristendommen (Lesedato: 22.06.2015)
- Shiner, Michael og Tim Newburn (1997). "Definitely, maybe not? The Normalization of Recreational Drug use amongst young people". *Sociology* Vol. 31, No. 3, s. 511-529
- Silverman, David (2011). *Interpreting Qualitative Data*, London: Sage, 4. utgave
- Sweetman, Paul (2004), "Tourists and Travellers? 'Subcultures', Reflexive Identities and Neo-Tribal Sociality" i Andy Bennett og Keith Kahn-Harris (red.), *After Subculture. Critical Studies in Contemporary Youth Culture*. Hampshire: Palgrave Macmillan
- Sykes, Gresham M. og David Matza (1957). "Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency". *American Sociological Review*. Vol. 22, No. 6, s. 664-670
- Taylor, Matthew og Gary R. Potter (2013). "From 'Social Supply' to 'Real Dealing': Drift, Friendship and Trust in Drug Dealing Careers", i *Journal of Drug Issues*, Vol. 43, No. 4, s. 392-406
- Templeton, Graham (08.05.2014) "The Silk Road 2.0 is now bigger and better than ever before: What's the FBI to do?". *Extreme Tech*. Hentet fra: <http://www.extremetech.com/extreme/182083-the-silk-road-2-0-is-now-bigger-and-better-than-ever-before-whats-the-fbi-to-do> (Lesedato: 20.05.2014)
- Thagaard, Tove (2009). *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget, 3. utgave
- Thornton, Sarah (1995). *Club Cultures. Music, Media and Subcultural Capital*. Connecticut: Wesleyan University Press
- Thornton, Sarah (2005). "The Social Logic of Subcultural Capital" i Ken Gelder (red.), *The Subcultures Reader*. London: Routledge

Topalli, Volkan (2005). "When Being Good is Bad: An Expansion of Neutralization Theory".
Criminology. Vol. 43, No. 3, s. 797-834

TOR-Project (2014). URL: www.torproject.org/ (Lesedato: 03.12.2014)

Van Hout, Marie Claire og Tim Bingham (2013a). "Silk Road, the virtual drug marketplace: a single case study of user experiences". *International Journal of Drug Policy* 24, s. 385-391

Van Hout, Marie Claire og Tim Bingham (2013b). "Surfing the Silk Road: a study of users' experiences". *International Journal of Drug Policy*, 24, s. 524-529

Van Hout, Marie Claire og Tim Bingham (2014). "Responsible vendors, intelligent consumers: Silk Road, the online revolution in drug trading". *International Journal of Drug Policy*, 25, s. 183-189

Varsi, Hege (04.11.2014). "Connor (19) døde etter å ha røykt Spice", *Dagbladet*. Hentet fra: <http://www.dagbladet.no/2014/11/04/nyheter/utenriks/narkotika/marihuana/cannabis/36082987/> (Lesedato: 25.11.2014)

Willis, Paul (1976). "The Cultural Meaning of Drug Use" i Stuart Hall og Tony Jefferson (red.), *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-war Britain*. London: Harper Collins Academic

Wærdahl, Randi (2010). "Den fremmede". I Dag Album, Marianne Nordli Hansen og Karin Widerberg (red.), *Metodene våre* (s. 235-250). Oslo: Universitetsforlaget

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Antall ord i denne oppgaven er 35875.

